

European Rural Heritage Observation **Guide** CEMAT

Ευρωπαϊκός Οδηγός Παρατήρησης της Αγροτικής Κληρονομιάς – CEMAT

Στην 80^η συνάντηση που έλαβε χώρα στη Βουδαπέστη (Ουγγαρία) στις 28 Μαρτίου 2003 (CEMAT-CHF 80 (2003) 19), η Επιτροπή Υψηλόβαθμων Αντιπροσώπων της Ευρωπαϊκής Συνόδου των Υπουργών Χωροταξίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (CEMAT) ενέκρινε τον "Ευρωπαϊκό Οδηγό Παρατήρησης της Αγροτικής Κληρονομιάς – CEMAT" όπως αποτυπώνεται στο παρόν έγγραφο, αποφασίζοντας να τον παρουσιάσει στη συνάντηση των Υπουργών Χωροταξίας στη Λιουμπλιάνα (Σλοβενία) στις 16 και 17 Σεπτεμβρίου 2003 για τη 13^η Σύνοδο της CEMAT.

13^η CEMAT (2003) 4

Εκδόσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης

Επιμέλεια μετάφρασης στα Ελληνικά, Α. Γουργιώτης, Δρ Μηχ. Χωροταξίας-Πολεοδομίας, Δ/ση Χωροταξίας του ΥΠΕΚΑ

Πρόλογοι

Με υλικά και άυλα στοιχεία, ο αγροτικός κόσμος έχει πολιτιστική, φυσική κληρονομιά και έναν πλούτο τοπίων ανεκτίμητης αξίας. Αναζητώντας την αυθεντικότητα, ο σύγχρονος άνθρωπος βρίσκει εκεί τις ρίζες του και επαναπροσδιορίζει την ταυτότητά του. Η κληρονομιά αυτή αποτελεί επίσης μοχλό ανάπτυξης. Η διατήρησή της έχει θεμελιώδη σημασία και δίνει νόημα στην ανάπτυξη των κοινωνιών μας. Έχουμε καθήκον να αναγνωρίζουμε την αξία του παρελθόντος, να προστατεύουμε και να προάγουμε την πατρογονική μας κληρονομιά γιατί διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στη διατήρηση των οικολογικών ισορροπιών και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Οι Κατευθυντήριες αρχές για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ηπείρου, οι οποίες υιοθετήθηκαν στο Ανόβερο το Σεπτέμβριο του 2000 από τους Υπουργούς Χωροταξίας των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης και εγκρίθηκαν με τη Σύσταση (2002) 1 της Επιτροπής των Υπουργών, περιλαμβάνουν μια σειρά μέτρων για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών ως χώρων διαβίωσης, οικονομικής δραστηριότητας και αναψυχής αλλά και ως φυσικού περιβάλλοντος.

Αυτός ο "Ευρωπαϊκός Οδηγός Παρατήρησης της Αγροτικής Κληρονομιάς – CEMAT" συμβάλλει στην υλοποίηση της Σύστασης της Επιτροπής των Υπουργών: βοηθώντας στην αποκατάσταση της ισορροπίας πόλης-υπαίθρου και αναζητώντας τους πόρους του αγροτικού κόσμου που θα αποτελέσουν αναπτυξιακό παράγοντα. Είναι επομένως σημαντικό να τεθούν σε εφαρμογή αυτές οι αρχές με στόχο να προαχθεί η βιώσιμη αγροτική ανάπτυξη συνδυάζοντας την οικονομική ανάπτυξη με την προστασία της πατρογονικής κληρονομιάς που είναι παρούσα τόσο στα φυσικά όσο και στα πολιτιστικά τοπία.

Επιπλέον, αυτός ο Οδηγός συμβάλλει στην υλοποίηση των διατάξεων των «Κατευθυντήριων Αρχών» που αφορούν αποκλειστικά «την ευρεία συμμετοχή της κοινωνίας στη διαδικασία του χωρικού σχεδιασμού», υπογραμμίζοντας τη σημασία που έχει η ενεργός συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία χωρικού σχεδιασμού, σε τοπικό, περιφερειακό και διαπεριφερειακό επίπεδο.

Ελπίζω ότι ο Οδηγός αυτός θα βελτιωθεί στις επόμενες εκδόσεις του λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης και τον πλούτο της αγροτικής κληρονομιάς τους.

Walter Schwimmer

Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Ο "Ευρωπαϊκός Οδηγός Παρακολούθησης της Αγροτικής Κληρονομιάς – CEMAT", ο οποίος συντάχθηκε και εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υψηλόβαθμων Αντιπροσώπων της CEMAT ενόψει της 13^{ης} συνάντησης των Υπουργών Χωροταξίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (Λιουμπλιάνα, 16-17 Σεπτεμβρίου 2003), υλοποιεί τις διατάξεις της Σύστασης Rec (2002) 1 της Επιτροπής των Υπουργών των κρατών μελών σχετικά με τις Κατευθυντήριες αρχές για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Συνεισφέρει επομένως προς την κατεύθυνση της επίτευξης αυτόνομης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών ως χώρων διαβίωσης, οικονομικής δραστηριότητας και αναψυχής αλλά και ως φυσικών χώρων και διατυπώνει τις αρχές για τη διαχείριση αυτής της κληρονομιάς που συνδέεται άμεσα με τη χωροταξία.

Η ευρωπαϊκή ήπειρος έχει πλούσια αγροτική κληρονομιά, η οποία διαμορφώθηκε με το πέρασμα του χρόνου από την ανθρώπινη δραστηριότητα και αποτελείται από μια μοναδική ποικιλία γαιών, αναγλύφων, κλιματικών συνθηκών και καλλιεργειών. Ο Οδηγός καλεί όλους όσους ενδιαφέρονται για το μέλλον των εδαφών τους να καταγράψουν και να περιγράψουν από κοινού, μέσω εθνικών και τοπικών επιτροπών, την αγροτική τους κληρονομιά αλλά και να βρουν τρόπους για τη βέλτιστη προώθησή της.

Οι προκλήσεις με τις οποίες ερχόμαστε σήμερα αντιμέτωποι είναι ο επαναπροσδιορισμός – και μερικές φορές η ανακάλυψη – αυτής της αγροτικής κληρονομιάς, η επίγνωση της σύγχρονης δυναμικής της χωρίς προσκόλληση στο παρελθόν, η αναγνώριση και η εκτίμηση της αξίας των διαφορετικών τύπων πολιτιστικής, φυσικής κληρονομιάς και τοπίου ως συστατικά στοιχεία ταυτότητας.

Η διατήρηση της κληρονομιάς, η οποία συνδέει το παρελθόν με παρόν, δεν έχει νόημα χωρίς ένα εγγυημένο μέλλον και χωρίς να περάσει στις επόμενες γενιές, γεγονός που καθιστά σημαντική τη δράση των βασικών πρωταγωνιστών. Χάρη στη δυναμική της μπορεί να γίνει πολύτιμος πλουτοπαραγωγός πόρος, όχι απαραίτητα με εμπορικούς όρους, για εκείνους που υλοποιούν έργα και για το συγκεκριμένο τόπο. Εντάσσεται επομένως σε μια προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης εφόσον μετατρέπεται σε προϊόν, παράγοντα ή πηγή ανάπτυξης.

Είμαστε ικανοποιημένοι από τη δουλειά που γίνεται στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της CEMAT, η οποία δίνει την ευκαιρία σε εκπροσώπους των 45 κρατών μελών του Συμβουλίου να εργαστούν από κοινού για την επίτευξη ενός κοινού στόχου: τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Margarita Jancic

Πρόεδρος της Επιτροπής Υψηλόβαθμων
Αντιπροσώπων της Ευρωπαϊκής Συνόδου των Υπουργών Χωροταξίας

Περιεχόμενα

- 07 **ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ**
- 08 Ορισμός: τι είναι κληρονομιά;
- 10 Προσέγγιση: πώς μπορούμε να παρέμβουμε στην κληρονομιά;
- 17 Σχέδιο (project): ποια είναι η έννοια του σχεδίου;
- 22 Υλοποίηση: πώς υλοποιούνται τα έργα;

- 29 **ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ**
- 31 Προσδιορισμός του σχεδίου (project)
- 32 Επιλογή περιοχής
- 33 Αναγνώριση της αγροτικής κληρονομιάς
- 34 Ταξινόμηση και περιγραφή των στοιχείων της κληρονομιάς
- 36 Κατανόηση των σχέσεων και των μεταβολών
- 37 Κληρονομιά και ανάπτυξη
- 38 Αξιολόγηση της κληρονομιάς

- 41 **ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ**
- 42 Ανάγνωση του τοπίου
- 47 Κτήρια
- 54 Ιδιωτικοί χώροι
- 56 Γεωργία και αλιεία
- 62 Διατροφή
- 67 Βιοτεχνική και βιομηχανική παραγωγή
- 70 Συλλογικός βίος

- 77 **ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ, ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**
- 78 Τρόποι δράσης
- 90 Μέθοδοι διαχείρισης
- 94 Μέσα υποστήριξης, ιδιαίτερα οικονομικής

Τι είναι η αγροτική κληρονομιά;

Τα τοπία που σμιλεύθηκαν με το πέρασμα των αιώνων από τους ανθρώπους που ζούσαν από τη γη και, γενικότερα, από την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων.

Τα κτήρια που απαρτίζουν την ονομαζόμενη αγροτική αρχιτεκτονική, είτε σε συμπλέγματα είτε όχι (χωριά, οικισμοί, απομονωμένα σπίτια και κτήρια).

Τα τοπικά προϊόντα που προσαρμόστηκαν στις τοπικές συνθήκες και τις ανάγκες εκείνων που τα παράγαν.

Οι τεχνικές, τα εργαλεία και η τεχνογνωσία που έκαναν εφικτή τη δημιουργική δραστηριότητα και εξακολουθούν να διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στη συντήρηση, την αποκατάσταση, την τροποποίηση και τον εκσυγχρονισμό των προϊόντων της, σύμφωνα με τη λογική σχεδιασμού και την αισθητική των κτηρίων, του περιβάλλοντος και του τοπίου ως συνόλου. Οι τεχνικές αυτές επεκτείνονται και περιλαμβάνουν σύμβολα και πολιτιστικές έννοιες με την ευρύτερη έννοια.

Ωστόσο, δεν μπορούμε να μιλήσουμε για αγροτική κληρονομιά χωρίς να αναφερθούμε σε δύο προφανείς διαπιστώσεις. Οι άνθρωποι που εκμεταλλεύονται την ύπαιθρο, ζουν εκεί και έχουν παίξει αποφασιστικό ρόλο στη διατήρηση των στοιχείων αυτών συνειδητοποιούν όλο και περισσότερο ότι όλα αυτά τους ανήκουν. Και ταυτόχρονα, το αγροτικό τοπίο μαζί με την κληρονομιά που κουβαλά και εμπεριέχει, θεωρείται περιουσία όλων μας, και όσων ζουν στις πόλεις και όσων ζουν στην ύπαιθρο.

Isac Chiva

Μια πολιτική για την αγροτική πολιτιστική κληρονομιά
Έκθεση προς το γαλλικό Υπουργείο Πολιτισμού, 1994.

Ανεμόμυλοι στην Consuegra, La Mancha, Ισπανία

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

Ορισμός: τι είναι κληρονομιά;

Μέχρι πρόσφατα, ο ορισμός της αγροτικής κληρονομιάς ήταν αρκετά περιοριστικός. Περιλάμβανε τα κτήρια που σχετίζονται με την αγροτική δραστηριότητα και ιδιαίτερα με τη “μικρή αγροτική κληρονομιά”, όπως τα πλυσταριά, οι μύλοι ή τα παρεκκλήσια. Ο ορισμός που αποδίδεται σήμερα στην αγροτική κληρονομιά είναι αρκετά ευρύτερος και περιλαμβάνει το σύνολο των υλικών και άυλων στοιχείων που μαρτυρούν τις ιδιαίτερες σχέσεις οι οποίες έχουν αναπτυχθεί στο πέρασμα του χρόνου ανάμεσα σε μια ανθρώπινη κοινότητα και το χώρο.

● ΥΛΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Η κληρονομιά αυτού του είδους είναι εύκολα αναγνωρίσιμη. Απαρτίζεται από διάφορα στοιχεία:

τα τοπία, όπως έχουν διαμορφωθεί από την επίδραση της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον εδώ και αιώνες,

τα ακίνητα, τα οποία περιλαμβάνουν τόσο κτήρια αγροτικής χρήσης όσο και κτήρια που σχετίζονται με τη βιοτεχνία, τη βιομηχανία και τον τουρισμό ή δημόσια κτήρια, και αποτελούν εκφραστές συγκεκριμένων δραστηριοτήτων ή απλώς μιας αρχιτεκτονικής γραμμής,

την κινητή περιουσία, η οποία περιλαμβάνει αντικείμενα οικιακής χρήσης (έπιπλα παραδοσιακής τέχνης), αντικείμενα για θρησκευτικούς (εξοπλισμό για εκκλησίες και ξωκλήσια) και εορταστικούς (άρματα καρναβαλιού, συνεταιριστικά ή κοινοτικά εμβλήματα) σκοπούς,

τα προϊόντα που προκύπτουν από την προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες και παράγονται με τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας, εκτροφής, μεταποίησης και επεξεργασίας. Πρόκειται για φυτικές ποικιλίες (φυτά, φρούτα, λαχανικά κτλ.) και τοπικά είδη ζώων αλλά και για πιο εξειδικευμένα προϊόντα (κρασί, τυρί, προϊόντα κρέατος κτλ.).

Τι σημαίνει “απόδοση αξίας πατρογονικής κληρονομιάς”;

Η “απόδοση αξίας πατρογονικής κληρονομιάς” σε ένα υλικό ή άυλο στοιχείο (είτε σε ένα σύνολο υλικών ή άυλων στοιχείων) προϋποθέτει την επένδυσή του με νόημα. Κανένα υλικό ή άυλο στοιχείο δεν έχει αξία πατρογονικής κληρονομιάς από μόνο του. Για παράδειγμα, ένας τοίχος έχει αξία πατρογονικής κληρονομιάς μόνο λόγω της αισθητικής που προσδίδει στο τοπίο, λόγω των τεχνικών κατασκευής του ή λόγω της σύνδεσής του με την ιστορία του τόπου.

Οι συνέπειες από την “απόδοση αξίας πατρογονικής κληρονομιάς” σε ένα στοιχείο:

> Καθιστά ένα συγκεκριμένο στοιχείο “κοινή περιουσία” με ενδεχόμενη συλλογική αξία.

> Δημιουργεί δεσμό, συνήθως συναισθηματικής φύσης, ανάμεσα σε ένα συγκεκριμένο στοιχείο και στους ανθρώπους που δεν έχουν ιδιοκτησιακή σχέση με αυτό. Κατά συνέπεια, η χρήση του στοιχείου προϋποθέτει τη συναίνεση μεταξύ των πιθανών χρηστών, π.χ. του νόμιμου ιδιοκτήτη και των πιθανών “άλλων χρηστών”. Ωστόσο, οι άλλοι χρήστες μπορεί να έχουν

διαφορετικές απόψεις για την ενδεχόμενη χρήση του.

Η συμμετοχική προσέγγιση

> Εκτός εάν υποθέσουμε ότι τα προβλήματα θα διευθετηθούν με νομικά μέσα, όπως οι απαλλοτριώσεις, η μόνη δυνατή οδός είναι η διαπραγμάτευση μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών.

> Προκειμένου να μην εγείρονται δαρκώς νέα επιχειρήματα ή να εκφράζονται ανταγωνιστικές απόψεις κατά τη διαδικασία απόδοσης αξίας πατρογονικής κληρονομιάς, είναι σημαντικό να συμμετέχουν από την αρχή στις συζητήσεις για τη χρήση ενός στοιχείου κληρονομιάς όσο το δυνατό περισσότερα τυχόν ενδιαφερόμενα μέρη και να συγκεντρώνονται όσο το δυνατό περισσότερες λεπτομέρειες για τις ενδεχόμενες χρήσεις του.

● ΑΥΛΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Αυτό το είδος κληρονομιάς απαρτίζεται από μια σειρά άυλων στοιχείων τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της υλικής κληρονομιάς:

οι τεχνικές και η τεχνογνωσία που οδήγησαν στη δημιουργία των τοπίων, στην κατασκευή των σπιτιών και των επίπλων και στην παραγωγή των τοπικών προϊόντων,

οι τοπικές διάλεκτοι, η μουσική και η προφορική λογοτεχνία που έχουν προκύψει από την προφορική παράδοση. Αυτές οι μορφές έκφρασης μαρτυρούν την ιδιαίτερη επιρροή μιας κοινότητας στο τοπίο και γενικότερα τον τρόπο με τον οποίο συνυπάρχουν. Περιλαμβάνουν ιστορίες και θρύλους που περιγράφουν άτομα ή τοποθεσίες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην τοπική ιστορία, όπως επίσης τοπωνύμια, τα οποία αντανακλούν συγκεκριμένες χρήσεις ή περιγραφές.

οι τρόποι οργάνωσης της κοινωνικής ζωής και συγκεκριμένες μορφές κοινωνικής οργάνωσης, όπως έθιμα και εορτασμοί (εποχιακοί, αγροτικοί κτλ.).

Όλα αυτά τα στοιχεία συνιστούν μια ζωντανή κληρονομιά. Οι διάφοροι συντελεστές του αγροτικού κόσμου, αναγνωρίζοντας και διεκδικώντας τα στοιχεία αυτά, τους δίνουν νόημα τόσο για την κοινότητα όσο και για την πατρογονική τους αξία.

Πώς δημιουργείται η κληρονομιά;

- > Μερικές κοινότητες μπορεί να πιστεύουν ότι ίσως έχουν “μικρότερη” κληρονομιά από άλλες. Ωστόσο, η απουσία μνημείων δεν συνεπάγεται απουσία κληρονομιάς: κάθε κοινότητα διαθέτει αρχεία, προφορική παράδοση, μορφές κοινωνικής ζωής, άτομα με ξεχωριστές ικανότητες κτλ.
- > Όλες, από την πλουσιότερη έως τη φτωχότερη, μπορούν να εκμεταλλευτούν τις δημιουργικές τους δυνατότητες.

Παιδιά χορεύουν παραδοσιακούς χορούς, Μάλτα

Προσέγγιση: πώς μπορούμε να παρέμβουμε στην κληρονομιά;

Αν θέλουμε να παρέμβουμε στην κληρονομιά, πρέπει να συνειδητοποιήσουμε την κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική αξία της. Για να γίνει αυτό, είναι σημαντικό να την αναγνωρίσουμε πρώτα ως πατρογονική κληρονομιά. Έπειτα, πρέπει να εξασφαλίσουμε τη διατήρησή της και ενδεχομένως να της δώσουμε νέο προσανατολισμό στο πλαίσιο ενός έργου. Τέλος, πρέπει να σιγουρευτούμε ότι θα περάσει στις μελλοντικές γενιές.

● ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Αναβάθμιση σημαίνει απόδοση αξίας. Η αξία αυτή εξαρτάται από την οπτική με την οποία βλέπουμε την κληρονομιά: πολλά στοιχεία κληρονομιάς χαρακτηρίζονται αποκλειστικά με βάση τη λειτουργικότητά τους χωρίς ποτέ να τεθεί το θέμα της διατήρησής τους. Ο ενθουσιασμός με την επιστημονική, την καλλιτεχνική ή την τεχνολογική "πρόοδο" οδήγησε στην αντικατάσταση παλαιών στοιχείων με νέα, τα οποία θεωρούνται ότι είναι πιο αποδοτικά ή πιο εναρμονισμένα με τις προτιμήσεις της εποχής.

Η αναβάθμιση χαρακτηρίζεται άμεσα όταν εστιάζει στο ίδιο το στοιχείο και έμμεσα όταν εστιάζει στο περιβάλλον του στοιχείου. Σε κάθε περίπτωση, η μία ενισχύει την άλλη. Παρόμοια σπίτια έχουν διαφορετική αξία (οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική, σε επίπεδο ποιότητας ζωής, κτλ.) ανάλογα με την τοποθεσία τους, δηλαδή αν βρίσκονται σε μια ακριβή περιοχή ή κοντά σε ένα δημόσιο χώρο απορριμμάτων.

● Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΑΠΟ ΜΙΑ ΝΕΑ ΟΠΤΙΚΗ

Η στάση απέναντι στην κληρονομιά έχει αλλάξει. Πράγματα που στο παρελθόν αξιολογούνταν μόνο ως εργαλεία τώρα εκτιμούνται για την ιστορική τους αξία. Επίσης, αποκτούν ενδεχομένως μια πολιτιστική, κοινωνική ή οικονομική αξία, πέρα από τη λειτουργικότητα που αιτιολογεί την ύπαρξή τους.

Είναι αδύνατο, και πιθανώς και μη επιθυμητό, να διατηρηθούν τα πάντα αφού αυτό θα ήταν οικονομικά ανέφικτο. Συνεπώς, είναι λογικό να επιδιώκουμε να αξιοποιήσουμε στο μέγιστο τη δυναμική της κληρονομιάς ενσωματώνοντάς την σε αναπτυξιακά έργα.

Πάρκο στη Σλοβενία

Γιατί απαιτείται η αναβάθμιση της κληρονομιάς;

> Για τον τουρισμό

Η κληρονομιά αναμφισβήτητα συμβάλλει στο τουριστικό δυναμικό μιας περιοχής και στο οικονομικό όφελος που αυτό συνεπάγεται. Η αξιολόγηση του τουριστικού δυναμικού – και ενδεχομένως η βελτίωσή του – αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του αναπτυξιακού έργου.

> Για κοινωνικούς και πολιτιστικούς λόγους

Η κληρονομιά δεν περιορίζεται μόνο στην αισθητική απόλαυση και την ποιότητα της ζωής: συνδέει τον πληθυσμό με την ιστορία και τις ρίζες του (κληρονομικές ή επίκτητες) και δίνει νόημα στον τόπο. Αποτελεί επομένως ένα από τα συστατικά στοιχεία της τοπικής ταυτότητας και της αίσθησης του "ανήκειν", κινητήριο δύναμη για την ιδιότητα του πολίτη και την αλληλεγγύη.

> Για οικονομικούς λόγους

Τα οφέλη της άμεσης αναβάθμισης είναι εύκολα αναγνωρίσιμα: έσοδα από εισιτήρια, ενοίκια για αγροκτήματα που έχουν μετατραπεί σε παραθεριστικές κατοικίες, πώληση προϊόντων άρτου ψημένων σε παραδοσιακούς φούρνους κτλ. Ωστόσο, οι επιπτώσεις της έμμεσης αναβάθμισης είναι επίσης εμφανείς: υποδομές για τους επισκέπτες, καταστήματα κτλ. Οι επιπτώσεις στην απασχόληση (οδηγοί, φροντιστές, συνοδοί) είναι άμεσες ενώ στην ποιότητα ζωής (άφιξη νέων κατοίκων, νέες επιχειρήσεις) έμμεσες.

> Για εκπαιδευτικούς λόγους

Τίποτα δεν μπορεί να αντικαταστήσει τον *in situ* διάλογο, τις επιδείξεις και τις δραστηριότητες κατά τη διδασκαλία της ιστορίας, των τεχνικών, των τεχνών, της γεωγραφίας κτλ.

● ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Συνήθως, η ιστορία και το υπόβαθρο των σημαντικότερων στοιχείων κληρονομιάς είναι γνωστά. Άλλα στοιχεία, ωστόσο, με την πρώτη ματιά φαίνεται να μην έχουν ιδιαίτερη εγγενή αξία. Και όμως, ίσως αποτελούν και αυτά μαρτυρία, και μερικές φορές τη μόνη ένδειξη, το μόνο ίχνος ή απομεινάρι, ενός ευρύτερου συστήματος που προσδοκά την ανάδειξή του. Για παράδειγμα, ένα δέντρο σε μια γωνία παραπέμπει στο διαμοιρασμό της γης, ένας λοφίσκος σε ένα μεσαιωνικό *οχυρό οικισμό*, ενώ ένα άγριο αμπέλι ή τοπωνύμια στις καλλιεργητικές πρακτικές του παρελθόντος.

Αυτά τα στοιχεία κληρονομιάς θα αποκτήσουν "φωνή" μέσα από τις έρευνες σε αρχεία δήμων και κοινοτήτων και σε κέντρα τεκμηρίωσης (μουσεία, βιβλιοθήκες κτλ.) και από τις συνεντεύξεις με τους γηραιότερους, προκειμένου να κατανοήσουμε την προέλευση και το σκοπό τους.

Διερεύνηση απαιτείται επίσης για τη σπανιότητα ορισμένων στοιχείων: μπορεί πλυσταριά να βρίσκονται διάσπαρτα σε όλη την επικράτεια μιας χώρας, πλυσταριά συγκεκριμένης αρχιτεκτονικής όμως είναι χαρακτηριστικά συγκεκριμένων περιοχών ή μπορεί να βρίσκονται απομονωμένα ανάμεσα σε άλλα κυρίαρχα και πιο εντυπωσιακά κτίσματα. Αυτό τα κάνει απλώς ακόμη πιο ενδιαφέροντα.

● ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Αναγνώριση της κληρονομιάς σημαίνει την προσέλκυση της προσοχής στην αξία ενός συγκεκριμένου στοιχείου κληρονομιάς. Αναδεικνύοντας την προέλευση, την ιστορία, τη λειτουργικότητα και το περιβάλλον του στοιχείου, το στοιχείο αποκτά πατρογονική υπόσταση και μπορεί να ξεκινήσει η κινητοποίηση των εθελοντών για τη διατήρησή του.

Η αναγνώριση της κληρονομιάς προϋποθέτει κυρίως την απόδοση νοήματος σε αυτή. Ακόμη και το πιο ταπεινό στοιχείο έχει να μας διηγηθεί μια ιστορία, να μας πει για τον τρόπο ζωής, τη χωρική οργάνωση ή τις κοινωνικές σχέσεις. Συνεπώς, ανεξάρτητα από την αισθητική ή τη δραματική του φύση, αξίζει το ενδιαφέρον μας. Αυτό μπορεί να εξηγήει τον ενθουσιασμό που παρατηρείται σήμερα για το βιομηχανικό τουρισμό, τους τόπους μνήμης, τους κοινοτικούς φούρνους καθώς και για αντικείμενα και τοποθεσίες που δεν έχουν μνημειακό χαρακτήρα και δεν προορίζονταν ποτέ για προβολή.

Η επιλογή ανάμεσα στην αισθητική και την ιστορική αξία μπορεί μερικές φορές να είναι δύσκολη: για παράδειγμα, πρέπει όλα τα παραθυρόφυλλα στην πρόσοψη ενός κτηρίου να έχουν το ίδιο χρώμα για λόγους ομοιομορφίας παρόλο που η διαφορετικότητα αποτελεί ένδειξη για τους διαφορετικούς ιδιοκτήτες τους;

Ερμηνεία: "απόδοση νοήματος"

- > Η ερμηνεία, ένας τεχνικός όρος, επιχειρεί να εξηγήσει την κληρονομιά και να της αποδώσει νόημα. Εστιάζει τόσο στην προώθηση της γνώσης σχετικά με την κληρονομιά όσο και στην ίδια την κληρονομιά. Χρησιμοποιούνται πολλές μέθοδοι, όπως επιδείξεις, εκθέσεις, μέσα προβολής (σήμανση, κυκλοφορία), φωτισμός κτλ.
- > Αφηγήσεις/σχόλια μπορεί να χρησιμοποιηθούν σε επισκέψεις και σε επεξεργηματικούς πίνακες ερμηνείας, αλλά και για καταλόγους, πλάκες, κάρτες, φωτογραφίες και πολυμέσα: βιντεοκασέτες, CD-ROM, ιστοσελίδες κτλ.

Απόδοση στο κοινό

- > Ένας συχνός προβληματισμός για τις δημόσιες αρχές ή την επιστημονική κοινότητα είναι ότι μερικές φορές την κληρονομιά φαίνεται να "οικειοποιούνται" λίγοι μόνο ειδικοί (ή ιδιωτικοί φορείς). Η κληρονομιά όμως, ως κοινή περιουσία της ανθρωπότητας, πρέπει να είναι προσιτή σε όλους. Τα μουσεία, για παράδειγμα, έχουν χρέος να αποδίδουν στο κοινό τους θησαυρούς που διαφυλάσσουν.
- > Σε περίπτωση που η πρόσβαση δεν είναι ελεύθερη για διάφορους λόγους, αυτοί πρέπει να επεξηγούνται με σαφήνεια: η γνώση σχετικά με την κληρονομιά είναι απαραίτητη για τη βέλτιστη διατήρησή της.

Πώς παρεμβαίνουμε στην κληρονομιά;

- > Διατήρηση των στοιχείων της κληρονομιάς σημαίνει την αποφυγή της αλλοίωσής τους και επιτυγχάνεται με προληπτικά μέτρα που δρουν στο περιβάλλον τους. Για την προστασία τους, μερικές φορές τα στοιχεία πρέπει να απομακρυνθούν από το περιβάλλον τους όταν αυτό εγκυμονεί κινδύνους (π.χ. στοιχεία που βρέθηκαν στη διάρκεια αρχαιολογικών ανασκαφών, ζώα ή φυτά που κινδυνεύουν με εξαφάνιση κτλ.).
- > Η αποκατάσταση προϋποθέτει την επαναφορά ενός στοιχείου στην αρχική του κατάσταση.
- > Η επαναφορά ενός στοιχείου στην αρχική του κατάσταση είναι είτε μερική (για παράδειγμα, επισκευή ενός μηχανήματος με ορισμένα ανταλλακτικά που λείπουν) είτε ολική με την πλήρη αποκατάστασή του. Στη δεύτερη περίπτωση, είναι δυνατή και η εικονική αποκατάσταση.
- > Διαφύλαξη σημαίνει τη λήψη μέτρων, όπως η αναστήλωση κτηρίων που κινδυνεύουν με κατάρρευση, τα οποία συνήθως έχουν επείγοντα και προληπτικά χαρακτήρα προκειμένου να αποφευχθεί η περαιτέρω επιδεινωσή. Χρησιμοποιούνται συνήθως νομικά και θεσμικά εργαλεία αλλά δεν συνιστούν συνολική λύση: η προστασία δεν επιλύει προβλήματα διαχείρισης.

Αποκατάσταση κατεστραμμένης σκεπής, Asturias, Ισπανία

● ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Αποκατάσταση σημαίνει την επισκευή ενός στοιχείου και την επαναφορά στην αρχική του κατάσταση. Αυτός είναι ο απώτερος στόχος και δεν πρέπει να γίνονται παραχωρήσεις όσον αφορά προσωπικές ερμηνείες ή προτιμήσεις. Οι παρεμβάσεις που δεν είναι σύμφωνες με αυτό το πνεύμα πρέπει να αποφεύγονται.

Σήμερα έχουν διαμορφωθεί “τάσεις” στην αποκατάσταση και είναι απαραίτητο να αξιολογήσουμε όλο το φάσμα των επιδράσεών τους. Πολλές προσόψεις αρχικά προοριζόνταν να επικαλυφθούν, παρέμειναν ωστόσο με γυμνή πέτρα για αισθητικούς λόγους, και αυτό δεν αποτελεί αποκατάσταση.

Αποκατάσταση σημαίνει επίσης την ανάκτηση της τεχνικής απόδοσης και την επαναφορά σε κατάσταση λειτουργικής χρήσης: Ο μύλος πρέπει να αλέθει, ο φούρνος να ψήνει ψωμί. Όταν πρέπει να αντικατασταθούν συγκεκριμένα στοιχεία της κληρονομιάς, είναι αποδεκτά μόνο παραδοσιακά υλικά, τεχνικές και διαδικασίες.

Δύο χρυσοί κανόνες για να αποφύγουμε τα λάθη

- > Να μην το παρακάνουμε: οι πρόγονοί μας αντέγραφαν και προσαρμόζαν τα ευρέως διαδεδομένα μοντέλα στον τόπο που ζούσαν. Η πρωτοτυπία πρέπει να αποφεύγεται με κάθε κόστος γιατί οδηγεί σε αποτελέσματα που δίνουν την εικόνα απομίμησης.
- > Να αποφεύγουμε οτιδήποτε μη αναστρέψιμο: οποιεσδήποτε εργασίες, ακόμη και αυτές που στοχεύουν στη διαφύλαξη και την προστασία της κληρονομιάς, πρέπει να επιτρέπουν την επαναφορά στην αρχική κατάσταση.

● ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Επαναπροσανατολισμός σημαίνει την αλλαγή χρήσης. Πολλά στοιχεία κληρονομιάς, όπως τα οχυρωμένα κάστρα ή τα μηχανήματα τεμαχισμού του σανού, δεν εκπληρώνουν πλέον την παραδοσιακή τους λειτουργία. Η ανεύρεση νέας χρήσης, η οποία εξαρτάται από τον τύπο του στοιχείου, είναι συνήθως ο καλύτερος τρόπος για τη διατήρησή τους.

Τα μικρού μεγέθους στοιχεία κληρονομιάς μπορούν να φυλάσσονται σε μουσεία ή συλλογές ως μαρτυρία του παρελθόντος. Μπορούν να εκτιμούνται για την απλή αισθητική τους αξία (οι φιλόσοφοι μιλούσαν για “τεχνοποίηση”, το να κάνει δηλαδή κανείς τέχνη τα αντικείμενα) και να καταλήγουν να χρησιμοποιούνται ως διακοσμητικά αντικείμενα.

Ορισμένα στοιχεία κληρονομιάς δεν μεταφέρονται εύκολα (κτήρια, τοπία) και το κόστος της διατήρησής τους μπορεί να αποτελεί απειλή για την επιβίωσή τους.

Ανάμεσα στις υπάρχουσες λύσεις, αυτές που χρησιμοποιούνται συχνότερα είναι: μετατροπή των στοιχείων κληρονομιάς σε επισκέψιμα μέρη, π.χ. το σπίτι ενός συγγραφέα, το εργαστήριο ενός σιδηρουργού, μετατροπή πρώην αγροτικών σε δευτερεύουσες κατοικίες, μετατροπή κτηρίων σε παραθεριστικές κατοικίες, κοινωνικές στέγες, εκθεσιακούς χώρους, δημοτικές αίθουσες εκδηλώσεων, κοινοτικά κέντρα ή νέους βιομηχανικούς χώρους.

● ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Αυτοί οι δύο τρόποι παρέμβασης στα στοιχεία κληρονομιάς σπάνια συμβάλλουν στη αναβάθμισή τους και επομένως δεν συνιστώνται. Πρέπει ωστόσο να αναφερθούν επειδή αρκετά συχνά παρεισφύρουν στις διαδικασίες αποκατάστασης ή επαναπροσανατολισμού.

Ανακαίνιση είναι η επισκευή ενός κατεστραμμένου κτηρίου ή στοιχείου ώστε να φαίνεται ξανά σαν καινούργιο. Μπορεί να σημαίνει ακόμη και την πλήρη καταστροφή και επανακατασκευή ενός στοιχείου, χωρίς πρόθεση για αποκατάσταση. Η λύση αυτή είναι τις περισσότερες φορές η λιγότερο δαπανηρή και έχει ως αποτέλεσμα τη μετατροπή παραδοσιακών αγροτικών σε πολυτελείς επαύλεις ή την πλήρη απερίμωση προς όφελος νέων κατασκευών, συνήθως στα περίχωρα ενός χωριού.

Με την αναμόρφωση αναβαθμίζονται οι παλαιές κατοικίες με τις σύγχρονες ανέσεις και τις προδιαγραφές υγιεινής και ασφάλειας. Ωστόσο, η αυστηρή εφαρμογή των πολεοδομικών κανονισμών που διέπουν την κατασκευή νέων κτηρίων, συχνά απειλεί την ακεραιότητα των παραδοσιακών κτηρίων, όπως η ανέγερση νέων ορόφων, δυσανάλογα ανοίγματα σε παλαιούς τοίχους κτλ.

Αναμόρφωση ή ανακαίνιση;

- > Η αναμόρφωση, νομότυπη η ίδια, αφορά κυρίως το εσωτερικό των κτηρίων. Ωστόσο, η αναβάθμιση με τις σύγχρονες ανέσεις μπορεί να γίνει εις βάρος ορισμένων περιορισμών στο εξωτερικό του κτηρίου (γραμμές παροχών κοινής ωφελείας κτλ.) και εις βάρος της αποκατάστασης: Για παράδειγμα, το σκυρόδεμα μπορεί να αντικαταστήσει τα τοπικά υλικά στα πλαίσια των παραθύρων, τα οποία θεωρούνται υπερβολικά ακριβά.
- > Για τους ίδιους οικονομικούς λόγους, η ανακαίνιση της πρόσοψης ενός παλιού κτηρίου μπορεί να προκαλέσει ανεπανόρθωτη ζημιά στον παραδοσιακό χαρακτήρα του.
- > Υπάρχουν διάφορες λύσεις: για παράδειγμα, οι τοπικές αρχές θα μπορούσαν να αναλάβουν τμήμα του κόστους για τις εργασίες “ήπιας” αποκατάστασης με σεβασμό στα τοπικά υλικά και την παράδοση.

● ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η κληρονομιά συχνά ορίζεται ως ένα σύνολο στοιχείων που κληρονομούνται από τους γονείς στα παιδιά. Με την έννοια αυτή, πρέπει να μας απασχολεί τι θα αφήσουμε ως κληρονομιά στους απογόνους μας. Η αναβίωση της κληρονομιάς προϋποθέτει την παράδοσή της στις επόμενες γενιές σε καλή κατάσταση.

Ωστόσο, η μεταβίβαση της κληρονομιάς στις επόμενες γενιές προϋποθέτει επίσης την ύπαρξη κοινής κουλτούρας, ταυτότητας και της αίσθησης του ανήκειν σε μια κοινότητα. Συνεπώς, η κληρονομιά προβλέπει την αποβολή όσων δεν γνωρίζουν τους προγόνους τους. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η κληρονομιά είναι κοινή περιουσία και ευθύνη όλων μας: η κληρονομιά μιας συγκεκριμένης χώρας δεν αφορά μόνο όσους γεννήθηκαν σε αυτή αλλά και όλους όσους μοιράζονται, υπό οποιαδήποτε ιδιότητα, ορισμένες κοινές αξίες.

Αντίστοιχα, η κληρονομιά θα πρέπει να συμβάλλει στη δημιουργία μιας ταυτότητας που σέβεται την πολυμορφία και συνδέει μεταξύ τους όλους τους χρήστες της συγκεκριμένης περιοχής.

Πώς μπορούμε να βελτιώσουμε την κληρονομιά;

- > Αν και η “συνετή” διαχείριση της οικογενειακής κληρονομιάς ορίζεται ως η μεταβίβασή της στις επόμενες γενιές στην ίδια κατάσταση που παραλήφθηκε, εμπεριέχει και την έννοια της βελτίωσής της.
- > Η βελτίωση της κληρονομιάς με την αναβάθμισή της μπορεί να συμβάλει σε αυτή τη διαδικασία: αποκατεστημένα κτήρια, διατηρημένα στοιχεία, αναβιωμένες παραδόσεις κτλ.
- > Αν και ορισμένα μνημεία και αντικείμενα τέχνης θεωρούνταν πάντα στοιχεία κληρονομιάς, η πλειοψηφία των αντικειμένων του παρελθόντος, τη διατήρηση των

οποίων επιδιώκουμε σήμερα, δεν προορίζονταν αρχικά για το σκοπό αυτό. Οι δημιουργίες του σήμερα είναι η πιθανή αυριανή κληρονομιά, ποια στοιχεία όμως θα αναδειχθούν σε στοιχεία κληρονομιάς; Ποια από τα σημερινά αγροτικά κτίσματα μπορούν να συναγωνιστούν τις παραδοσιακές φάρμες;

- > Πέρα από τις αυστηρά λειτουργικές και οικονομικές προσεγγίσεις, μόνο η σταθερή δέσμευση στην ποιότητα, ανεξάρτητα από το είδος της κατασκευής, μπορεί να συμβάλει στην εκπλήρωση αυτού του σκοπού.

● ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ, ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΓΝΩΣΙΑΣ

Τα στοιχεία κληρονομιάς είναι αλληλένδετα με τις πρακτικές, τις δεξιότητες και την τεχνογνωσία που συνδέονται με αυτά, οδηγώντας σε αυτά και δίνοντάς τους νόημα. Η μεταβίβαση της κληρονομιάς εστιάζει επομένως τόσο σε αυτές όσο και στα ίδια τα στοιχεία. Ποιο από τα δύο είναι πιο σημαντικό; Η διατήρηση ενός αρότρου του οποίου η προέλευση, η μέθοδος κατασκευής και η χρήση είναι άγνωστες ή η διατήρηση των δεξιοτήτων και της τεχνογνωσίας που θα επιτρέψουν την κατασκευή και τη χρήση ενός πιστού αντιγράφου; Ίδανικά, πρέπει να διατηρηθούν και τα δύο.

Η κατανόηση των δεξιοτήτων και των τεχνικών εκτείνεται σε ολόκληρους τομείς: η γνώση της κατασκευής ξερολιθιάς προϋποθέτει τη γνώση για την επιλογή των κατάλληλων πετρών, τη γνώση της τοπικής παραγωγής, των μεθόδων και των κριτηρίων για την εξαγωγή της πέτρας κτλ.

Η συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών, η λεπτομερής περιγραφή και η διάδοσή τους αποτελούν προϋποθέσεις για την επιτυχή μεταβίβαση των δεξιοτήτων. Ωστόσο, τίποτε δεν μπορεί να αντικαταστήσει την εξάσκηση στο πλαίσιο εκπαιδευτικών μαθημάτων ή εργαστηρίων, τα οποία αποτελούν τους μόνους τρόπους για την εξασφάλιση της πιστής αποκατάστασης ή, όπου είναι απαραίτητο, της πιστής αναπαραγωγής χωρίς παρεκκλίσεις από το πρωτότυπο.

Ξήρανση μπακαλιάρου σε Lofot Islands, Νορβηγία

Σχέδιο (project): ποια είναι η έννοια του σχεδίου;

Πριν από οποιαδήποτε δράση που αφορά την κληρονομιά, είναι σημαντικό να καθορίσουμε τι θέλουμε να επιτύχουμε, γιατί και για ποιον. Όταν επεξεργαζόμαστε σχέδια, πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη τις γενικότερες πολιτικές και το κοινό για το οποίο προορίζονται.

Έχει ιδιαίτερη σημασία στα σχέδια αυτά να συμμετέχει μεγάλος αριθμός φορέων καθώς και η τοπική κοινωνία.

● ΘΕΣΠΙΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Όλες οι μορφές κληρονομιάς χαρακτηρίζονται από μια σχέση με το χρόνο και το χώρο. Όσον αφορά το χρόνο, η κληρονομιά διασφαλίζει, σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, τη σχέση μεταξύ του παρελθόντος, το οποίο αντιπροσωπεύει, και του μέλλοντος, το οποίο συνδέεται με τη σκοπούμενη χρήση της. Όσον αφορά το χώρο, συνδέεται με μια συγκεκριμένη επικράτεια, η οποία προσδιορίζεται από όλα τα στοιχεία κληρονομιάς που την απαρτίζουν και παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά.

Επομένως, η αναβάθμιση της κληρονομιάς προϋποθέτει μια διπλή ανάλυση: (1) ανάλυση των συστατικών στοιχείων της χωρικής και χρονικής σχέσης, (2) ανάλυση της "ορθής χρήσης" της κληρονομιάς, στο πλαίσιο των εδαφικών αναπτυξιακών προοπτικών.

Σε αυτό το στάδιο προκύπτει η έννοια του σχεδίου. Η εκπόνηση σχεδίων για την αναβάθμιση των στοιχείων μιας δεδομένης κληρονομιάς σε τοπικό επίπεδο είναι επιθυμητή.

Η βιώσιμη ανάπτυξη μιας επικράτειας προκύπτει από την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ του νοήματος που αποδίδεται στην κληρονομιά της (με την ευρύτερη έννοια) από τους τοπικούς πληθυσμούς και τους φορείς τους και των προσδοκιών της κοινωνίας (δηλαδή των φορέων εκτός επικράτειας). Η συμμετοχική προσέγγιση πρέπει να ενσωματώνει αυτή την απαίτηση.

Οι ενδεχόμενες χρήσεις (σημαντικό βήμα) ενός στοιχείου κληρονομιάς πρέπει να εντάσσονται στο πρίσμα αυτής της προοπτικής, η οποία καθιστά πιο ξεκάθαρες τις επιλογές αναφορικά με τα διαφορετικά είδη χρήσεων, κοινωνικών, πολιτιστικών ή οικονομικών.

Παράλληλα, οποιαδήποτε προτεινόμενη δράση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τους περιοριστικούς παράγοντες. Εκτός από εκείνους που αφορούν τις διαδικασίες, οι οποίες συνδέονται με την ίδια τη φύση της κληρονομιάς, πρέπει να αναζητούνται τα ενδεδειγμένα μέτρα για την υλοποίηση του έργου αναβάθμισης. Οι μέθοδοι χρηματοδότησης και παρέμβασης, οι οποίες περιγράφονται σε άλλο σημείο, είναι παράγοντες που θα επηρεάσουν τον προσανατολισμό και το περιεχόμενο του ίδιου του έργου.

Η συμμετοχική προσέγγιση προϋποθέτει ότι στη διαδικασία αναβάθμισης θα πάρει μέρος οποιοδήποτε νομικό ή φυσικό πρόσωπο που ενδιαφέρεται για την "ορθή χρήση" των στοιχείων κληρονομιάς.

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ;

Η υλοποίηση μιας πολιτικής για την αναβάθμιση της κληρονομιάς συνήθως προκύπτει από την πρωτοβουλία ορισμένων πρωτεργατών οι οποίοι χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες. Μπορεί να είναι ιδιωτική ή δημόσια πρωτοβουλία ιδιωτών, επιχειρήσεων, επαγγελματιών, εκλεγμένων αντιπροσώπων κτλ. Οι μέθοδοι για την κινητοποίηση των πόρων εξαρτώνται από τον τρόπο εκπροσώπησης αυτών των ομάδων.

Το κυριότερο μέλημα αυτών των "πρωτεργατών" είναι να προσδιορίσουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για το στοιχείο κληρονομιάς τα οποία έχουν: συμφέρον ή πάθος για τη φύση ή τη λειτουργία του, σχέση εγγύτητας, συγκεκριμένες γνώσεις ή συναφείς δεξιότητες, αρμοδιότητες λήψης αποφάσεων για τη χρήση ή τη διαδικασία διατήρησης και αναβάθμισής του.

Με τη συνάντηση αυτών των συντελεστών, δημιουργείται ένα φόρουμ διαλόγου και συνεργασίας. Ανάλογα με την περίπτωση, τον κυρίαρχο ρόλο αναλαμβάνει ένας από τους συντελεστές.

Βάσει της εμπειρίας, πρέπει να είναι εφικτή η παρέμβαση μιας πέμπτης κατηγορίας συντελεστών, των επαγγελματιών στο χώρο της επικοινωνίας, οι οποίοι έχουν επαγγελματική κατάρτιση για αυτό το ρόλο, έχουν γνώση για το συγκεκριμένο είδος κληρονομιάς και εμπειρία στη δημόσια επικοινωνία.

● ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ;

Το πρώτο βήμα είναι η συνειδητοποίηση και η αναγνώριση της φύσης της κληρονομιάς. Εδώ, η καταγραφή έχει πρωτεύοντα ρόλο. Δεν πρέπει να γίνεται αποκλειστικά από ειδικούς αλλά στη διαδικασία πρέπει να συμμετέχουν οι κάτοικοι και οι τοπικές οργανώσεις.

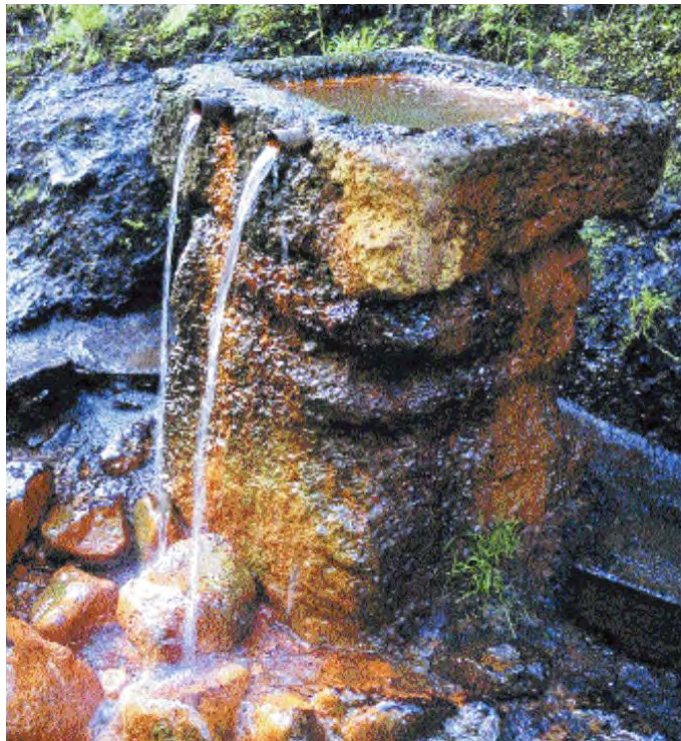
Το επόμενο βήμα είναι η παρουσίαση της κληρονομιάς. Αυτή συνήθως πραγματοποιείται με επιτόπου επισκέψεις και εκθέσεις. Επίσης, πρέπει να συνοδεύεται από τα αυθεντικά στοιχεία που προωθούν την κληρονομιά και τα θέματα που αυτά συμβολίζουν.

Στη συνέχεια, ακολουθεί συζήτηση και διάγνωση. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω ενός φόρουμ συζήτησης στο οποίο θα αναδειχθεί η φύση και η μορφή της διαβούλευσης για την ενδεχόμενη χρήση, είτε μέσω δημόσιας συζήτησης είτε μέσω διαβούλευσης με γραπτές ή προφορικές εκθέσεις.

Τα επόμενα βήματα αφορούν την υλοποίηση του έργου και τη συμπερίληψή του στην αναπτυξιακή διαδικασία. Η συμμετοχή είναι απαραίτητη τόσο στη διάρκεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων όσο και στη σύναψη συνεργασιών με στόχο τη δράση. Αυτά τα δύο βήματα συνήθως επικαλύπτονται, επειδή οι διάφοροι εταίροι εμπλέκονται όλοι στη λήψη αποφάσεων, η οποία ωστόσο είναι συνήθως ευθύνη ενός "εκλεγμένου" εταίρου, για λόγους χρηματοδότησης. Ωστόσο, όταν αναλύουμε τα συστατικά στοιχεία της συμμετοχικής προσέγγισης, είναι σημαντικό να διακρίνουμε τα διάφορα βήματα.

Σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας είναι να οριστεί ο διευθύνων του έργου. Είναι προφανές ότι όταν ένα έργο φθάσει σε συγκεκριμένο μέγεθος, απαιτείται η σύσταση μιας επιτροπής καθοδήγησης. Ακόμη και τότε όμως, η δημοσιοποίηση του έργου είναι σημαντική.

Νερό πηγής

● ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ (PROJECTS) ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΝΤΑΣΣΟΝΤΑΙ ΣΕ ΕΥΡΥΤΕΡΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

Η κληρονομιά είναι αποτέλεσμα διάφορων δραστηριοτήτων σε μια περιοχή και επομένως αποτελεί μέρος των φυσικών, οικονομικών, ανθρώπινων και άλλων πιθανών δραστηριοτήτων που θα αναδείξει η διάγνωση. Οποιαδήποτε δράση πρέπει να προγραμματιστεί στο πλαίσιο της συνολικής πολιτικής και των βασικών κατευθυντήριων γραμμών που εφαρμόζονται στην περιοχή.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι εργασίας. Η εργασία που αφορά την κληρονομιά μπορεί να παρεκκλίνει από την παραπάνω πολιτική (π.χ. επείγουσες αρχαιολογικές ανασκαφές κατά την κατασκευή αυτοκινητόδρομου) ενώ μπορεί επίσης να συμβάλει στην εφαρμογή της πολιτικής.

Αγροτόπιο στη Finistère, Γαλλία

Αποκατάσταση των παραδοσιακών κτηρίων: ένας τρόπος καταπολέμησης της αγροτικής εξόδο

Πολλές κοινότητες έρχονται αντιμέτωπες με την εγκατάλειψη των παραδοσιακών κτηρίων στα κέντρα των χωριών. Εξαιτίας των προβλημάτων που προκύπτουν από τη συνιδιοκτησία ή του πολύ υψηλού κόστους αποκατάστασης, οι άνθρωποι επιλέγουν να χτίσουν στα περίχωρα των χωριών, συμβάλλοντας έτσι στην εξάπλωση του οικισμού. Όταν δεν μπορούν να χτίσουν για οικονομικούς λόγους, αναζητούν στέγη προς ενοικίαση σε άλλες κοινότητες επιταχύνοντας την αγροτική εξόδο.

Μετά την καταγραφή και τον έλεγχο των εγκαταλελειμμένων κτηρίων, ορισμένες τοπικές αρχές επιβλέπουν τις μεταβιβάσεις γης, αναλαμβάνουν τις απαραίτητες εργασίες αποκατάστασης σύμφωνα με το χαρακτήρα των σπιτιών και τα διαθέτουν προς ενοικίαση, είτε βραχυπρόθεσμα (ως τουριστική στέγη) είτε σε ετήσια βάση (για τη στέγαση υπηρεσιών της κοινότητας).

Τα πλεονεκτήματα αυτής της προσέγγισης είναι πολλά:

- > διαφυλάσσονται τα παραδοσιακά κτήρια στο κέντρο των χωριών
- > τα έργα αποκατάστασης επιβλέπονται από τις τοπικές αρχές, σύμφωνα με προκαθορισμένες προδιαγραφές κατασκευής
- > μπαίνει τέλος στη συρρίκνωση του πληθυσμού ενώ μερικές φορές ενισχύεται η ανασύσταση του πληθυσμού της κοινότητας, με την προσφορά ενοικιαζόμενης στέγης.

● ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ (PROJECTS) ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ ΚΥΡΙΩΣ ΣΕ ΣΥΓΚΕΓΚΡΙΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Πώς προσεγγίζεται η κληρονομιά;

Η κληρονομιά προσεγγίζεται είτε μεμονωμένα είτε στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής, οικονομικής και/ή τουριστικής ανάπτυξης ή χωροταξίας.

Ποιο είναι το κοινό-στόχος κατά προτεραιότητα;

Συνιστάται να προσδιορίζεται η ομάδα πληθυσμού στην οποία απευθύνεται κυρίως ένα συγκεκριμένο έργο δράσης για την κληρονομιά. “Όλοι” ή “το ευρύ κοινό” δεν είναι αποδεκτοί ορισμοί για το κοινό-στόχο. Έχει εξαιρετική σημασία να προσδιοριστεί το κοινό-στόχος κατά προτεραιότητα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχει ανάγκη να μελετηθούν πιθανές επικαλύψεις μεταξύ των προσδοκιών διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων.

Τρία ερωτήματα που πρέπει να θέτονται

- > Γιατί θέλουμε να παρέμβουμε στην κληρονομιά; Για να διαφυλάξουμε ένα στοιχείο που απειλείται ή για να στηρίξουμε μια μακροπρόθεσμη ευρύτερη πολιτική;
- > Θέλουμε απλώς να διασφαλίσουμε ότι θα μεταβιβαστεί η κληρονομιά ή θέλουμε να προσελκύσουμε

επισκέπτες και επιχειρήσεις, να βελτιώσουμε τις συνθήκες διαβίωσης και να καταπολεμήσουμε την ερήμωση της υπαίθρου; Μπορούν όλα αυτά να συνυπάρξουν και αν ναι, πώς;

- > Με ποιο τρόπο η προτεινόμενη δράση θα ενισχύσει – ή θα αποδυναμώσει – αυτή την πολιτική;

ΣΤΑ ΣΧΕΔΙΑ (PROJECTS) ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΟΛΟΙ ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Όλοι οι ανθρώπινοι παράγοντες και όλες οι πρακτικές επιδρούν σε κάποιο βαθμό στην κληρονομιά, όσον αφορά τη δημιουργία, τη συντήρηση, τη διαχείριση ή την αξιοποίηση. Τα έργα επομένως είναι ευθύνη όλων και όχι μόνο των ειδικών.

Η συνεργασία και η συμμετοχή όλων των συντελεστών (κατοίκων, εκλεγμένων αντιπροσώπων, αρχών κτλ.) είναι απαραίτητες από την αρχή για την προετοιμασία μιας μακροπρόθεσμης δράσης. Δεν αρκεί η ευαισθητοποίηση των διαφορετικών συντελεστών. Η κινητοποίησή τους αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία της δράσης.

ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ (PROJECTS) ΕΚΠΟΝΟΥΝΤΑΙ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

Οι δημόσιοι φορείς δεν μπορούν να τα κάνουν όλα γιατί δεν έχουν επαρκείς πόρους και γιατί η ικανότητα παρέμβασης στον ιδιωτικό τομέα είναι περιορισμένη. Η συντήρηση και η αναβάθμιση της συνολικής κληρονομιάς μιας περιοχής είναι επομένως ευθύνη των ίδιων των κατοίκων.

Οι κάτοικοι πρέπει να πειστούν για την αξία ενός έργου στο οποίο συμμετέχουν από κοινού δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς και το οποίο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δράση των πολιτών και την ατομική πρωτοβουλία.

Αντίστοιχα, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στα κίνητρα τα οποία θα κινητοποιήσουν τους κατοίκους. Αυτό θα κάνει ευκολότερη την υλοποίηση νέων έργων που δεν θα έχουν τόσο ευρεία συναίνεση και θα απαιτούν επείγουσα ή άμεση δράση.

● ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Η αγροτική κληρονομιά ορίζεται από το σύνολο των στοιχείων που την απαρτίζουν.

Αναγνωρισμένα μνημεία και χώροι πρέπει να αναδεικνύονται όπως απαιτεί η αξία τους.

Όμως, και τα πιο ταπεινά στοιχεία της κληρονομιάς ενός τόπου αξίζουν εξίσου να αναδειχθούν.

Η ιεράρχηση της αξίας αυτών των στοιχείων κληρονομιάς δικαιολογείται στο πλαίσιο της ανάληψης διαφορετικών δράσεων ανάλογα με την περίπτωση, πάντα όμως σύμφωνα με την αρχή της συμπληρωματικότητας.

Χειροποίητα σκεύη από χαλκό και χαλιά του XIX αιώνα, Syunik Marz, Αρμενία

Αγροτικά κτίσματα

● ΟΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΕΙΝΑΙ Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΑΥΡΙΟ

Η κληρονομιά που σήμερα έχει τόση αξία δεν είναι παρά οι δημιουργίες του παρελθόντος και, παρόλο που η διατήρησή της δικαίως αποτελεί μέριμνα μας, δεν πρέπει να αποσπά την προσοχή μας από την ποιότητα των σημερινών αλλά και των μελλοντικών κατασκευών.

Οι διαφορετικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων και των οικονομικών δραστηριοτήτων, δεν έρχονται απαραίτητα σε αντίθεση με την κληρονομιά: όταν σχεδιάζονται σωστά, μπορούν να αποδειχθούν αμοιβαία επικοδομητικές.

Εμπορικά κέντρα, αγροτικά κτήρια, εργοστάσια ή οικισμοί, όταν κατασκευάζονται με γνώμονα την ποιότητα, συμβάλλουν στη συνολική αναβάθμιση της εικόνας μιας περιοχής και αποτελούν την κληρονομιά του αύριο.

Υλοποίηση: πώς υλοποιούνται τα σχέδια (projects);

Η υλοποίηση έργων που αφορούν την κληρονομιά περιλαμβάνει διάφορες φάσεις. Με τη σύσταση μιας επιτροπής για την αναβάθμιση των στοιχείων κληρονομιάς επιτυγχάνεται διευρυμένη αναγνώριση, επιβεβαιώνεται η θέληση για δράση και διασφαλίζεται η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών από την αρχή. Η προετοιμασία του προκαταρκτικού έργου καλύπτει την επιλογή του αναδόχου, την αναζήτηση εταιρών και τη σύνταξη των προδιαγραφών. Η οριστικοποίηση ενός έργου προϋποθέτει την εύρεση των πηγών χρηματοδότησης και την ιδιοποίησή του από τους άλλες χρήστες της περιοχής.

● ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΣΧΕΔΙΟΥ (project)

Σύσταση επιτροπής “στήριξης”

Το σχέδιο αυτής της πρώτης επιτροπής θα είναι να επιτύχει την αναγνώριση ενός στοιχείου κληρονομιάς πέρα από τον κύκλο των άμεσα ενδιαφερομένων, ώστε οι περιφερειακοί συντελεστές να αντιληφθούν την αναγκαιότητα της δράσης. Στο στάδιο αυτό, δεν έχει τόσο σημασία να προσδιοριστούν τα εργαλεία όσο να κερδηθεί η προσοχή. Αυτές οι επιτροπές μπορούν να συσταθούν από οργανώσεις που δεν εμπλέκονται άμεσα με την κληρονομιά ή και από ιδιώτες, η γνώμη των οποίων έχει την αποδοχή του κοινού.

Συμμετοχή στην επιτροπή “στήριξης”

Η επιτροπή μπορεί να αποτελείται από ενδιαφερόμενα νομικά ή φυσικά πρόσωπα της περιοχής. Η εγγύτητα συνήθως βοηθά στο να ενωθούν οι άνθρωποι γύρω από ένα έργο. Για να επιτευχθεί η ευρύτερη δυνατή συμμετοχή, δεν πρέπει να μπαίνουν περιορισμοί στο πεδίο ενδιαφέροντος των ατόμων που καλούνται να συμμετέχουν ούτε η σύνθεση της ομάδας να περιορίζεται σε τοπικό επίπεδο.

Αυτή η επιτροπή πρέπει να κερδίσει την όσο δυνατό ευρύτερη στήριξη των ενδιαφερομένων μερών, τόσο των συντελεστών όσο και των κατοίκων της περιοχής. Στο πλαίσιο αυτό, μπορούν να γίνουν δημόσιες συζητήσεις, δημοσιεύσεις στον τοπικό τύπο και επαφές με εθελοντικές κοινωνικές ομάδες. Στα πρώτα στάδια, δεν είναι απαραίτητη η συμμετοχή των εκλεγμένων αντιπροσώπων, επειδή είναι καλύτερα η ιδέα της αναγκαίας αναβάθμισης να καλλιεργείται εκτός πολιτικής σκηνής. Η συμμετοχή ενός τουλάχιστον ειδικού βοηθά σημαντικά στη διεύρυνση της αναγνώρισης.

Ένας τρόπος ώστε να αποφευχθούν οι παγίδες είναι να αποσαφηνιστούν από την αρχή οι μεμονωμένες θέσεις των μελών, υπογραμμίζοντας το συμβουλευτικό χαρακτήρα της επιτροπής και προβάλλοντας το ρόλο που επιθυμεί να διατηρήσει η επιτροπή ως όργανο πρωτοβουλίας, αν και υποχρεωτικά ο ρόλος της θα αλλάξει με την εξέλιξη του έργου.

Ένταξη του σχεδίου (project) σε μια συλλογική προσέγγιση

Με στόχο να ενταχθεί το έργο σε μια συλλογική προσέγγιση, πρέπει να γίνουν προσπάθειες ώστε να εμπλακούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη της περιοχής:

- ο τοπικός πληθυσμός (που θα παροτρύνει τους εκλεγμένους αντιπροσώπους να στηρίξουν το έργο)

- οι εκπρόσωποι οργανώσεων (που αποτελούν σημαντικό δίκτυο σε περιφερειακό επίπεδο και πόλο δεξιοτήτων)

- οι εκπρόσωποι επαγγελματικών φορέων (π.χ. αγροτικά συνδικάτα εάν πρόκειται για αγροτική κληρονομιά). Με τη συμμετοχή των επαγγελματικών φορέων, το έργο θα αντανακλά καλύτερα τις κοινωνικές και οικονομικές προκλήσεις.

- διάφοροι ειδικοί (από ανθρώπους του πνεύματος έως ειδικούς για τον τουρισμό: η συμμετοχή ειδικών θα δώσει βαρύτητα στο έργο όσον αφορά τους θεσμικούς φορείς).

Πώς μπορεί να βελτιωθεί ένα σχέδιο (project);

Ο ρόλος της επιτροπής “στήριξης” πρέπει να έχει δυνατότητα να εξελιχθεί κυρίως με τη συμβολή φορέων που συμμετείχαν σε παρόμοια σχέδια. Είναι σημαντικό η επιτροπή να ξεφύγει από τις κλειστές συνεδριάσεις οργανώνοντας επιτόπου επισκέψεις ώστε να ληφθεί υπόψη τόσο ο χώρος όσο και το περιβάλλον. Επίσης, σε αυτό το στάδιο του έργου, χρειάζονται οι μαρτυρίες και όχι απλώς οι απόψεις των ειδικών.

Ανάγκη αποτελεσματικής διάρθρωσης

Ενωμένοι μετά τις πρώτες δραστηριότητες αξιολόγησης, οι συντελεστές του σχεδίου πρέπει τώρα να ορίσουν το καθεστώς της ομάδας τους η οποία θα παίξει το ρόλο του συνομιλητή με τους θεσμικούς φορείς και τις τοπικές αρχές.

Τρία είναι τα πιθανά σενάρια: (1) η επιτροπή μπορεί να “φιλοξενηθεί” στους κόλπους μιας υπάρχουσας οργάνωσης, (2) μπορεί να συσταθεί μια ad hoc οργάνωση, (3) στις περιπτώσεις που το έργο εκπονείται από έναν ιδιώτη, το άτομο αυτό μπορεί να διατηρήσει την αυτονομία του/της.

Το συλλογικό καθεστώς δεν πρέπει να έχει τυπικό χαρακτήρα, αλλά πρέπει να αντανακλά τη γνήσια δέσμευση των μελών του.

Παραλία, Μάτι

Συγκεκριμένες δραστηριότητες

- > Για παράδειγμα, μπορεί να προβληθεί ένα φιλμ για μια παρόμοια εμπειρία ή να προσκληθεί ως ομιλητής το κατάλληλο άτομο από ένα τέτοιο έργο. Ακόμη καλύτερα, μπορεί να οργανωθεί μια μικρή ενημερωτική επίσκεψη για ορισμένα από τα μέλη της επιτροπής.
- > Οι δραστηριότητες αυτές μπορεί να παρέχουν από και αυθεντικό υλικό για συζήτηση. Κυρίως όμως, μαρτυρούν το μέγεθος της δέσμευσης των αρχικών συντελεστών.

Καταγραφή του πολιτιστικού και τουριστικού δυναμικού

Κατά την προετοιμασία του προκαταρκτικού έργου, συνιστάται η αναζήτηση πληροφοριών και τεχνικών συμβουλών για παρόμοια έργα, διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης κτλ. Ωστόσο, είναι επίσης απαραίτητο να αποστασιοποιηθούμε από το έργο ώστε να μπορέσουμε να αναλύσουμε τη δυναμική του περιβάλλοντος, αξιολογώντας την περιοχή αναφορικά με τις τουριστικές, πολιτιστικές και κοινωνικές προοπτικές.

Αυτή η πρώτη καταγραφή θα φέρει στο φως συγκεκριμένες πτυχές του δυναμικού του σχεδίου, χωρίς ωστόσο να μπορέσει να το διαμορφώσει συνολικά. Για παράδειγμα, ένα έργο για την αξιοποίηση μιας μικρής κληρονομιάς πρέπει να περιγράψει με ποιο τρόπο θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη τουριστικών ή πολιτιστικών δραστηριοτήτων ή να διατυπώνει τον πρωτεύοντα ρόλο του στη χωροταξία της περιοχής. Οι απαιτήσεις αυτής της καταγραφής επιβάλλουν τη διεξαγωγή μιας τυπικής μελέτης.

● ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ (PROJECT)

24

Αφού συνταχθεί το πρώτο έγγραφο, το οποίο αποτυπώνει τις γενικές ιδέες στο σχέδιο αναβάθμισης της κληρονομιάς, ξεκινά μια πιο επίσημη φάση. Στη διάρκεια αυτής της φάσης μπορεί να αναζητηθούν επιστημονικές και χρηματοδοτικές συνεργασίες. Σε αυτή τη φάση προσδιορίζονται τόσο η κλίμακα όσο και η δυνατότητα υλοποίησης του σχεδίου.

Η κλίμακα του σχεδίου είναι που θα καθορίσει τις προκλήσεις.

Επιλογή αναδόχου

Αν διαχειριστής του έργου δεν είναι κάποιος φορέας (όπως μια ένωση τοπικών αρχών) που είναι και ο de facto ανάδοχος, η επιτροπή καθοδήγησης θα επιλέξει ανάδοχο. Ο ανάδοχος πρέπει να είναι σε θέση να παρέχει χρηματοδοτικές λύσεις.

Ο ανάδοχος πρέπει να είναι φυσικό πρόσωπο (π.χ. ο ιδιοκτήτης ενός αρχοντικού, ένας αγρότης), ένωση (με επαρκείς οικονομικούς πόρους για το έργο) ή μια τοπική ή περιφερειακή αρχή (δήμος, διαδημοτικός φορέας).

Η επιλογή του αναδόχου γίνεται με βάση διάφορα τεχνικά (ικανότητα μεταφοράς τεχνογνωσίας), οικονομικά (για παράδειγμα, ένα θρησκευτικό μονοπάτι σε μια μικρή περιοχή συχνά υπερβαίνει τους δημοτικούς πόρους) και πολιτικά κριτήρια. Όσον αφορά τα πολιτικά κριτήρια, συνιστάται να ληφθούν υπόψη πολιτικά δεδομένα και στρατηγικές, ακόμη και σε τοπικό επίπεδο (για παράδειγμα, να διασφαλιστεί ότι η υλοποίηση του έργου δεν θα αναχαιτιστεί από τις εκλογές).

Σύσταση επιτροπής καθοδήγησης

Είναι καθήκον των πρωτεργατών του έργου να προτείνουν τη σύσταση επιτροπής καθοδήγησης, η οποία θα έχει αρκετές αρμοδιότητες:

θα εγκρίνει ή θα διορίζει τον ανάδοχο (η επιτροπή καθοδήγησης θα επιλέξει τον καλύτερο ανάδοχο),

θα διορίζει τον επικεφαλής του έργου, ο οποίος θα έχει ηγετικό ρόλο. Η επιτροπή καθοδήγησης θα μπορούσε να νομιμοποιήσει έναν από τους πρωτεργάτες του έργου διορίζοντάς τον/την επικεφαλής ή να αναζητήσει αλλού το κατάλληλο πρόσωπο που ανταποκρίνεται στις ανάγκες του έργου. Ωστόσο, θα πρέπει να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να απομακρυνθεί το έργο από τους πρωτεργάτες του. Οι πρωτεργάτες του πρέπει να έχουν τουλάχιστον τιμητικό ρόλο προκειμένου να διατηρηθεί ο δεσμός ανάμεσα στη γέννηση και στο μέλλον του έργου.

θα δρα συντονιστικά ανάμεσα σε όλους τους εταίρους, πράγμα που έχει μεγάλη σημασία για το μέλλον του έργου. Η επιτροπή καθοδήγησης θα αποτελέσει το βήμα όπου οι διάφοροι εταίροι θα μπορούν να εκφράζονται και να εξηγούν με ποιο τρόπο το έργο εντάσσεται στις πολιτικές τους.

θα επιλέγει τους παρόχους υπηρεσιών. Ο επικεφαλής του έργου θα χρησιμοποιεί την επιτροπή καθοδήγησης ως κριτή για την επιλογή αρχιτεκτόνων, εταιρειών συμβούλων και άλλων ειδικών.

θα εγκρίνει τα αποτελέσματα των προτάσεων, τόσο αυτές του επικεφαλής του έργου όσο και αυτές των ειδικών και των συμβούλων. Αντίστοιχα, η επιτροπή καθοδήγησης θα συνεδριάζει τακτικά κατά την υλοποίηση του έργου. Τα πρακτικά της επιτροπής θα διανέμονται στα μέλη της και θα συμβάλλουν στη λήψη αποφάσεων για την εξέλιξη του έργου.

θα εγκρίνει το τελικό σχέδιο. Το τελικό σχέδιο πρέπει να θεωρείται ως το εργαλείο που θα δώσει μορφή στη δράση, είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας σύνθεσης και των κατευθύνσεων που προέκυψαν από τις προτάσεις όλων των συντελεστών (ειδικών, αρχιτεκτόνων, των πρωτεργατών του έργου, του επικεφαλής του έργου, των εκλεγμένων αντιπροσώπων κτλ.) και τις συζητήσεις με την επιτροπή καθοδήγησης.

Συμμετοχή ειδικών

Είναι σημαντικό να αποσαφηνιστούν οι λόγοι που επιβάλλουν τη συμμετοχή ειδικών. Εξίσου σημαντικό είναι να τεθούν οι ερωτήσεις που πρέπει να απαντηθούν. Επιπλέον, κατά τη συνεργασία με εταιρείες συμβούλων για αναπτυξιακά έργα κληρονομιάς ή τουρισμού, είναι αναγκαίο να προσδιοριστεί η συμβολή τους με βάση τους επιδιωκόμενους στόχους. Υπάρχουν ορισμένες εταιρείες συμβούλων που μπορούν να αναλάβουν ένα έργο από την αρχή μέχρι το τέλος, σε αυτές τις περιπτώσεις όμως είναι συνήθως δυσκολότερο να “νιώσουν” το έργο δικό τους οι τοπικοί συντελεστές.

Προσδιορισμός των χρονικών και ποιοτικών απαιτήσεων

Στις πρώτες συνεδριάσεις της επιτροπής καθοδήγησης θα πρέπει να συζητηθούν οι προθεσμίες για τις μελλοντικές δραστηριότητες και η ποιότητα των επιθυμητών αποτελεσμάτων. Το σωστό χρονοδιάγραμμα του έργου επιτρέπει στους εταίρους να παρακολουθούν την πορεία του έργου ενώ παρέχει και ένα πλαίσιο που διευκολύνει το διάλογο μεταξύ τους. Το ποιοτικό πλαίσιο των δράσεων του έργου μπορεί να διασφαλιστεί με τη σύνταξη τεχνικών προδιαγραφών, όταν συμμετέχουν ειδικοί, ή με τη σύσταση μιας ειδικής επιτροπής.

Οι ειδικοί

Οι ειδικοί δίνουν μια εξειδικευμένη γνώμη για διάφορες πτυχές του έργου. Εντάσσονται σε δύο κατηγορίες: ειδικοί για την κληρονομιά και ειδικοί επικοινωνίας και προώθησης. Για παράδειγμα, ένας ιστορικός ή ένας εθνολόγος θα βοηθούσε στο να καθορισθεί το επιστημονικό περιεχόμενο του έργου ενώ ένας ειδικός στον τουρισμό ή στην πολιτιστική επικοινωνία θα βοηθούσε στη δημοσιοποίηση του έργου στο ευρύ κοινό.

Οι ειδικοί μπορεί να είναι:

- > Ειδικοί σε έναν τομέα της κληρονομιάς: γεωγράφοι, ιστορικοί, εθνολόγοι, αρχαιολόγοι (τέτοιοι ειδικοί μπορούν να βρεθούν μέσω των πανεπιστημίων).
- > Ειδικοί επικοινωνίας: αρχιτέκτονες, σκηνογράφοι, μουσειολόγοι, εκδότες.

Azulejos, Πορτογαλία

● ΟΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ (PROJECT).

Στη φάση αυτή, ο κύριος εταίρος μπορεί να ζητήσει τη βοήθεια ενός τεχνικού συμβούλου για συγκεκριμένη χρονική περίοδο ή μιας εταιρείας συμβούλων. Αυτές οι δύο επιλογές έχουν διαφορετικά πλεονεκτήματα: για παράδειγμα, ένας τεχνικός σύμβουλος θα μπορούσε να γνωριστεί γρήγορα με τους συντελεστές της περιοχής και επομένως να βοηθήσει στη δημοσιοποίηση του έργου ενώ μια εταιρεία συμβούλων θα συνέβαλε με χρήσιμα εξωτερικά δεδομένα αναφοράς για συγκεκριμένες δραστηριότητες, όπως η αξιολόγηση των ομάδων-στόχων.

Χρηματοδοτικές ανάγκες και προετοιμασία φακέλων

Ο κύριος εταίρος, με τη βοήθεια διαφόρων ειδικών, θα μελετήσει την τουριστική και πολιτιστική πλευρά του έργου με τρόπο που προάγει τη συνεκτικότητα και την αποδοχή και θα συγκεντρώσει όλα τα οικονομικά στοιχεία.

Οι οικονομικές ανάγκες βασίζονται σε προβλέψεις που συνιστάται να εκτείνονται σε ορίζοντα τριών χρόνων. Ωστόσο, ο φάκελος πρέπει να επικαιροποιείται καθώς νέοι εταίροι προβαίνουν σε δεσμεύσεις. Πρέπει να προβλέπεται και ένα ποσοστό αυτοχρηματοδότησης το οποίο θα συνδέεται με την πορεία της κύριας δραστηριότητας του έργου.

Δεν πρέπει να παραβλέπονται οι ευκαιρίες για χορηγίες από ιδιωτικές εταιρείες. Κάθε αίτημα χρηματοδότησης θα έχει συγκεκριμένη προοπτική, πάντα σε συνάρτηση με τα συμφέροντα του μέρους από το οποίο ζητείται χρηματοδότηση.

Οι τεχνικές προδιαγραφές

Περιλαμβάνουν:

- > τη μορφή που μπορεί να πάρει η ανατεθειμένη μελέτη
- > τη μεθοδολογία για την επικοινωνία με τα άτομα και τα όργανα που δρουν συμβουλευτικά
- > τα χρονοδιαγράμματα
- > τις προθεσμίες για την παρουσίαση ενδιάμεσων εργασιών
- > τον ορισμό του αντικειμένου των δράσεων
- > την αξιολόγηση των διαφόρων φάσεων της υλοποίησης.

Οικειοποίηση του σχεδίου (project) από τον τοπικό πληθυσμό και τους περιφερειακούς συντελεστές

Η δημοσιοποίηση ενός σχεδίου δεν είναι εύκολη: σε ποιο στάδιο πρέπει να γίνει και ποιες πτυχές του έργου πρέπει να αφορά; Και εδώ, η κλίμακα του έργου θα προσδιορίσει τις επικοινωνιακές πρακτικές που θα χρησιμοποιηθούν. Ο τοπικός και περιφερειακός τύπος παραμένει το βασικό κανάλι πληροφόρησης. Οι δημόσιες συγκεντρώσεις είναι μία ακόμη μέθοδος. Για παράδειγμα, για την αποκατάσταση ενός στοιχείου αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, η εκστρατεία ενημέρωσης πρέπει να γίνει προτού κατατεθεί η αίτηση για την έκδοση της άδειας και σίγουρα πριν την έναρξη των εργασιών. Παρομοίως, για τη χάραξη μιας πολιτιστικής διαδρομής, μια δημόσια συγκέντρωση θα αναδείξει τις απόψεις και άλλων χρηστών. Εκείνοι που αυτοχαρακτηρίζονται παραδοσιακοί χρήστες πρέπει να μπορούν να εκφράσουν τις απόψεις τους.

Συμβουλές για την αίτηση χρηματοδότησης

- > Κατά την αναζήτηση χρηματοδότησης, δεν θα πρέπει να υποκαθίστανται οι επαγγελματίες που συνέβαλαν στην προετοιμασία του φακέλου αλλά να αξιοποιείται η εμπειρία τους. Για παράδειγμα, είναι σημαντική η συμβολή των ειδικών όταν πρόκειται για ευρωπαϊκή χρηματοδότηση επειδή απαιτείται ενδελεχή γνώση των κειμένων και των πρακτικών που απαιτούνται σε αυτές τις περιπτώσεις. Μπορούν επομένως να γνωμοδοτήσουν για τη φύση της συγχρηματοδότησης, τα ποσοστά που απαιτούνται σε περιπτώσεις συγχρηματοδότησης και τη διάρθρωση των διαφόρων μέτρων (επενδύσεις, μηχανισμοί).
- > Πριν την υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης σε έναν εταίρο, πρέπει να είναι γνωστό το ύψος της χρηματοδότησης που συνήθως χορηγεί, ώστε το αίτημα να είναι προσαρμοσμένο στις δυνατότητές του. Στην πράξη, οι αιτήσεις χρηματοδότησης που υπερβαίνουν τις δυνατότητες του εταίρου απορρίπτονται γρήγορα. Η πληροφορία αυτή μπορεί να γίνει γνωστή μέσω ενός ειδικού που απασχολείται από το συγκεκριμένο εταίρο, μέσω της μελέτης προηγούμενων αιτήσεων, ή μέσω απευθείας διαπραγμάτευσης με τον εταίρο, εφόσον είναι μέλος της επιτροπής καθοδήγησης.

Συμβουλές για την οικειοποίηση του έργου από τον τοπικό πληθυσμό

- > Ανάλογα με το περιεχόμενο του έργου, η επαφή για παράδειγμα με την κοινότητα των εκπαιδευτικών (μερικές φορές ο δεσμός ανάμεσα στη σχολική κοινότητα και το ευρύ κοινό είναι πολύ ισχυρός).
- > Οργάνωση επιτόπου επισκέψεων (για τους εκλεγμένους αντιπροσώπους και τον αρχιτέκτονα).
- > Μην ξεχνάτε τις δημόσιες συγκεντρώσεις.
- > Ένα "βιβλίο για σχολία" είναι πολύ χρήσιμο, ιδιαίτερα όταν το έργο έχει επίδραση στη ζωή των κατοίκων ή των χρηστών της περιοχής (όπως ένας υγρότοπος για παράδειγμα).
- > Έχοντας καταγράψει επαρκή αριθμό προηγούμενων περιπτώσεων, φαίνεται ότι το χρονικό σημείο της σύστασης της επιτροπής καθοδήγησης είναι κατάλληλο για την έναρξη των δραστηριοτήτων επικοινωνίας. Το κόστος του έργου πρέπει επίσης να αποτελεί αντικείμενο της εκστρατείας ενημέρωσης. Παρόλο που η διαφάνεια όσον αφορά τα οικονομικά δεδομένα μπορεί μερικές φορές να προκαλέσει φόβους για τις αντιδράσεις του κοινού, πάντα διευκολύνει τη λήψη αποφάσεων και αποτελεί εχέγγυο επιτυχίας.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ

Μονοπάτι πάνω από τη θάλασσα, Μαγιόρκα, Ισπανία

Η μεθοδολογία (δηλ. μια σειρά μεθόδων και τεχνικών που επιτρέπουν μια συνεκτική και αποτελεσματική προσέγγιση) που προτείνεται σε αυτό τον Οδηγό σκοπό έχει να βοηθήσει να μάθουμε να παρατηρούμε την αγροτική κληρονομιά σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βάθος ανάλογα με την περίπτωση και τους στόχους, ακολουθώντας την παρακάτω προσέγγιση:

Η προσέγγιση

> Προσδιορισμός του σχεδίου (project)

Για τον προσδιορισμό του σχεδίου, πρέπει να κινητοποιηθούν οι ειδικοί επικοινωνίας και ο ντόπιος πληθυσμός και να προσαρμοστούν οι προγραμματισμένες δραστηριότητες.

> Επιλογή περιοχής

Προκειμένου το έργο να έχει τη μεγαλύτερη δυνατή συνοχή και αποτελεσματικότητα, πρέπει πρώτα να επιλεγεί μια περιοχή, δηλ. να περιοριστεί η έρευνα σε μια συγκεκριμένη τοποθεσία με ιδιαίτερη σημασία.

> Αναγνώριση της αγροτικής κληρονομιάς

Με τη χρήση κατάλληλων εργαλείων, τόσο από γεωγραφικής (εδαφική μελέτη) όσο και από ιστορικής (ιστορική απογραφή τεκμηρίωσης) πλευράς, θα γίνει αναγνώριση των

διαφόρων στοιχείων αγροτικής κληρονομιάς της περιοχής. Για το σκοπό αυτό, θα επιβεβαιωθεί η ύπαρξή τους τόσο με την καταγραφή όσο και με τη συζήτηση για αυτά.

> Ταξινόμηση και κατηγοριοποίηση των στοιχείων της κληρονομιάς

Η καταγραφή θα επιτρέψει την ταξινόμηση των στοιχείων της κληρονομιάς και την κατηγοριοποίησή τους χρησιμοποιώντας μία ή περισσότερες ειδικές προσεγγίσεις. Θα κάνει δυνατή την ανάδειξη όλων των κρυμμένων, των αγνοημένων ή των ξεχασμένων πλευρών της κληρονομιάς.

> Κατανόηση των σχέσεων και των μεταβολών

Είναι σημαντικό να γίνουν κατανοητές οι σχέσεις που εννοποιούν αυτά τα στοιχεία μεταξύ τους και οι οποίες κάνουν δυνατή την κατηγοριοποίηση του πλαισίου ή του συνόλου στο οποίο ανήκουν. Φυσικά, αυτό το πλαίσιο και το σύνολο εξελίχθηκαν στο πέρασμα του χρόνου. Η κατανόηση της εξέλιξής τους είναι ευκολότερη όταν τα διάφορα στοιχεία προβάλλονται κάτω από το πρίσμα της ιστορικής προοπτικής.

> Κατανόηση της κληρονομιάς στο πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης

Πρόκειται για την επίδραση που έχει η αναβάθμιση της κληρονομιάς στα οικονομικά συμφέροντα της περιοχής.

> Αξιολόγηση κληρονομιάς

Εκτός από την κατάσταση διατήρησής του, ένα στοιχείο κληρονομιάς μπορεί να αξιολογηθεί καλύτερα όταν ενταχθεί στον περιβαλλοντικό και εδαφικό προβληματισμό.

Κάστανο από το δάσος Le Ranc des Avelacs, Lozère, Γαλλία

Προσδιορισμός του σχεδίου (project).

Υπαίθρια αγορά

Οι τοπικοί πληθυσμοί βρίσκονται στην καρδιά της αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Εκείνοι είναι που την αναγνωρίζουν και της αποδίδουν αξία με βάση την ταυτότητά της. Εκείνοι είναι που μπορούν να της δώσουν ζωή σε καθημερινή βάση και να αναλάβουν πρωτοβουλία για να της αποδώσουν ένα ρόλο στην τοπική ανάπτυξη.

● ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ (PROJECT) ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ

Για την εκπόνηση ενός σχεδίου που θα στοχεύει στην αναβάθμιση και στην ανάπτυξη της αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς, πρέπει να αναρωτηθείτε σε ποιους διαμεσολαβητές πρέπει να απευθυνθείτε και ποιες είναι οι πληθυσμιακές ομάδες που θα σας βοηθήσουν σε αυτό.

Αρχηγούς τοπικών ενώσεων (μέλη σωματείων νεότητας, λεσχών τρίτης ηλικίας, σωματείων για την αγροτική ζωή και την κληρονομιά), εκλεγμένους αντιπροσώπους (μέλη δημοτικών συμβουλίων, τους πολίτες στους δήμους και τις ενδιαφερόμενες περιοχές), εκπαιδευτικούς, ενήλικες που συμμετέχουν σε προγράμματα κατάρτισης, φορείς δια βίου εκπαίδευσης, συμβούλους για αγροτικά θέματα (αγρότες), επαγγελματίες που απασχολούνται στον τομέα του τουρισμού.

● ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ

Ποιες είναι οι καταλληλότερες μέθοδοι για την κινητοποίησή τους;

Αυτό μπορεί να γίνει με συναντήσεις, εκθέσεις, οπτικοακουστικά προγράμματα, άρθρα σε δημοτικές και κλαδικές εκδόσεις, εκπαιδευτικές δραστηριότητες, επισκέψεις με ξενάγηση, δραστηριότητες αναψυχής.

Προτεινόμενες δραστηριότητες

Ποιες δραστηριότητες μπορείτε να προτείνετε για τη σταθερή πορεία του έργου;

Εξερεύνηση, εντοπισμός στοιχείων, καταγραφή, έρευνα, διατήρηση και συντήρηση, βελτίωση, ένα έργο διατήρησης ή ανάπτυξης, νέα χρήση.

Επιλογή περιοχής

Η συγκεκριμένη περιοχή είναι που δίνει νόημα και αξία στα στοιχεία της κληρονομιάς. Και αυτά με τη σειρά τους αποκτούν την ταυτότητα της περιοχής και την ενισχύουν.

Πρέπει να επιλέξετε μια περιοχή που επιτρέπει τις αναφορές με βάση την ταυτότητα και η οποία ανταποκρίνεται στις πληθυσμιακές ομάδες, στην επικοινωνιακή στρατηγική και στους στόχους που έχετε θέσει.

Πρέπει να επιλέξετε περιοχή:

η οποία επιτρέπει μια συνολική προσέγγιση

Μπορείτε να επιλέξετε περιοχή που επιτρέπει μια ολοκληρωμένη κοινωνική, πολιτιστική ή οικονομική προσέγγιση, όπως ο δήμος, περιοχή η οποία συνιστά την πιο βολική μονάδα έρευνας εφόσον αντιστοιχεί σε μακρόβιες ανθρωπίνες κοινότητες.

η οποία έχει βιογεωγραφική ενότητα

Μπορείτε να επιλέξετε μια περιοχή με βιογεωγραφική, κλιματική ή εδαφική ενότητα, όπως μια πεδιάδα, ένα οροπέδιο ή μια καλλιεργήσιμη έκταση.

η οποία απαρτίζεται από αρκετές τοπικές κοινότητες

Μπορείτε να επιλέξετε μια περιοχή που απαρτίζεται από αρκετές τοπικές κοινότητες που έχουν παρόμοια αρχιτεκτονικά, οικονομικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά ή που μοιράζονται ένα κοινό έργο (περιφερειακά φυσικά πάρκα, διοικητικές περιφέρειες, καντόνια, εθνικές επικράτειες...).

Τυπικές εκτάσεις βλάστησης, Berry, Γαλλία

Αναγνώριση της αγροτικής κληρονομιάς

Η χρήση ποικίλων τεχνικών για τη σταδιακή αναγνώριση των στοιχείων κληρονομιάς πρέπει να συνοδεύεται από την αντιπαράθεση των απόψεων των εκπροσώπων όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Με τον τρόπο αυτό θα προκύψουν οι αναφορές με βάση την ταυτότητα που δίνουν στα στοιχεία αυτά πολιτιστική αξία.

Ανάλογα με τις πληθυσμιακές ομάδες στις οποίες απευθύνεται το έργο και τους στόχους που έχετε θέσει, η αναγνώριση της αγροτικής κληρονομιάς είναι καλύτερα να γίνεται χρησιμοποιώντας εργαλεία που επιτρέπουν την παρατήρηση και την ανάλυση, μεταβαίνοντας από μια προσέγγιση βάσει ευαισθησίας στην ανάλυση και από τον εντοπισμό στην καταγραφή των στοιχείων, εφόσον είναι απαραίτητο.

Η αγροτική κληρονομιά αναγνωρίζεται:

Επιτόπια αναγνώριση

Οι τεχνικές είναι: επιτόπια αισθητηριακή προσέγγιση βάσει ευαισθησίας, συγκεκριμένες μεθοδικές παρατηρήσεις (ερμηνεία ενός τοπίου, ανάλυση ενός κτιριακού στοιχείου, θεματική διαδρομή κτλ.), ολοκληρωμένη αναγνώριση των σχετικών στοιχείων σε μια περιοχή διατρέχοντάς την, ανάγνωση του επίσημου χάρτη με κλίμακα 1/25.000, σχέδια, φωτογραφίες, ταξινόμηση και συστηματική σύνωση, συγκριτική χαρτογραφία, σύγκριση παλαιού και νέου κτηματολογίου.

Αναγνώριση σε επίπεδο τεκμηρίωσης

Οι τεχνικές είναι: καταγραφή (αναζήτηση σε υπάρχουσες βάσεις δεδομένων, οργανισμούς, βιβλιογραφίες), έρευνα σε παλιές και πρόσφατες φωτογραφικές συλλογές (ταχυδρομικές κάρτες, αρχεία τοπικών φωτογράφων, οικογενειακά αρχεία), αναζήτηση στα τοπικά αρχεία (δημοτικά και νορριακά, διοικητικά και ιδιωτικά), συνεντεύξεις και προφορικές μαρτυρίες (συγκέντρωση των αναμνήσεων κατοίκων και αγρωτών).

Αναγνώριση με απλό εντοπισμό των στοιχείων

Πριν από οποιαδήποτε εργασία ταξινόμησης, το ιδανικό σενάριο είναι να γίνει απλός εντοπισμός των στοιχείων.

Θα προτείνετε προσεγγίσεις με βάση τοπία, κτήρια, περιφερειακά προϊόντα, χειροτεχνικές δεξιότητες, κοινωνικές πρακτικές (ζωή και εργασία), συμβολικές αναπαραστάσεις κτλ.

Θα υπάρξει μια φάση κατά την οποία οι εταίροι θα εξοικειωθούν με την τοπική κληρονομιά. Έτσι ολοκληρώνεται η αναγνώριση μέσω αναφορών βασισμένων στην ταυτότητα. Εκτελείται:

με την αντιπαράθεση διαφόρων απεικονίσεων

Αντικρουόμενες απεικονίσεις: η αξία που αποδίδεται στα ίδια τα στοιχεία, που αποτελούν κοινά περιουσιακά στοιχεία, από συναισθηματικής, αισθητικής πλευράς, πλευράς ταυτότητας κτλ.

με τη σύγκριση απόψεων

Αντικρουόμενες απόψεις: ιδιοκτήτες, δήμαρχοι, αγρότες, κάτοικοι, επισκέπτες, οικολόγοι...

με τον ορισμό των εννοιών της κληρονομιάς

Ορισμός της έννοιας της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς, ως κοινού περιουσιακού στοιχείου.

Ταξινόμηση και περιγραφή των στοιχείων της κληρονομιάς

Η ταξινόμηση έχει νόημα μόνο εφόσον διευκολύνει την αναγνώριση όλων των στοιχείων της κληρονομιάς, από τα πιο ορατά μέχρι τα πιο περιφρονημένα, κρυμμένα από την καθημερινότητα, αποκλεισμένα από τη μνήμη μας ή εγκαταλελειμμένα επειδή δεν χρησιμοποιούνται πλέον.

Μπορείτε να ταξινομήσετε και να κατηγοριοποιήσετε τα στοιχεία της κληρονομιάς με στόχο την απογραφή τους η οποία θα είναι όσο πιο εξαντλητική γίνεται και θα λαμβάνει υπόψη την αγροτική πολιτιστική κληρονομιά σε όλες τις διαστάσεις της.

Θεματική ταξινόμηση

Νερό

πλουσταριά, πηγές, σημεία ύδρευσης, λιμνούλες, κανάλια, υδατοφράκτες κτλ.

Θρησκεία

παρεκκλήσια, χώροι προσευχής, σταυροί κτλ.

Επάγγελμα

χειροτεχνία, γεωργία, μικρές βιομηχανίες σε μεταβατικό στάδιο κτλ.

Διαδρομές

διαδρομές, μονοπάτια και δρόμοι, σιδηρόδρομοι κτλ.

Περάσματα

ρηχά ποτάμια, γέφυρες, υδαταγωγόι κτλ.

Ταξινόμηση κατά τοποθεσία

Τοποθεσίες: ιστορικοί χώροι, χώροι διαβίωσης ή εργασίας, δημόσιοι χώροι και χώροι για κοινωνική ζωή, ιδιωτικοί και οικιακοί χώροι, χώροι στην ύπαιθρο κτλ.

Ταξινόμηση με βάση τη χρήση

Λειτουργίες και χρήσεις: κατοικία, γεωργικές, κτηνοτροφικές, δασικές δραστηριότητες κτλ., κοινωνικές ή συμβολικές λειτουργίες (πεποιθήσεις, ιστορίες και μύθοι).

Προδευτική ταξινόμηση

Από ομαδοποιημένα (τοπία, χωριά κτλ.) σε απομονωμένα στοιχεία.

Κατηγοριοποίηση των στοιχείων

Τα στοιχεία μπορεί να είναι υλικά (κτίρια), άυλα (τεχνονομία, απεικονίσεις) ή εμπνεύσιμα (ζωικά και φυτικά είδη, περιφερειακά προϊόντα).

Από τα πιο ορατά στα πιο απομονωμένα

Από τα πιο ορατά μέχρι τα πιο κρυμμένα, από τα προστατευμένα μέχρι τα απειλούμενα, από τα ασυνήθιστα μέχρι τα συνηθισμένα. Η “προφανής” κληρονομιά είναι αναγνωρισμένη (προβλεπόμενη σε τουριστικές εκδόσεις, άρθρα στον τύπο, στα περιοδικά, σε διαδρομές κτλ.), καταγεγραμμένη (δυνητικά) και συχνά μνημειακή. Η “καθημερινή” κληρονομιά έχει διάφορες χρήσεις και οι άνθρωποι δεν συνειδητοποιούν πάντα την αξία της, επομένως, η αναγνώρισή της είναι απαραίτητη. Αυτό αφορά την πλειοψηφία των στοιχείων αρχιτεκτονικής κληρονομιάς που εξακολουθούν να κατοικούνται, τα αγροτικά τοπία, αλλά επίσης δεντροσειρές, αρδευτικά δίκτυα, γαστρονομικές παραδόσεις κτλ.

Από τα λειτουργικά στα εγκαταλελειμμένα

Από τη λειτουργική κληρονομιά στην εγκαταλελειμμένη ή την απαρχαιωμένη κληρονομιά: η δεύτερη κατηγορία δεν έχει τρέχουσα χρήση και απειλείται με αργή απαξίωση ή αφανισμό (καταστροφή, παραμέληση κτλ.). Μπορεί να περιλαμβάνει παραμελημένες αναβαθμίδες ελαιώνων, έναν κατεστραμμένο αχυρώνα, μια χειροτεχνική δεξιά που δεν παραδίδεται στην επόμενη γενιά κτλ.

Κερασιές στην πεδιάδα Jerley, Estremadura, Ισπανία

Κατανόηση των σχέσεων και των μεταβολών

Κανένα στοιχείο κληρονομιάς δεν μπορεί να προσδιοριστεί μεμονωμένα. Πρέπει να επαναπροσδιοριστεί ως τμήμα ενός ευρύτερου συνόλου εντός του οποίου αποκτά υπόσταση μέσω των χρήσεων, των κοινωνικών και αγροτικών πρακτικών και της φαντασίας και συνδέεται με άλλα στοιχεία κληρονομιάς.

Για την καλύτερη κατανόηση των σχέσεων ενός στοιχείου κληρονομιάς με ένα άλλο, του ρόλου του εντός ενός ευρύτερου περιβάλλοντος ή ομάδας, πρέπει να εστιάσουμε στις σχέσεις μέσα σε ένα γεωγραφικό πλαίσιο (βουνά, ακτές) που συνδέεται με συγκεκριμένη κουλτούρα ή στο πλαίσιο ενός σύνθετου συνόλου στοιχείων, όπως ένα τοπίο ή μια αρχιτεκτονική οντότητα (λειτουργικές και αισθητικές σχέσεις).

Συλλέγοντας τις αναμνήσεις των ανθρώπων και χρησιμοποιώντας τη σταδιακή παρατήρηση μέσα στο χρόνο, η ιστορική έρευνα κάνει εφικτή την παρακολούθηση των αλλαγών στις χρήσεις, τις τεχνικές και την τεχνογνωσία.

Παραδοσιακό σπίτι, Dalsfjord, Νορβηγία

Ιστορική εξέλιξη

Λαμβάνοντας υπόψη την ιστορική εξέλιξη (μέσω των αρχείων και των βιβλιοθηκών) με τη χρονολόγηση και την ανάλυση του περιβάλλοντος στο οποίο δημιουργήθηκαν τα στοιχεία κληρονομιάς.

Εξέλιξη του τοπίου

Λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές στα τοπία, τα κτήρια και τις γεωργικές πρακτικές με τη συγκριτική χαρτογραφική, κτηματολογική, εικονογραφική ή φωτογραφική ανάλυση.

Εξέλιξη των χρήσεων

Λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές στη χρήση κτηρίων και αγροτεμαχίων, σε συνάρτηση με τις οικονομικές, τεχνολογικές, κοινωνικές και πολιτιστικές συνθήκες, με τη συλλογή των αναμνήσεων των ανθρώπων.

Κληρονομιά και ανάπτυξη

Κατανόηση της κληρονομιάς από την πλευρά της τοπικής ανάπτυξης. Η αγροτική πολιτιστική κληρονομιά έχει μετατραπεί σε αξία εναρμονισμένη με τη σύγχρονη πραγματικότητα. Έχοντας πάψει πλέον να αποτελεί μια νοσταλγική αναδρομή στο χρόνο, έχει γίνει εφελτήριο για έργα ανάπτυξης και είναι ικανή να κινητοποιήσει τους παράγοντες της οικονομίας μιας περιοχής.

Προτείνονται:

Η ενθάρρυνση του διαλόγου

Μπορείτε να ενθαρρύνετε το διάλογο για θέματα χωροταξίας, όπως είναι οι νέες λειτουργίες που εκπληρώνει η γεωργία, η βιώσιμη ανάπτυξη κτλ.

Η ανάδειξη των παρεμβάσεων αναβάθμισης

Μπορείτε να αξιολογήσετε την ένταξη της αγροτικής κληρονομιάς σε αναπτυξιακά έργα επισημαίνοντας τις πιθανές παρεμβάσεις αναβάθμισής της:

παραδοσιακές δεξιότητες ενταγμένες στο οικονομικό και πολιτιστικό τους πλαίσιο (εκθέσεις, επιδείξεις, παραδοσιακά σπίτια, διάφορες εκδηλώσεις κτλ.),

παράδοση των παραδοσιακών κτηρίων σε δημόσια χρήση (χώροι πολιτισμού),

πολιτιστικές δραστηριότητες και εκδηλώσεις,

ανάπτυξη του τουρισμού (τουριστικές υποδομές, δίκτυα, συγκοινωνίες, υπηρεσίες υποδοχής),

προώθηση ποιοτικών τοπικών προϊόντων (αγορές, πώληση στο αγρόκτημα κτλ.),

αγροτικά τοπία και πρακτικές (διαχείριση της κληρονομιάς στο πλαίσιο αγροτικών και περιβαλλοντικών μέτρων, "προγραμμάτων βιώσιμης ανάπτυξης", "συμβολαίων χρήσης γης" κτλ.).

Η ανάδειξη διακοινοτικών έργων

Μπορείτε να συμπεριλάβετε διακοινοτικά έργα (περιφερειακά φυσικά πάρκα, χώρες, περιφέρειες, κτλ.).

Φρούτα και λαχανικά σε υπαίθρια αγορά

Αξιολόγηση της κληρονομιάς

Η αγροτική πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να αξιολογηθεί μόνο με μια προσέγγιση που θα εμπλέκει τους πολίτες. Επειδή δεν αφορά τους ειδικούς, η συλλογική αναγνώριση του κοινού οφέλους που προσφέρει πρέπει να απασχολεί όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, με αυξημένη επαγρύπνηση για τη διατήρηση και θέληση για την αναβάθμισή της.

Αξιολόγηση των αλλαγών

Για κάθε στοιχείο κληρονομιάς μπορεί να αξιολογηθεί η εξέλιξή του, η κατάσταση διατήρησής του ή τα σημάδια της αλλαγής.

Εξέλιξη: σταθερότητα, εγκατάλειψη, “φυσική” υποβάθμιση, αποκατάσταση, αναβάθμιση,

Κατάσταση διατήρησης: προχωρημένη παρακμή, απαιτεί αποκατάσταση, καλοδιατηρημένο,

Σημάδια αλλαγής: διαφορετικές χρήσεις (αγροτεμάχια, κτήρια κτλ.), παραμόρφωση, κίνδυνος καταστροφής λόγω κατασκευαστικών εργασιών.

Αξιολόγηση των θετικών και αρνητικών πλευρών

Μπορείτε να διενεργήσετε αξιολόγηση περιβαλλοντικού τύπου:

Εκτιμώντας τόσο τις θετικές όσο και τις αρνητικές περιβαλλοντικές πτυχές, με βάση μια προσέγγιση η οποία είναι: αισθητηριακή (μυρωδιές, θόρυβος), οπτική (ηλεκτρικά καλώδια, υδραγωγεία, σιλό, βιομηχανικά κτήρια, υλικά, αρχιτεκτονική κτλ.), οικολογική (εγγύτητα σε χλωματερές, αποθήκες κτλ.).

Αναγνωρίζοντας τις εγκαταλελειμμένες περιοχές (έλλειψη συντήρησης, απειλή υποβάθμισης, ιδιαίτερα αναφορικά με την κτηριακή κληρονομιά).

Ανταλλαγή ιδεών και συζήτηση

Μπορείτε να ανταλλάξετε απόψεις για την αξία της κληρονομιάς:

Συζητώντας για την αξία των στοιχείων της κληρονομιάς, όσον αφορά τόσο την εγγενή τους αξία όσο και την αξία τους για τους άλλους, για την κοινότητα: συναισθηματική, αισθητική, ως προς την ταυτότητα (αναγνώριση, κοινωνικοί δεσμοί, ιθαγένεια κτλ.).

Συζητώντας για τη ζωτικότητα ορισμένων στοιχείων (λόγω της έντονης οικονομικής, κοινωνικής ή συμβολικής τους διάστασης) και, στον αντίποδα, για τα στοιχεία σε προσωρινή “αδράνεια” ή σε πλήρη εγκατάλειψη.

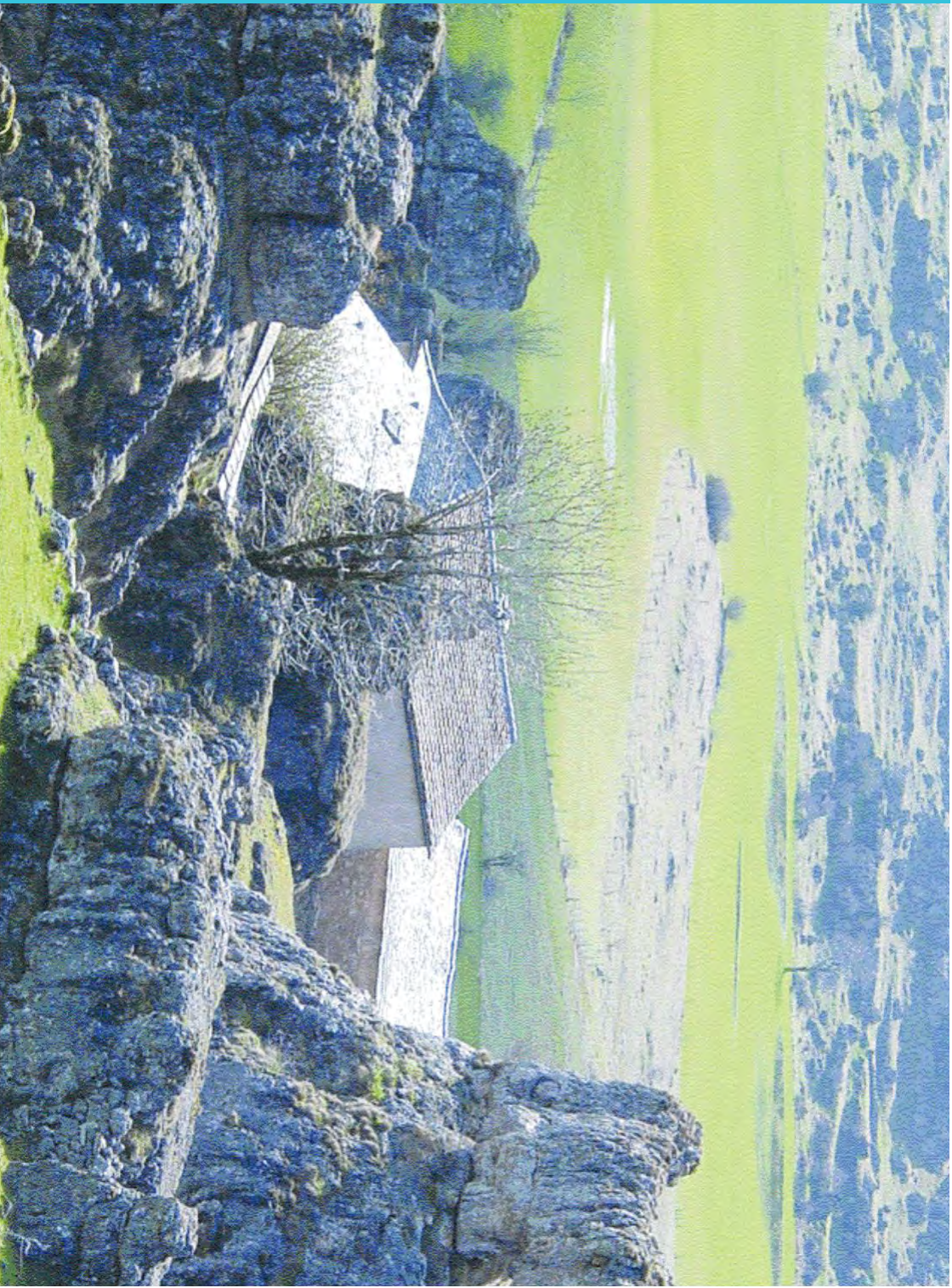
Συζητώντας για την αξία των υφιστάμενων εγκαταστάσεων και την ενσωμάτωσή τους: βελτιώσεις, αλλαγή χρήσης, τουριστικές ή πολιτιστικές εγκαταστάσεις κτλ.

Συζητώντας για τη συνάφεια των έργων τουριστικής ανάπτυξης με ζητήματα ταυτότητας της κοινότητας.

Συζητώντας για τις οπισθοδρομικές και σχεδόν γραφικές απόψεις για την κληρονομιά, τον κίνδυνο περιχαράκωσης γύρω από την ταυτότητα, την αναζήτηση ενός αντισταθμιστικού καταφυγίου ή, αντίθετα, για τον εκσυγχρονισμό και τη συμβολή στην τοπική ανάπτυξη, την ανάγκη αποδοχής της πολυπολιτισμικότητας.

Πόρτα με ζωγραφιές, Αιντε, Γαλλία

ΤΑ ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Chaos de Nîmes-le-Vieux, Lozère, Γαλλία

Ανάγνωση του τοπίου

Η κατάρτιση μιας λίστας με τα στοιχεία της κληρονομιάς σε μια περιοχή ή περιφέρεια ξεκινά με την ανάγνωση του τοπίου.

Πρέπει επομένως να αναγνωριστούν τα διάφορα στοιχεία που το απαρτίζουν, να εντοπιστούν και να χρονολογηθούν ώστε στη συνέχεια να μελετηθούν σύμφωνα με τα περιεχόμενα αυτού του κεφαλαίου. Πρέπει να γίνει προσπάθεια να περιγραφούν οι σχέσεις μεταξύ τους και να εξεταστεί πώς ήταν (και είναι) διαρθρωμένα στο πλαίσιο ενός συνεκτικού συνόλου: πώς, για παράδειγμα, μπορεί να είναι συμβατή η συνύπαρξη καλλιεργειών και ζώων στην ίδια περιοχή; Η προσέγγιση αυτή θα διευκολύνει τον έλεγχο και θα βοηθήσει να προσδιοριστούν οι πιθανές δραστηριότητες για τη διαφύλαξη και την ανάδειξη της κληρονομιάς.

Αγρόκτημα στην περιοχή Sienna, Tuscany, Italia

Χωρική οργάνωση

Τα στοιχεία που διαμορφώνουν ένα τοπίο και το χωρίζουν στις κύριες υποδιαιρέσεις του: καλλιεργήσιμες, ποιμενικές, δασικές, υδάτινες και δομημένες εκτάσεις (από τα χωριά μέχρι τους διασκορπισμένους οικισμούς).

Αγροτικά τοπία

Ο τρόπος με τον οποίο οι αγροτικές δραστηριότητες διαμορφώνουν το τοπίο: πεδινές εκτάσεις, δάση, έλη, καλλιέργειες σε αναβαθμίδες, αμπελώνες, ορεινά τοπία.

Σημεία αναφοράς

Οι ενδείξεις της ανθρώπινης παρουσίας: ορόσημα, κανάλια υδροδότησης, θρησκευτικά κτήρια, μνημεία και κατασκευές προστασίας από φυσικές καταστροφές.

Κανάλια επικοινωνίας

Όλα όσα συμβάλλουν στην εγκαθίδρυση συνδέσεων εντός μιας κοινότητας αλλά και μεταξύ των κοινοτήτων ενός τοπίου: δρόμοι και μονοπάτια, πλωτές και σιδηροδρομικές συγκοινωνίες.

● ΧΩΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Είναι η ευρύτερη εικόνα του τοπίου. Διάφορες δραστηριότητες κατανέμονται στο χώρο με βάση περιβαλλοντικά (ανάγλυφο, κλίμα, τυπολογία εδάφους...) και πολιτιστικά κριτήρια: στους ίδιους περιορισμούς δεν αντιστοιχούν πάντα ίδιες αντιδράσεις. Ορισμένα τοπία, παλαιά και σύγχρονα, έχουν ομοιογενή φυσιογνωμία. Άλλα εξελίσσονται και στον ίδιο χώρο συνυπάρχουν ορατά ίχνη παραδοσιακών δραστηριοτήτων με νέες χρήσεις της υπαίθρου.

Κριτήρια αξιολόγησης

Καλλιέργησιμες εκτάσεις

Πώς διαμορφώνονται (πεδινές εκτάσεις, φυτοφράκτες, καλλιέργειες σε αναβαθμίδες...); Ποια είναι η μορφή των αγροτεμαχίων (λωρίδες, τριγωνικό σχήμα); Είναι περιφραγμένα τα αγροτεμάχια και αν είναι, πώς; Πώς γίνεται η πρόσβαση στα αγροτεμάχια;

Κτηνοτροφικές εκτάσεις

Ποιες περιοχές χρησιμοποιούνται για κτηνοτροφία (λιβάδια, βοσκότοποι...); Υπάρχουν αρκετές διακριτές περιοχές; Διαφοροποιούνται ανάλογα με την εποχή; Πώς οριοθετούνται αυτές οι περιοχές; Περιλαμβάνουν μόνιμες κατασκευές (ορεινές αγροικίες, καταλύματα για τους βοσκούς κτλ.);

Δασικές εκτάσεις

Πού και πώς κατανέμονται οι δασώδεις εκτάσεις στην περιοχή; Ποιες μορφές δάσωσης διακρίνονται (δάση, αλσύλλια, θαμνώδεις εκτάσεις...) και ποια είναι τα κυρίαρχα είδη; Πώς διαρθρώνονται οι δασώδεις εκτάσεις (σπερμοφυή δάση με ψηλά δέντρα, συστάδες θάμνων, χαμηλή βλάστηση κάτω από σπερμοφυή δάση κτλ.) και ποιος έχει τη διαχείρισή τους (ιδιωτικά δάση, κρατικά δάση); Έχουν οι κάτοικοι ιδιαίτερα δικαιώματα (για παράδειγμα δικαίωμα υλοτομίας κτλ.);

Υδάτινες εκτάσεις

Πού υπάρχει υδάτινη παρουσία (ποτάμια, λίμνες, λιμνοδεξαμενές...); Είναι αυτές οι εκτάσεις φυσικές ή τεχνητές; Πώς και γιατί;

Δομημένες εκτάσεις

Ποια είναι η μορφή που έχουν πάρει οι δομημένες εκτάσεις (μεγάλα και μικρά χωριά, διασκορπισμένοι οικισμοί κτλ.), που βρίσκονται και γιατί; Πώς συγκρίνονται με παλαιότερους τύπους οικισμών και πώς ήταν χωροθετημένοι στο παρελθόν (έρευνα σε παλιά κτηματολόγια);

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Μελετώντας τη συνεκτικότητα του τοπίου, τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων στοιχείων, τα μόνιμα και προσωρινά χαρακτηριστικά τους, είναι δυνατό να προσδιοριστεί σε ποιο βαθμό μπορεί ακόμη να χρησιμεύσει ως το πλαίσιο για μελλοντικές μετατροπές και μεταπτώσεις.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η έλλειψη ελέγχου στην περιοχή (κατάστιξη, άναρχη αστικοποίηση, διάσπαρτες αναδασώσεις, εκτάσεις σε αγρανάπαυση...), η έλλειψη αρμονίας στα κτήρια όσον αφορά το μέγεθός τους, οι χωματερές... Προσπάθεια να προβλεφθεί η πιθανή μακροπρόθεσμη εξέλιξη με βάση τις διαπιστωμένες τάσεις.

● ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΤΟΠΙΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Πεδινές εκτάσεις

Είναι χαρακτηριστικές του τοπίου της περιοχής; Για ποιους τύπους καλλιέργειας προορίζονται; Πώς οριοθετούνται τα όρια των αγρών και των αγροτεμαχίων; Εξαφανίστηκαν, αναδιαμορφώθηκαν ή δημιουργήθηκαν συγκεκριμένες διαδρομές; Γιατί;

Φυτοφράκτες

Με τι μοιάζουν (ανάγλυφο, μέγεθος αγροτεμαχίων, πυκνότητα, αναλογία καλλιεργειών και λιβαδιών κτλ.); Πώς είναι κατασκευασμένοι οι φράκτες (κλαδεμένα δέντρα, θάμνοι); Πώς επηρέασε ο αναδάσμος τα τοπία των φυτοφρακτών;

Βαλτώδεις εκτάσεις

Διακρίνονται συγκεκριμένες διαφορετικές περιοχές (αποξηραμένοι βάλτοι, προσωρινό λειμώνες κτλ.); Εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται; Με συλλογικές πρακτικές;

Καλλιέργειες σε αναβαθμίδες

Για ποιο λόγο διαμορφώθηκαν; Πότε; Για ποιες καλλιέργειες; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους (κατασκευή, κλίση, αρδεύονται και/ή αποστραγγίζονται...);

Αμπελώνες

Ποιος είναι ο ρόλος τους στην ύπαιθρο; Από πότε; Τι είδους βλάστηση τους περιβάλλει (τριανταφυλλίες, ιτιές...); Ποια είναι η χρήση τους;

Ορεινά τοπία

Πώς έχουν οικοδομηθεί τα κτήρια όσον αφορά την προστασία από τις φυσικές καταστροφές; Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της ορεινής χλωρίδας και πανίδας, φυσικής και εγχώριας; Ποια είναι τα προβλήματα που προκύπτουν;

Καλλιεργημένοι αγροί στη Μάλια

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Τα στοιχεία που απαρτίζουν τα αγροτικά τοπία και συμβάλλουν στην ποικιλομορφία τους (βιοποικιλότητα, πολιτιστική πολυμορφία και ποικιλία τοπίων), όπως επίσης και οι άνθρωποι που φροντίζουν για τη διατήρησή τους (αγρότες).

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Οι παλιές πρακτικές που σήμερα είναι ξεπερασμένες, οι νέες χρήσεις της υπαίθρου. Πρέπει να μελετηθούν οι λόγοι που οδηγούν στην εγκατάλειψη των αγροτικών τοπίων και η πιθανότητα να βρεθούν νέες χρήσεις, όπως και ο αντίστοιχος ρόλος των αγροτών και των νέων χρηστών στη διατήρηση των τοπίων αυτών.

● ΚΑΝΑΛΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Δρόμοι και μονοπάτια

Πώς είναι οργανωμένο το τοπικό δίκτυο των δρόμων και των μονοπατιών και σε ποια ιεραρχική βάση (εθνικές ή επαρχιακές οδοί, βοηθητικές οδοί, οδοί πρόσβασης στα αγροτεμάχια...); Είναι το δίκτυο τόσο πυκνό όσο ήταν στο παρελθόν; Γιατί; Παρουσιάζει συγκεκριμένες ιδιαιτερότητες (βυθισμένες οδοί, απόκρημνες οδοί, μονοπάτια περάσματος ζώων...); Από τι περιβάλλονται (αναχώματα, δέντρα, φράκτες...); Υπάρχουν αξιοσημείωτοι δρόμοι (ρωμαϊκές οδοί, πλακοστρωμένοι δρόμοι...); Ποια είναι η ιστορία τους; Σε τι κατάσταση βρίσκονται σήμερα; Καλύπτονται από κάποιο καθεστώς προστασίας;

Πλωτές συγκοινωνίες

Είναι το ποτάμι πλωτό; Έχει υποδομές (έχουν ενισχυθεί οι όχθες του, υπάρχουν έργα τέχνης); Χρησιμοποιείται και για ποιο σκοπό; Πότε χτίστηκε το κανάλι και για ποιο σκοπό; Έχει υποδομές (υδατοφράκτες, λιμάνι, γέφυρες...); Εξακολουθεί να χρησιμοποιείται, από ποιον και γιατί; Σε τι κατάσταση βρίσκονται τα παρόχθια μονοπάτια;

Σιδηροδρομικές συγκοινωνίες

Υπάρχουν έργα τέχνης και κτήρια κατά μήκος των διαδρομών (σήραγγες, γέφυρες, οδογέφυρες, σταθμοί, ισόπεδες διαβάσεις...); Από πότε χρονολογούνται; Ποιος τα κατασκεύασε; Υπάρχουν παλιές γραμμές που δεν χρησιμοποιούνται πλέον; Παλαιός εξοπλισμός; Τι απέγινε; Γιατί τέθηκε σε αχρηστία;

Υδατοφράκτης

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Τακτική συντήρηση, επιθυμία να ενσωματωθούν τα στοιχεία αυτά στο τοπίο. Παλιά μονοπάτια μπορούν τώρα να χρησιμοποιηθούν για νέους σκοπούς, μέσω τουριστικών δραστηριοτήτων και δραστηριοτήτων αναψυχής.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Τυποποιημένος και ανεπαρκώς ενσωματωμένος εξοπλισμός, περιπτή σήμανση (διαφημιστική). Μονοπάτια που δεν οδηγούν πουθενά (μονοπάτια πρόσβασης σε παλαιά αγροτεμάχια), κυκλικά μονοπάτια (περίπατοι) και μονοπάτια επικοινωνίας. Διερεύνηση των λόγων για τους οποίους έχουν εγκαταλειφθεί και του δυναμικού για την αναζωογόνησή τους.

● ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Οριοθέτηση και ορόσημα

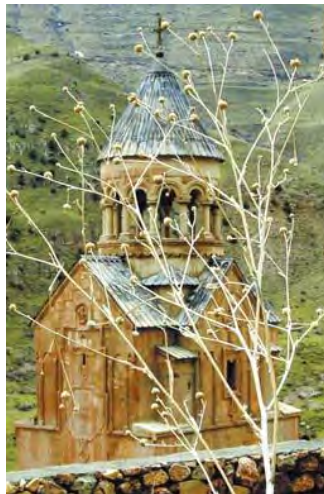
Ποια είναι τα σημεία αναφοράς (οδοδείκτες, ορόσημα, καμπαναριά, σιταποθήκες...); Ποιες μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν για να σημειθούν τα όρια των αγροκτημάτων, οι διασταυρώσεις των δρόμων και μονοπατιών, τα ιδιοκτησιακά όρια των αγροτεμαχίων...; Τι δέντρα βρίσκονται κατά κύριο λόγο στα κοιμητήρια, σε σημαντικά κτήρια και κατά μήκος των δρόμων;

Υδροδότηση

Από πού προέρχεται το νερό (είτε για ύδρευση είτε για άρδευση) της κοινότητας; Υπάρχουν κατασκευές που συνδέονται με τη μεταφορά ή τη διανομή του νερού (αγωγοί, υδραγωγεία, αυλάκια, υδατοφράκτες...); Ποιες πηγές, κρήνες ή πηγάδια υπάρχουν στην περιοχή; Σε τι κατάσταση βρίσκονται;

Θρησκευτικές κατασκευές

Ποια είναι τα μικρά θρησκευτικά μνημεία; Πού βρίσκονται; Πού βρίσκεται το κοιμητήριο; Υπάρχουν απομονωμένοι τάφοι; Γιατί; Γιατί υπάρχουν εικονοστάσια και σταυροί σε διάφορα σημεία των δρόμων (σε ανάμνηση, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης, κτλ...);

Εκκλησία στην περιοχή Yekhegnadzor, Αρμενία

Μνημεία

Ποιες αναμνηστικές κατασκευές (αγάλματα, επιγραφές, μνημεία πεσόνητων, ευχαριστήριες επιγραφές γκράφιτι...) υπάρχουν; Ποια είναι τα σημαντικά γεγονότα που διαμόρφωσαν την ιστορία της κοινότητας;

Κίνδυνοι από φυσικές καταστροφές

Πώς είναι οργανωμένη η κοινότητα ενάντια στο ενδεχόμενο φυσικών καταστροφών: παρατηρητήρια, υποχρεωτική εργασία, απομονωμένες κατασκευές (σοφίτες, αχυρώνες) κτλ. Ποιος ήταν – και είναι – ο εξοπλισμός που χρησιμοποιείται ειδικά για την προστασία από τις φυσικές καταστροφές;

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Ορισμένα στοιχεία εξοπλισμού έχουν διακριτά περιφερειακά χαρακτηριστικά. Ωστόσο, η παλαιά ή σύγχρονη χρήση τους δεν κατανοείται πάντα σωστά, ειδικά από τους επισκέπτες. Παρόλα αυτά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για επιδείξεις ή συγκεκριμένες ερμηνείες.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η έλλειψη συντήρησης, η τυποποίηση που αγνοεί τα τοπικά χαρακτηριστικά και καθιστά κοινότοπο το τοπίο. Έχει ο σύγχρονος εξοπλισμός, που συχνά αποκαλείται "πληγή", τη δυνατότητα να αναδειχθεί σε έργο τέχνης;

Κτήρια

Το κτήριο ορίζεται ως μια μόνιμη κατασκευή που αποτελείται από τοίχους και οροφή. Στον αγροτικό κόσμο, τα κάστρα, τα σπίτια, οι φάρμες, οι αχυρώνες, οι στάβλοι, τα εργοστάσια, οι χώροι λατρείας κτλ. εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία. Η μορφή τους συχνά εξαρτάται από το σκοπό τους όπως και από τα τεχνολογικά μέσα που ήταν διαθέσιμα κατά το χρόνο κατασκευής τους, τα περιφερειακά υλικά, τους περιορισμούς του χώρου, τις παραδόσεις, τα αρχιτεκτονικά στοιχεία της περιοχής, τον τοπικό τρόπο ζωής. Επίσης, οι κατασκευαστικές τεχνικές που διαρκώς εξελίσσονται παρέχουν πολύτιμες ιστορικές αναφορές. Στον αγροτικό κόσμο, ωστόσο, η αρχιτεκτονική κληρονομιά δεν περιορίζεται στα κτήρια. Περιλαμβάνει επίσης κρήνες, πλυσταριά, αγορές, αρχαιολογικούς χώρους, ερείπια και τείχη, κτλ.: όλα όσα συμβάλλουν, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, στη διαμόρφωση του χώρου.

Υποδηματοποιείο, Βοσνία-Ερζεγοβίνη

Δημόσια κτήρια

Κτήρια που έπαιξαν ή παίζουν ρόλο στο δημόσια ζωή: θρησκευτικά κτήρια, χώροι λατρείας, κτήρια για δημόσιες υπηρεσίες (δημαρχεία και σχολεία), εμπορικά κτήρια (αγορές), κοινοτικά κτίσματα (κρήνες και πλυσταριά) και αθλητικές εγκαταστάσεις.

Φάρμες και κτήρια κατοικίας

Περιλαμβάνουν τα σπίτια και τις φάρμες (οι οποίες, ως χώρος κατοικίας, αποτελούν κεντρικό στοιχείο της αγροτικής εκμετάλλευσης) με συγκεκριμένα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά.

Βιομηχανικά και βιοτεχνικά κτήρια

Όλα τα οικοδομήματα και τα κτήρια που στεγάζουν, ή στέγασαν, βιοτεχνικές ή βιομηχανικές δραστηριότητες: εργοστάσια, μονάδες, εργαστήρια, κελάρια και μύλοι.

Κτήρια εκμετάλλευσης

Όλα τα κτήρια που χρησιμοποιούνται, ή χρησιμοποιήθηκαν, για αγροτικές εκμεταλλεύσεις, με εξαίρεση τα κτήρια κατοικίας: αχυρώνες, κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, περιστερώνες, προσωρινά κτήρια.

Ιστορικά κτήρια

Αποτελούν μαρτυρίες του παρελθόντος αλλά μπορεί να εξακολουθούν να βρίσκονται σε χρήση: κάστρα, μοναστήρια, αρχαιολογικοί χώροι, ερείπια και συντρίμια, τείχη, μπουντρούμια και πύργοι.

● ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΤΗΡΙΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Κάστρα

Πρόκειται για κάστρα, φρούρια, μικρά κάστρα, οχυρωμένα σπίτια, οικογενειακές επαύλεις; Ποιος είναι ο ρόλος τους στην κοινότητα; Στους γειτονικούς οικισμούς; Ποια ήταν η κοινωνική και πολιτική τους σημασία σε διάφορες εποχές; Ποιος έζησε εκεί; Κατοικούνται ακόμη; Έχουν αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον; Μπορούν να χαρακτηριστούν ως προς τον αρχιτεκτονικό τους ρυθμό (μεσαιωνικός, μπαρόκ, αναγεννησιακός κτλ.); Είναι δυνατή η ανασύσταση της αρχιτεκτονικής τους εξέλιξης;

Μοναστήρια

Ποια είναι η πολιτική και κοινωνική σημασία της θέσης τους; Ποιος ήταν ο ρόλος τους στη διαμόρφωση του αγροτικού τοπίου και του αστικού περιβάλλοντος; Ποιο μοναστικό τάγμα τα κατασκεύασε; Εξακολουθούν να κατοικούνται από το συγκεκριμένο τάγμα; Ποια σύγκριση μπορεί να γίνει ανάμεσα στην παρελθούσα και σύγχρονη επιρροή τους; Ποια είναι η σημερινή χρήση τους (πνευματική, πολιτιστική, καλλιτεχνική ή οικονομική); Ποιος είναι ο αρχιτεκτονικός ρυθμός τους (ρωμαϊκός, γοθικός, άλλος);

Αρχαιολογικοί χώροι, ερείπια

Ποια είναι τα ίχνη του παρελθόντος στην ύπαιθρο (ερείπια, τύμβοι, τάφροι); Έχουν βρεθεί αντικείμενα (νομίσματα, πυριτόλιθοι, κεραμικά); Είναι γνωστή η πρότερη χρήση των χώρων (οικιστικός χώρος, ρωμαϊκή ακρόπολη, νεκρόπολη, βιομηχανική περιοχή...); Υπάρχουν ιστορίες συνδεδεμένες με αυτούς; Είναι γνωστή η περίοδος χρήσης τους;

Τείχη, μπουντρούμια, πύργοι

Είναι απομεινάρια παλαιών κτηρίων ή συνόρων; Ποια ήταν η προηγούμενη λειτουργία τους; Έχουν αξία αναφορικά με την ταυτότητά τους;

Σταπαθήκη, Galicia, Ισπανία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η μελέτη των στοιχείων που κάνουν ελκυστικό το χώρο, η ποιότητα των εργασιών αποκατάστασης, η παρούσα ή η μελλοντική τουριστική ανάπτυξη, η τρέχουσα κοινωνική χρήση, ο τρόπος με τον οποίο έχουν χωροθετηθεί οι περιβάλλοντες χώροι κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η έλλειψη συντήρησης των οικοδομημάτων, όλες οι μορφές μόλυνσης (περιβαλλοντική, οπτική, ηχητική, αισθητική) που εμποδίζουν την απόλαυση του χώρου, ή η απαξίωση του χώρου που επήλθε από την πρόσφατη ή την παλαιότερη μετατροπή ως αποτέλεσμα αλλαγής της δραστηριότητας κτλ.

● ΦΑΡΜΕΣ ΚΑΙ ΚΤΗΡΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Ποια είναι τα αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά τους; Ανήκουν σε περισσότερες περιόδους; Αν ναι, είναι δυνατή η ανασύσταση της αρχιτεκτονικής τους εξέλιξης; Έχουν τα αρχιτεκτονικά τους χαρακτηριστικά πρακτικό ρόλο, κοινωνική ή θρησκευτική σημασία ή έχουν απλώς διακοσμητικό χαρακτήρα; Έχουν μεταβληθεί στο πέρασμα του χρόνου; Εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται σήμερα; Αν όχι, γιατί (νέες, πιο αποδοτικές ή πιο οικονομικές τεχνικές); Είναι τυπικά για την περιοχή; Είναι παραδοσιακά; Από πού προέρχονται; Είναι καλά διατηρημένα; Ποια είναι τα σχόλια για την τοποθεσία τους;

Κτήρια φάρμας

Είναι ενιαία κτήρια ή χτισμένα γύρω από μια αυλή; Είναι η αυλή ανοιχτή ή κλειστή; Η φάρμα εξακολουθεί να χρησιμοποιείται; Αν όχι, ποια είναι η σημερινή χρήση της (κτήριο κατοικίας, παραθεριστική κατοικία, άλλη χρήση); Έχει εγκαταλειφθεί; Αν ναι, σε τι κατάσταση βρίσκεται;

Κτήρια κατοικίας

Ποια είναι η μορφή και η δομή τους; Είναι χτισμένα σε συγκροτήματα; Υπάρχουν οχυρωμένες κατοικίες; Γιατί (αισθητικοί, λειτουργικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί ή άλλοι λόγοι); Ποιος τα κατοικούσε; Ποιος ήταν ο κύριος προορισμός τους; Τι συμβαίνει σήμερα;

Λεπτομέρεια από κατοικία με ξύλινα στοιχεία, Γαλλία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η συνεκτίμηση των δραστηριοτήτων που εξακολουθούν να πραγματοποιούνται στα κτήρια και τις φάρμες, η διατήρηση της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, η διατήρηση της τεχνογνωσίας όσον αφορά την τοπική αρχιτεκτονική, η περιβαλλοντική διατήρηση των χώρων, η επένδυση του τοπικού πληθυσμού σε αυτή τη διατήρηση κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η μελέτη των λόγων που εγκαταλείφθηκε η αρχιτεκτονική των κτηρίων της περιοχής και η απουσία σχετικών αναφορών στα νέα κτήρια, η έλλειψη ενδιαφέροντος εκ μέρους του τοπικού πληθυσμού, η εξαφάνιση συγκεκριμένης τεχνογνωσίας, οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι κτλ.

● ΚΤΗΡΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Ποια είναι τα αρχιτεκτονικά τους χαρακτηριστικά; Ανήκουν σε περισσότερες περιόδους; Αν ναι, είναι δυνατή η ανασύσταση της αρχιτεκτονικής τους εξέλιξης; Έχουν τα αρχιτεκτονικά τους χαρακτηριστικά πρακτικό ρόλο, κοινωνική ή θρησκευτική σημασία ή έχουν απλώς διακοσμητικό χαρακτήρα; Έχουν μεταβληθεί στο πέρασμα του χρόνου; Εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται σήμερα; Αν όχι, γιατί (νέες, πιο αποδοτικές ή πιο οικονομικές τεχνικές); Είναι τυπικά για την περιοχή; Ποια υλικά χρησιμοποιήθηκαν στην κατασκευή τους; Είναι παραδοσιακά; Από πού προέρχονται; Είναι καλά διατηρημένα; Ποια είναι τα σχόλια για την τοποθεσία τους;

Αχυρώνες

Ανήκουν σε ένα αγρόκτημα ή σε μια μεγαλύτερη κοινότητα;

Κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις

Τι ζώα στεγάζουν; Είναι η μορφή τους χαρακτηριστική για τον προορισμό τους; Χτίστηκαν ειδικά για το σκοπό αυτό ή όχι;

Περιστερώνες

Πού βρίσκονται; Σε κάστρα ή σε φάρμες; Στην ύπαιθρο; Γιατί; Σε τι χρησιμεύουν σήμερα; Τι ρόλο έπαιξαν στο παρελθόν; Εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται ως περιστερώνες; Ποια είναι η χρήση τους; Τι σχήμα έχουν (στρογγυλό, τετράγωνο, οκταγωνικό, κυψελοειδές);

Προσωρινά κτήρια

Βρίσκονται ακόμη στη θέση τους ενώ δεν θα έπρεπε; Ποια είναι η συγκεκριμένη χρήση τους;

Παραδοσιακή φάρμα, Φινλανδία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η μελέτη της κατάστασης των κτηρίων και των αρχιτεκτονικών στοιχείων, ο βαθμός που υιοθετούν την αρχιτεκτονική της περιοχής, η τρέχουσα λειτουργία τους, η ανακαίνιση ή η αποκατάστασή τους, η ποιότητά τους κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η υποβάθμιση των κτηρίων και των αρχιτεκτονικών στοιχείων που πρέπει να ληφθεί υπόψη, όπως επίσης η χαμηλή αρχιτεκτονική τους ποιότητα ή η έλλειψη αρχιτεκτονικής ταυτότητας (π.χ. προκατασκευασμένα κτήρια), η συνύπαρξη ετερόκλιτων κτηρίων, η οπτική ρύπανση που προκαλείται από αυτό, η ελλειψής ή η παντελής έλλειψη συντήρησης κτλ.

● ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΤΗΡΙΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Πότε κατασκευάστηκαν; Πώς συνδέεται η κατασκευή τους με την οικονομική ανάπτυξη (εθνική, περιφερειακή, τοπική); Ποια ήταν τα προϊόντα που κατασκευάζονταν αρχικά σε αυτά; Τα ίδια προϊόντα εξακολουθούν να κατασκευάζονται και σήμερα, αν όχι, γιατί; Πρόκειται για τοπικά προϊόντα; Ποια ήταν η κοινωνική και οικονομική τους σημασία; Τι συμβαίνει σήμερα; Έχουν εξαφανιστεί αυτές οι δραστηριότητες; Στην περιοχή εξακολουθούν να κατασκευάζονται τα ίδια προϊόντα; Σε βιομηχανική κλίμακα; Είναι αξιόλογη η αρχιτεκτονική τους; Πώς έχουν διατηρηθεί; Έχει μετατραπεί η χρήση τους και ποια είναι η σημερινή δραστηριότητα που στεγάζουν (εμπορική, τουριστική, κοινωνικο-πολιτιστική κτλ.);

Κτήριο αγροκτήματος

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Κυρίως, η μελέτη της υφιστάμενης οικονομικής και εμπορικής δραστηριότητας, η επίδρασή της στη διατήρηση του τοπικού πληθυσμού στην περιοχή, οι αρχιτεκτονικές αρετές των κτηρίων, τα μέτρα που λήφθηκαν για τη διαφύλαξή τους, οι πρωτοβουλίες που διασφαλίζουν τη συνέχιση της συγκεκριμένης δραστηριότητας κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Αξιολόγηση της επίδρασης που έχει το κλείσιμο τέτοιων παραγωγικών χώρων στον πληθυσμό και στην απερίμωση της περιοχής, η αδυναμία συντήρησης τέτοιων κτηρίων, οι περιβαλλοντικοί κίνδυνοι (συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποτελούν συνέπεια της παρελθούσας δραστηριότητας) κτλ.

● ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΗΡΙΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Είναι αξιόλογη η αρχιτεκτονική των κτηρίων αναφορικά με την αρχιτεκτονική της περιοχής; Εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται σήμερα; Αν ναι, ποια είναι η χρήση τους; Έχει αλλάξει στο πέρασμα του χρόνου; Σε ποιο σημείο του χωριού βρίσκονται; Γιατί; Τι υλικά χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή τους; Είναι παραδοσιακά; Από πού προέρχονται;

Θρησκευτικά κτήρια

Χρησιμοποιούνταν πάντα για θρησκευτικούς σκοπούς; Έχει μετατραπεί η αρχική τους χρήση; Έχουν χαρακτηριστικό αρχιτεκτονικό ρυθμό (ρωμαϊκό, γοτθικό κτλ.); Πότε χρονολογούνται; Είναι σήμερα δυσανάλογα σε σχέση με τη σημασία του χωριού; Υπάρχουν άλλα κτήρια ή αρχιτεκτονικά στοιχεία με θρησκευτικό χαρακτήρα;

Κτήρια δημόσιων υπηρεσιών

Έχουν χαρακτηριστική αρχιτεκτονική; Γιατί; Στεγάζουν περισσότερες δραστηριότητες (δημαρχείο, ταχυδρομείο, σχολείο κτλ.);

Εμπορικά κτήρια (αγορές τροφίμων)

Πότε χρονολογούνται; Ποια ήταν η χρήση τους; Ποια ήταν οι κοινωνικο-οικονομική τους σημασία; Είναι διατηρημένα; Έχουν ανακαινιστεί ή αποκατασταθεί; Είναι ανεξάρτητα ή είναι χτισμένα δίπλα σε άλλα κτήρια;

Κοινοτικά κτίσματα (κρήνες, πλυσταριά κτλ.)

Ποιος ήταν ο ρόλος τους στην κοινότητα; Ποια είναι η ιστορία τους;

Αθλητικές εγκαταστάσεις

Εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται για αθλητικές δραστηριότητες; Αν ναι, ποιες; Έχουν αξία ως προς την ταυτότητά τους; Είναι η αθλητική δραστηριότητα μέρος της κουλτούρας της περιοχής;

Κάστρο Frederiksborg, Δανία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Τα χαρακτηριστικά που αξιοποιούν ένα χώρο είναι η αρχιτεκτονική ποιότητα και η ποιότητα των εργασιών αποκατάστασης των κτηρίων, η ανάπτυξη του τουρισμού, η τρέχουσα κοινωνική και οικονομική χρησιμότητα, η χωροθέτηση του περιβάλλοντος χώρου κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η έλλειψη συντήρησης, οι διάφορες μορφές ρύπανσης (περιβαλλοντική, οπτική, ηχητική) που εμποδίζουν την απόλαυση του χώρου, η απαξίωση του χώρου που επήλθε από την πρόσφατη ή την παρελθούσα μετατροπή της χρήσης του εξαιτίας μιας νέας δραστηριότητας που επηρεάζει την αξία του κτλ.

Διασχίζοντας τον ποταμό Sella, Asturias, Ισπανία

Ιδιωτικοί χώροι

Η έννοια των ιδιωτικών χώρων καλύπτει την ιδιωτική ζωή (δηλ. την οικογενειακή ζωή και το πώς είναι οργανωμένη) και την κοινωνική ζωή (δηλ. τις σχέσεις μεταξύ του οικογενειακού πυρήνα (ή του ατόμου) και των ατόμων που ζουν γύρω από αυτόν, για παράδειγμα, των γειτόνων.

Ιδιωτική ζωή

Η οικογενειακή ζωή, οι οικογενειακές αναμνήσεις, οι ιδιωτικοί χώροι, οι κήποι, όλα όσα παίζουν ή έπαιξαν ρόλο στην οικογενειακή ζωή. Οι οικογενειακές αναμνήσεις περιλαμβάνουν αντικείμενα που μαρτυρούν την οικογενειακή ιστορία (π.χ. έπιπλα).

Κοινωνική ζωή

Η διευρυμένη έννοια της οικογένειας (αδελφία, ξαδέλφια, συγγενείς), οι γείτονες, οι γνωστοί, όλοι όσοι παίζουν ή έπαιξαν ρόλο στη σχέση μεταξύ του ατόμου ή της οικογένειας και του άμεσου κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

Οικογενειακές αναμνήσεις

Ποιες είναι οι σημαντικές στιγμές στις οικογενειακές αναμνήσεις; Ποιες είναι οι τελετουργίες, οι παραδόσεις και οι εορτασμοί για τη γέννηση, το γάμο ή το θάνατο στην οικογένεια; Ποια είναι τα αντικείμενα που ενσαρκώνουν τις οικογενειακές αναμνήσεις (έπιπλα, ρούχα, διακοσμητικά αντικείμενα, φωτογραφίες, διάφορα έγγραφα κτλ.); Πώς μεταφέρονται οι οικογενειακές αναμνήσεις στην επόμενη γενιά;

Ιδιωτικοί χώροι

Υπάρχουν χώροι ή στιγμές συνάντησης (π.χ. για γεύματα) που δεν πρέπει να χαθούν;

Υπάρχουν στο σπίτι χώροι ειδικά για τους άνδρες, τις γυναίκες ή τα παιδιά; Ποιο δωμάτιο προορίζεται για συγκεντρώσεις; Έχει αλλάξει η κατανομή των δωματίων ώστε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα του σύγχρονου τρόπου ζωής; Είναι οι συγγενείς ή οι εργαζόμενοι μέρος της οικογενειακής ζωής;

Κήπος

Ποια είναι η χρήση του (αναψυχή, καλλιέργεια ή και τα δύο); Ποιος τον φροντίζει; Ποιος τον φροντίζει στο παρελθόν; Ποιος καταναλώνει τα προϊόντα που καλλιεργούνται στον κήπο (η οικογένεια, η διευρυμένη οικογένεια, οι γείτονες κτλ.);

● ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΖΩΗ

Κριτήρια αξιολόγησης

Οικογενειακή ζωή

Ποιος είναι ο ρόλος κάθε ατόμου στην οικογένεια; Ποιος ζει κάτω από την ίδια στέγη; Συνδέεται με τις παραδόσεις του τόπου ή της περιοχής; Πώς κατανέμονται τα καθήκοντα μέσα στην οικογένεια;

Έχει εξελιχθεί; Ποιες είναι οι σημαντικότερες στιγμές της οικογενειακής ζωής; Ποιος συμμετέχει σε αυτές (σε ημερήσια, εβδομαδιαία, ετήσια βάση...); Οι τελετουργίες της οικογένειας έχουν βαθιές ρίζες; Πώς έχουν εξελιχθεί;

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Πρέπει να ληφθεί υπόψη η ζωτικότητα της οικογενειακής ζωής, η σημασία των αναμνήσεων και της μεταφοράς τους στην επόμενη γενιά, η συμβίωση εντός της οικογένειας, η χρήση του κήπου ως κοινόχρηστου χώρου κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Πρέπει να μελετηθεί η απουσία ή η απαξίωση των δεσμών της οικογένειας, η μεταβίβαση της οικογενειακής ιστορίας στην επόμενη γενιά ή η απώλειά της κτλ.

● ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Κριτήρια αξιολόγησης

Διευρυμένη οικογένεια

Ζουν τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας στον ίδιο οικισμό (αδελφοί, αδελφές, παππούδες, ξαδέλφια, ξαδελφές); Πρόκειται για επιλογή, παράδοση ή είναι αποτέλεσμα της οικογενειακής κληρονομιάς; Υπάρχει προνομιακή αλληλεγγύη μεταξύ τους;

Γείτονες

Υπάρχουν ιδιαίτεροι δεσμοί με τους κοντινούς γείτονες; Υπάρχει επαγγελματική αλληλεγγύη; Τα παιδιά κάνουν παρέα μεταξύ τους;

Συναντήσεις

Πώς συναντιούνται οι άνθρωποι μεταξύ τους; Υπάρχουν συγκεκριμένες μορφές χαιρετισμού; Οι προσκλήσεις απευθύνονται κυρίως στα μέλη της οικογένειας, στους φίλους και τους γείτονες; Είναι οι παραδοσιακές γιορτές μια ευκαιρία για διασκέδαση;

Οικογενειακή εξόρμηση

Κυνήγι και ψάρεμα

Το κυνήγι και/ή το ψάρεμα εξακολουθούν να ασκούνται; Γιατί; Ποιος συμμετέχει σε αυτές τις δραστηριότητες; Γιατί; Υπάρχει ισχυρός δεσμός με την τοπική ταυτότητα; Γιατί; Συμβάλλουν στη διατήρηση του αγροτικού τοπίου; Με ποιον τρόπο; Συμβάλλουν στη διατήρηση του τοπικού πληθυσμού ενισχύοντας τους κοινοτικούς δεσμούς; Μήπως υπάρχουν αντιρρήσεις από ορισμένο κομμάτι του πληθυσμού; Γιατί;

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η δυναμικότητα των δεσμών που συνδέουν τα διάφορα επίπεδα των σχέσεων, τόσο εντός όσο και εκτός της κοινότητας, η αντοχή αυτών των δεσμών στο χρόνο και η σημασία τους.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η απουσία ή η σταδιακή απώλεια των κοινοτικών δεσμών στα διάφορα επίπεδα σχέσεων, η επιρροή στην κοινωνική ζωή, στην απομόνωση των οικογενειών, μοναχικών προσώπων και/ή ηλικιωμένων είναι χαρακτηριστικά δείγματα υποβαθμισμένης κοινωνικής ζωής.

Γεωργία και αλιεία

Όσον αφορά την αγροτική κληρονομιά, η γεωργία και η αλιεία είναι δύο βασικές δραστηριότητες γύρω από τις οποίες αναπτύσσονται πολλές άλλες δραστηριότητες.

Γεωργικές πρακτικές

Όλα τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τον άνθρωπο προκειμένου να “δαμάσει” τη γη, να την καλλιεργήσει και να την αξιοποιήσει, για παράδειγμα, ζώηλατα οχήματα, υλικά και εργαλεία, οι καλλιεργητικές πρακτικές, όπως και η οργάνωση της εργασίας.

Κτηνοτροφία και συναφείς πρακτικές

Όλες οι μορφές κτηνοτροφίας και οι πρακτικές που ακολουθούνται, για παράδειγμα, τα ζώα, οι μέθοδοι εκτροφής και παραγωγής.

Καλλιέργειες

Το σύνολο των καλλιεργειών στην αγροτική περιοχή, για παράδειγμα, σιτηρά και καλλιέργειες χορτονομής, βιομηχανικές καλλιέργειες, φρούτα και λαχανικά, λουλούδια, αμπελώνες, δασοκομία (συντήρηση και εκμετάλλευση των δασών).

Παράκτια αλιεία

Τα αλιευθέντα είδη, οι τρόποι αλιείας, τα αλιευτικά εργαλεία, η υδατοκαλλιέργεια, το σύνολο των χαρακτηριστικών της παράκτιας αλιείας και των τεχνικών που χρησιμοποιούνται καθώς και η παραγωγή ψαριών, μαλακόστρακων και οστρακοειδών μέσω της υδατοκαλλιέργειας και της οστρακοκαλλιέργειας.

Αλιεία γλυκών υδάτων

Οι πρακτικές και οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται στην αλιεία σε ποτάμια, λίμνες και άλλες υδάτινες εκτάσεις γλυκού νερού με τη μορφή της επαγγελματικής δραστηριότητας όπως και η εκτροφή ειδικών ειδών.

Ψαρόβαρκες, Μάλτα

● ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Από πότε καλλιεργούνται; Γιατί ορισμένες από αυτές έχουν εγκαταλειφθεί, από πότε; Ποια είναι/ήταν η κυρίαρχη καλλιέργεια;

Σιτηρά και καλλιέργειες χορτονομής

Ποιες ήταν οι καλλιέργειες σιτηρών και χορτονομής στο παρελθόν; Ποιος ήταν ο προορισμός τους; Τι συμβαίνει σήμερα; Ποια είναι η έκταση της καλλιεργούμενης γης; Υπάρχουν εκτάσεις σε αγρανάπαιση; Σε τι ποσοστό; Γιατί;

Βιομηχανικές καλλιέργειες (τεύτλα, λυκίσκος, ηλιοτρόπια, ζαχαροκάλαμο, κάνναβη, λινάρι...)

Ποια είναι η ποσοστιαία αναλογία τους στην τοπική αγροτική οικονομία; Για ποιες χρήσεις προορίζονται;

Λαχανικά, φρούτα και λουλούδια

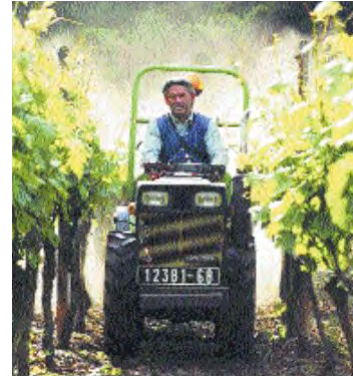
Η καλλιέργεια κηπευτικών γίνεται υπαίθρια ή σε θερμοκήπια; Ποιες παλιές ποικιλίες καλλιεργούμενων φρούτων έχουν εξαφανιστεί και γιατί; Ποια είναι η χρήση των καλλιεργούμενων λουλουδιών (αιθέρια έλαια, κομμένα άνθη...);

Αμπελώνες

Αν δεν καλλιεργούνται αμπέλια στην περιοχή, καλλιεργούνταν στο παρελθόν; Ποια θέση έχει η αμπελοργία στην τοπική παραγωγή; Με ποιο τρόπο επηρεάζουν το είδος και η κλίση του εδάφους το σημείο όπου θα καλλιεργηθούν τα αμπέλια;

Δασοκομία

Ποια είδη καλλιεργούνται; Από πότε; Ποια είναι τα προϊόντα της δασοκομίας (ρητίνη, φελλός...); Για ποια χρήση προορίζεται το υλοτομημένο ξύλο; Ποια ήταν η χρήση του στο παρελθόν; Εφαρμόζεται επιλεκτική υλοτόμηση ή υλοτόμηση σε ζώνες; Πώς γίνεται η υλοτόμηση, η κοπή ή η μεταφορά της ξυλείας;

Αμπελώνας

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Διαφοροποίηση των καλλιεργειών ή μια κυρίαρχη μονοκαλλιέργεια βασισμένη στις παραδοσιακές γεωργικές πρακτικές.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η αργή παρακμή της γεωργικής δραστηριότητας με συνέπεια την παραμέληση των αγρών και την εξαφάνιση συγκεκριμένων τυπικών καλλιεργειών κτλ.

● ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Ζωήλατες μέθοδοι

Χρησιμοποιούνται ξανά ζωήλατες μέθοδοι; Για ποιες συγκεκριμένες εργασίες χρησιμοποιούνται τα ζώα; Ποια ήταν τα ζώα που χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν; Για ποιες δραστηριότητες; Τι εξοπλισμός απαιτούνταν για τη χρήση τους (υποζύγιο, περιλαίμιο...); Ποια επαγγέλματα συνδέονταν με τη χρήση των ζώων (πεταλωτής, σαμαράς...);

Εξοπλισμός και εργαλεία

Πότε άρχισαν να χρησιμοποιούνται τρακτέρ; Ποια μηχανήματα χρησιμοποιούνται (θεριζοαλωνιστική μηχανή, μηχανή δεματιάσματος...); Πώς γίνονται οι ίδιες εργασίες στο παρελθόν (άροτρο, σβάρνα, σπορέας χειρού...); Τι έχουν απογίνει τα παλιά εργαλεία; Χρησιμοποιούνται ειδικά εργαλεία για συγκεκριμένες καλλιέργειες (π.χ. αμπέλια); Ποια;

Καλλιεργητικές μέθοδοι

Πώς επηρεάζει το κλίμα τις καλλιεργητικές πρακτικές; Υπάρχουν συγκεκριμένες μέθοδοι προετοιμσίας του εδάφους ανάλογα με τον τύπο του εδάφους; Το έδαφος αρδεύεται ή ποτίζεται; Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκομιδής που χρησιμοποιούνται; Πού αποθηκεύεται η σοδειά (σιλό, ξηραντήρια κτλ...);

Οργάνωση εργασίας

Η εργασία γίνεται ατομικά ή ομαδικά; Πώς κατανέμεται ανάμεσα στα μέλη της φάρμας (σύζυγοι, εργαζόμενοι); Πότε γίνεται συλλογικά και ποια είναι η σύνθεση των ομάδων εργασίας; Ποια είναι η επίδραση της συλλογικής εργασίας στη ζωή της κοινότητας (για παράδειγμα, γιορτές στο τέλος των εργασιών); Τι συνέβαινε στο παρελθόν;

Λυγαριές σε δεμάτια

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Τα θετικά σημεία θα αναζητηθούν στον εκσυγχρονισμό των καλλιεργητικών μεθόδων, στο βαθμό που αυτές ανταποκρίνονται στις παραδοσιακές πρακτικές και τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις, στην επίδραση που έχουν στην αγροτική ανάπτυξη.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η τεχνολογική υστέρηση στις καλλιεργητικές πρακτικές, η καταστροφική απόρριψη των παραδοσιακών πρακτικών και οι επιβλαβείς περιβαλλοντικές συνέπειες ορισμένων πρακτικών είναι μερικά από τα αρνητικά σημεία.

● ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Ζώα

Ποιες είναι οι παραδοσιακές ράτσες και ποιες ράτσες έχουν επανεμφανιστεί; Γιατί και από πότε; Ποιο είναι το αντιπροσωπευτικό ζώο της περιοχής; Υπάρχουν συγκεκριμένα είδη κτηνοτροφίας; Εκτρέφονται ζώα με σκοπό τη συντήρηση των μη καλλιεργήσιμων εδαφών;

Βοοειδή ορεινής ράτσας, Μοιναν, Γαλλία

Μέθοδοι εκτροφής

Ποιες είναι οι μέθοδοι αναπαραγωγής που χρησιμοποιούνται; Είναι επιλεκτικές; Έχουν βελτιωθεί γενετικά ορισμένες ράτσες; Ποιος είναι ο σκοπός και το αποτέλεσμα αυτής της βελτίωσης; Πώς γίνονται οι γεννήσεις; Τα νεαρά ζώα μεγαλώνουν μαζί με τις μητέρες τους; Μετακινούνται τα ζώα; Πώς γίνονται οι μετακινήσεις; Είναι ημερήσιες ή εποχικές; Τα ζώα φέρουν διακριτικά σημάδια (κουδούνες και άλλα); Διεξάγονται διαγωνισμοί και κτηνοτροφικές εκθέσεις; Όσον αφορά όλες τις πτυχές της κτηνοτροφίας, τι έχει αλλάξει σε σχέση με το παρελθόν;

Ζωοτροφές

Τι ζωοτροφές χρησιμοποιούνται; Από πού προέρχονται; Με ποια συχνότητα διανέμονται; Πώς επηρεάζουν οι ζωοτροφές την ποιότητα του προϊόντος; Ποιες είναι οι διαφορές με το παρελθόν;

Παραγωγή

Ποια είναι τα άμεσα προϊόντα της κτηνοτροφίας (κρέας, γάλα, αυγά...); Ποιες μέθοδοι προώθησης χρησιμοποιούνται για τα προϊόντα; Ορισμένα προϊόντα παράγονται εντός της κτηνοτροφικής μονάδας (βούτυρο, τυρί...); Αν ναι, από ποιον, πώς και με ποια υλικά/εργαλεία;

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Μελέτη της προσπάθειας που καταβάλλεται για τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των τοπικών φυλών και για την ανάπτυξη νέων, πιο παραγωγικών φυλών με γνώμονα την ποιοτική κτηνοτροφία και την άσκησή της στην περιοχή κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η εγκατάλειψη τοπικών ειδών και φυλών, η μη ελεγχόμενη εισαγωγή νέων ειδών και φυλών που θα μπορούσε να οδηγήσει στον εκφυλισμό του ζωικού κεφαλαίου, και ορισμένες πρακτικές εντατικοποίησης που θα είχαν επιζήμια επίπτωση στην ποιότητα.

● ΑΛΙΕΙΑ ΓΛΥΚΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Κριτήρια αξιολόγησης

Ψάρια

Πού αλιεύονται (ποτάμια, λίμνες...); Πρόκειται για ειδικά εκτρεφόμενα ιχθύδια που απελευθερώνονται; Ποια είναι τα είδη που κυριαρχούν; Υπάρχουν είδη που έχουν εξαφανιστεί; Από πότε και γιατί; Υπάρχουν νέα είδη που έχουν εγκλιματιστεί στα νερά της περιοχής; Πρόκειται για ποταμοκαραβίδες; Αν όχι, ποιοι είναι οι λόγοι που οδήγησαν στην εξαφάνισή τους;

Πρακτικές

Ποιες είναι οι μόνιμες εγκαταστάσεις αλιείας (πλωτές πλατφόρμες, καλύβες, διαδρομές...); Από πότε χρονολογούνται; Ποιο είναι το επικρατέστερο είδος αλιείας; Σε ποιες περιπτώσεις ασκείται συλλογική αλιεία; Ποιος είναι ο σκοπός της; Γίνονται διαγωνισμοί; Γίνεται καταγραφή των αλιευμάτων (ποσότητα, μέγεθος ψαριών...);

Μέθοδοι

Ποια είναι τα αλιευτικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται (πετονιές, δίχτυα, παραγάδια...); Η χρήση τους είναι (ήταν) συνδεδεμένη με μια επαγγελματική δραστηριότητα; Τι δολώματα χρησιμοποιούνται (σκουλήκια, έντομα, τεχνητά δολώματα...); Εφαρμόζεται συγκεκριμένη αλιευτική μέθοδος; Το ψάρεμα γίνεται με βάρκες; Αν ναι, έχουν συγκεκριμένη μορφή;

Ιχθυοκαλλιέργεια

Υπάρχουν εγκαταστάσεις ιχθυοκαλλιέργειας; Από πότε; Πού βρίσκονται; Γιατί; Τι είδη εκτρέφονται; Ποιος είναι ο σκοπός της εκτροφής (ανανέωση του πληθυσμού, κατανάλωση...);

Ψαρόβαρκα, Ουκρανία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Μελέτη των αλιευτικών πρακτικών με σεβασμό στο οικοσύστημα και το περιβάλλον, της ποιότητας των εκτρεφόμενων ειδών και της επίπτωσής τους στις διατροφικές και άλλες συνήθειες.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Μελέτη των μη ελεγχόμενων πρακτικών που θα είχαν δυσμενείς επιπτώσεις στο υδάτινο περιβάλλον.

● ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΑΛΙΕΙΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Ψάρια, οστρακοειδή, μαλακόστρακα

Ποια είναι τα κυρίαρχα είδη ψαριών στα παράκτια νερά; Είναι η παρουσία τους εποχική ή μόνιμη; Ποια είδη οστρακοειδών συναντάμε (λιπορίνες, σωλήνες, μύδια...); Και ποια είδη μαλακόστρακων (γαρίδες, πετροκάβουρες...); Υπάρχουν είδη που σπανίζουν σήμερα;

Είδη αλιείας

Ποια είναι τα είδη που ψαρεύονται ή συλλέγονται (ψάρια, οστρακοειδή, μαλακόστρακα; Ποιος είναι ο σκοπός αυτής της δραστηριότητας (χόμπι, κατανάλωση, εμπόριο...); Τι συνέβαινε στο παρελθόν; Υπάρχουν εποχές κατά τις οποίες ευνοείται το ψάρεμα; Συλλέγονται θαλάσσια φυτά (φύκη, κτλ.); Γιατί;

Αλιευτικά εργαλεία

Ποια εργαλεία χρησιμοποιούνται (πετονιές, δίχτυα...); Υπάρχουν μόνιμες εγκαταστάσεις; Σε ποιο είδος αλιείας χρησιμεύουν; Πώς γίνεται η συλλογή των αλιευμάτων; Πώς γινόταν στο παρελθόν;

Υδατοκαλλιέργεια

Ποια είδη ψαριών εκτρέφονται (λαβράκι, τσιπούρα, φαγκρί...); Ποια μορφή έχουν οι ιχθυοφάρμες (δεξαμενές, θαλάσσιοι κλωβοί...); Τι δυσκολίες παρουσιάζει η συντήρησή τους; Υπάρχουν εγκαταστάσεις οστρακοκαλλιέργειας; Από πότε; Ποια είναι τα κυριότερα είδη οστρακοειδών που καλλιεργούνται (στρείδια, κυδώνια, μύδια...); Με ποιο σκοπό; Υπάρχει παραγωγή μαλακόστρακων (π.χ. αστακών);

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Πρέπει να μελετηθεί με ποιο τρόπο οι παραδόσεις και οι πρακτικές αλιείας και ιχθυοκαλλιέργειας ανταποκρίνονται στην οικονομική πραγματικότητα της περιοχής και πώς μπορούν να συνεισφέρουν στη συλλογική μνήμη.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Πρέπει να μελετηθεί η σταδιακή εγκατάλειψη της αλιευτικής δραστηριότητας στην περιοχή μαζί με τους λόγους πίσω από αυτή καθώς και οι άμεσες και έμμεσες συνέπειες.

Διατροφή

Η διατροφή καλύπτει τις διατροφικές συνήθειες όπως επίσης και τα περιφερειακά και τοπικά προϊόντα που διατίθενται στο εμπόριο και η συνεισφέρουν στη φήμη της συγκεκριμένης περιοχής.

Προϊόντα της περιοχής

Τα προϊόντα διατροφής που προέρχονται από καλλιέργεια, εκτροφή ζώων, αλιεία ή συγκομιδή και καταναλώνονται στην περιοχή ή σε άλλες περιφέρειες ή χώρες, για παράδειγμα, κρέας, φρούτα και λαχανικά, ποτά, ψωμί και είδη ζαχαροπλαστικής, ψάρια και οστρακοειδή, αλλά και εδώδιμα προϊόντα συγκομιδής.

Εμβληματικά προϊόντα

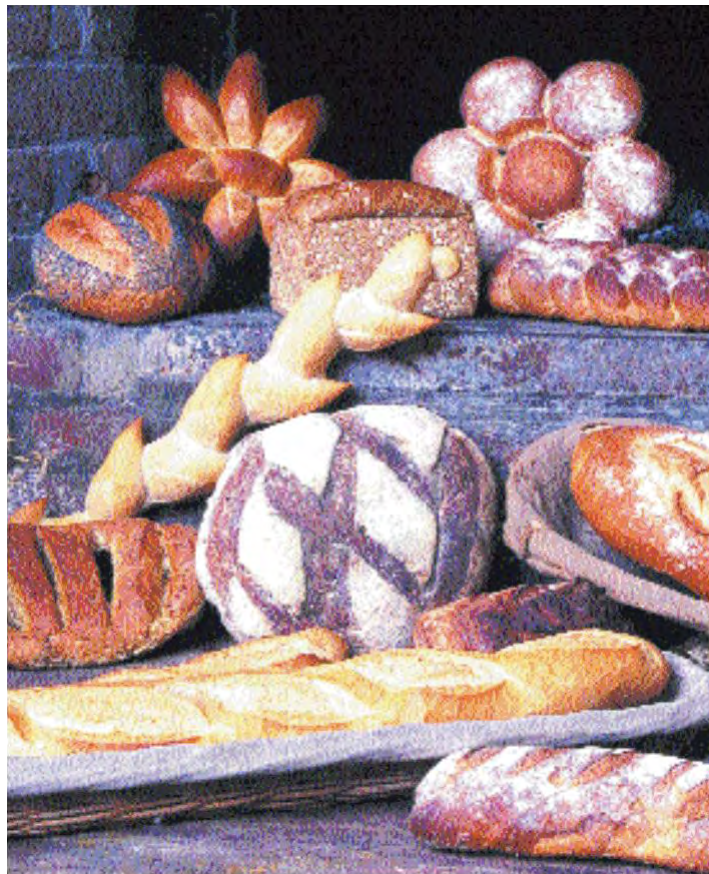
Πρόκειται συνήθως για προϊόντα που απειλούνται με εξαφάνιση, τα οποία διατίθενται στο εμπόριο και παρασκευάζονται σε οικογενειακό περιβάλλον. Περιλαμβάνουν επίσης τα παραδοσιακά τοπικά προϊόντα τα οποία, επειδή δεν καταναλώνονται συχνά επειδή είναι υπό εξαφάνιση, έχουν αξία που απορρέει από την ταυτότητά τους.

Παραδοσιακές συνταγές

Οι συνταγές αυτές είναι τοπικές όπως και οι τεχνικές παρασκευής τους ή οι περιστάσεις για τις οποίες ετοιμάζονται, σήμερα όμως έχουν διαδοθεί πέρα από τα όρια της περιοχής!

Παραδοσιακή διατροφή

Πρόκειται για τις διατροφικές συνήθειες, για παράδειγμα τους τρόπους παρασκευής και κατανάλωσης τροφίμων, τις επιτραπέζιες συνήθειες.

Διάφορα είδη ψωμιού

● ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Σημειώστε τη λέξη που χρησιμοποιείται για τον ορισμό της ποικιλίας, του είδους, της ράτσας. Το προϊόν αποτελεί αποκλειστικότητα της περιοχής. Είναι αντιπροσωπευτικό της διατροφής του πληθυσμού; Πώς καταναλώνεται; Καθημερινά, τακτικά, σπάνια, μόνο σε συγκεκριμένες περιστάσεις (ποιες); Γιατί; Χρησιμοποιείται για την παρασκευή παραδοσιακών συνταγών; Υπάρχουν ιστορίες συνδεδεμένες με το προϊόν;

Κρέας

Το ζώο εκτρέφεται αποκλειστικά στην περιοχή; Το είδος ή το ζώο συναντάται αποκλειστικά στην περιοχή; Η εκτροφή του εισήχθη στην περιοχή συγκεκριμένη χρονική περίοδο; Γιατί;

Φρούτα και λαχανικά

Καλλιεργούνται αποκλειστικά στην περιοχή; Πότε ξεκίνησε η καλλιέργειά τους; Η καλλιέργειά τους εισήχθη στην περιοχή συγκεκριμένη χρονική περίοδο; Γιατί;

Κολοκύθες

Ποτά

Παράγονται με βιομηχανικές ή παραδοσιακές μεθόδους; Έχουν κάποια ιστορία; Ποια είναι αυτή; Υπάρχουν ιδιαίτερες τεχνικές ή τεχνογνωσία;

Ψωμί και είδη ζαχαροπλαστικής

Παρασκευάζονται με τον παραδοσιακό τρόπο;

Ψάρια και οστρακοειδή

Πώς αλιεύονται ή καλλιεργούνται;

Προϊόντα συγκομιδής

Σε ποιες περιοχές και πώς συλλέγονται;

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Τα προϊόντα αυτά μπορούν να βρεθούν εύκολα, η τιμή τους είναι προσιτή και η ποιότητά τους καθώς και οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν για τη βελτίωσή της είναι ιδιαίτερα αξιέπαινες.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η σταδιακή μείωση της κατανάλωσής τους. Οι λόγοι για τους οποίους ο πληθυσμός απορρίπτει την κατανάλωσή τους πρέπει να γίνουν αντικείμενο μελέτης.

● ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Πόσο γνωστά είναι αυτά τα προϊόντα στη περιοχή που παράγονται; Εκτός της περιοχής;

Προϊόντα “υπό εξαφάνιση”

Γιατί απειλούνται με εξαφάνιση (διαφορετικός τρόπος ζωής, υψηλότερο επίπεδο διαβίωσης, αλλαγή στις προτιμήσεις των καταναλωτών, απώλεια της πλειοψηφίας των παραγωγών κτλ.); Ποιοι συνεχίζουν να τα παράγουν; Είναι παραδοσιακοί παραγωγοί ή ενθουσιώδεις νεοαφιχθέντες; Παράγονται με τον ίδιο τρόπο που παράγονταν στο παρελθόν ή έχουν προσαρμοστεί στις σύγχρονες απαιτήσεις; Πού και με ποιο τρόπο διατίθενται στο εμπόριο; Έχουν ληφθεί μέτρα για την προστασία ή την επαναπρόωθησή τους;

Εμπορευματοποιημένα προϊόντα

Ποιος τα κατασκευάζει; Πρόκειται για τοπική μονάδα ή για κάποιο μεγάλο όμιλο ή μήπως για μια πολυεθνική βιομηχανία γεωργικών τροφίμων; Παράγονται αποκλειστικά στην περιοχή; Η σύνθεσή τους εξελίχθηκε στο πέρασμα του χρόνου; Αν ναι, γιατί; Μήπως η εμβληματική τους φύση τα καθιστά ακριβά;

Προϊόντα οικιακής παραγωγής

Πού εξακολουθούν να παράγονται; Σε οικογενειακό περιβάλλον ή από βιοτέχνες στο χώρο της εστίασης (ζαχαροπλάστες/αλλαντοποιοί/επιχειρήσεις εστίασης); Έχουν ακόμη δεσμούς με την παράδοση; Αν ναι, ποιοι είναι; Καταναλώνονται κυρίως για τη γεύση τους ή για να τηρηθούν οι παραδόσεις; Η σύνθεσή τους εξελίχθηκε στο πέρασμα του χρόνου; Αν ναι, γιατί;

Σπιρά, Εθνικό και φυσικό πάρκο, Eisenwurzen, Αυστρία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Μελέτη του εύρους των γαστρονομικών εφαρμογών που μπορεί να έχουν αυτά τα εμβληματικά προϊόντα, της προσήλωσης που δείχνουν σε αυτά οι πληθυσμοί της περιοχής, της ύπαρξης δυναμικών τοπικών παραγωγών.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Τα περισσότερα αρνητικά σημεία συνοψίζονται στην έλλειψη υποστήριξης των τοπικών παραγωγών, καθώς και στον πολύ μικρό αριθμό τους που καθιστά αδύνατη την εμπορεύσιμη παραγωγή.

● ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΣΥΝΤΑΓΕΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Συνταγές

Είναι περιφερειακές ή τοπικές; Είναι παραλλαγές συνταγών από άλλες περιοχές; Εξακολουθούν να παρασκευάζονται; Από ποιους; Είναι γραπτές ή μεταβιβάζονται προφορικά; Είναι ίδιες παντού ή διαφέρουν από τόπο σε τόπο; Είναι ευρέως γνωστές ή τις γνωρίζουν μόνο λίγοι εκλεκτοί και οι επαγγελματίες; Έχουν εξελιχθεί στο πέρασμα του χρόνου; Ποιοι ήταν οι λόγοι της εξέλιξής τους; Παρασκευάζονται και από τη βιομηχανία γεωργικών τροφίμων;

Τα συστατικά

Προέρχονται από την περιοχή; Εξακολουθούν να καλλιεργούνται, να παράγονται ή να συλλέγονται από την περιοχή; Χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τις συγκεκριμένες συνταγές; Έχουν τροποποιηθεί στο πέρασμα του χρόνου; Είναι σπάνια; Γιατί; Προσθέτουν αξία στις συνταγές;

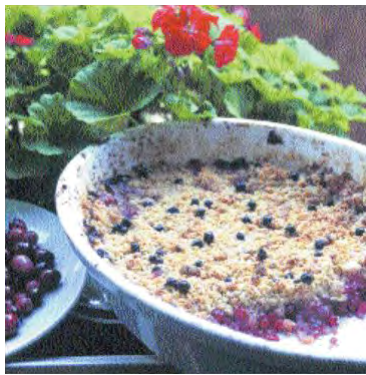
Μέθοδοι παρασκευής

Είναι διαδεδομένες ή αφορούν μόνο ένα τμήμα του πληθυσμού (τους ηλικιωμένους) ή τους επαγγελματίες; Έχουν παραμείνει αμετάβλητες σε σχέση με το παρελθόν ή έχουν εξελιχθεί; Αν ναι, γιατί; Χρησιμοποιούνται κυρίως σε εστιατόρια ή σε οικογενειακό περιβάλλον; Έχουν προσαρμοστεί από τη βιομηχανία γεωργικών τροφίμων για μαζική παραγωγή;

Οι περιστάσεις

Είναι ένα οικογενειακό εορταστικό γεύμα ή μια τοπική, περιφερειακή, εθνική ή άλλη γιορτή; Έχουν έκτακτο χαρακτήρα ή επαναλαμβάνονται τακτικά; Έχουν ιστορικές προεκτάσεις; Πρόκειται για εδραιωμένες παραδόσεις ή για πρωτοβουλίες με εμπορικά, τουριστικά κίνητρα ή για προσπάθειες ανάδειξης της κληρονομιάς; Αποτελούν τον κύριο λόγο προετοιμασίας των συνταγών;

Γλύκισμα με μύρτιλλα

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Να εξεταστεί η ανάδειξη των γαστρονομικών παραδόσεων της επιλεγμένης περιοχής ή κοινότητας, ο βαθμός ενσωμάτωσής τους, η προβολή των περιστάσεων, όπως και η παραγωγή των συστατικών σε τοπικό επίπεδο.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Να μελετηθεί η εγκατάλειψη των γαστρονομικών παραδόσεων, η αναβίωσή τους με εμπορική ή πολιτιστική σκοπιμότητα, η χρήση προϊόντων που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική σύνθεση των συνταγών, γιατί λησμονήθηκαν οι λόγοι της προετοιμασίας τους από τους ντόπιους πληθυσμούς.

● ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Κριτήρια αξιολόγησης

Τρόφιμα

Είναι αντιπροσωπευτικά της περιοχής; Πωλούνται παντού ή μόνο σε συγκεκριμένες περιοχές; Ποιος είναι ο λόγος που καταναλώνονται (επισιτιστικός, εορταστικός, άλλος); Έχουν υποστεί τροποποιήσεις στο πέρασμα του χρόνου;

Τρόποι κατανάλωσης

Καταναλώνονται μόνο τους ή συνοδεύονται από αρτύματα, μπαχαρικά, σάλτσες ή συνδυάζονται με άλλα προϊόντα; Έχει αλλάξει ο τρόπος κατανάλωσης αυτών των τροφίμων στο πέρασμα του χρόνου; Στη διάρκεια ποιου γεύματος καταναλώνονται; Γιατί; Συνέβαινε πάντα το ίδιο; Υπάρχει κάποια συγκεκριμένη τελετουργία για την κατανάλωση; Αν ναι, γιατί; Η διανομή των μερίδων γίνεται σύμφωνα με κάποια συνήθεια;

Επιτραπέζιες συνήθειες

Ποια αντικείμενα χρησιμοποιούνται στα καθημερινά ή στα εορταστικά γεύματα; Είναι αντιπροσωπευτικά της περιοχής; Ποιος χώρος του σπιτιού χρησιμοποιείται για τα καθημερινά και ποιος για τα εορταστικά γεύματα; Υπάρχουν αλλαγές σε σχέση με το παρελθόν; Υπάρχουν τελετουργίες για τα εορταστικά γεύματα; Ποια είναι η διακόσμηση και πώς γίνεται το στρώσιμο του τραπεζιού (τόσο για τα καθημερινά όσο και για τα εορταστικά γεύματα); Ποιοι συμμετέχουν στα καθημερινά, ποιοι στα εορταστικά γεύματα; Ποιος είναι ο ρόλος των παιδιών, της διευρυμένης οικογένειας, των καλεσμένων; Ποιες είναι οι αλλαγές σε σχέση με το παρελθόν;

Φαρμακευτικά φυτά

Καλλιεργούνται ή συλλέγονται στην περιοχή; Ποιοι τα καλλιεργούν ή τα συλλέγουν, ποιος τα διαθέτει στο εμπόριο; Εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται; Γιατί; Από ποιον; Συνδέονται με μια παραδοσιακή πρακτική στην περιοχή;

Αγροτικά προϊόντα

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Μελέτη της διατήρησης των παραδόσεων ως ζωντανές πρακτικές, πώς εντάσσονται στη σύγχρονη ζωή, και πώς αξιοποιούνται για πολιτιστικούς, τουριστικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Καταγραφή της απουσίας τοπικών τροφίμων ως αποτέλεσμα της εκούσιας ή ακούσιας παραμέλησης αυτής της πτυχής της κληρονομιάς από τους ντόπιους πληθυσμούς. Ανάλυση της επιπολαιότητας των δήθεν παραδοσιακών πρακτικών που έχουν μόνο εμπορική βάση.

Βιοτεχνική και βιομηχανική παραγωγή

Ενώ η γεωργία αποτελεί προφανή δραστηριότητα της αγροτικής ζωής, δεν συμβαίνει το ίδιο με τη βιοτεχνική και βιομηχανική παραγωγή. Παρόλ' αυτά, πάντα συνυπήρχαν. Οι βιοτέχνες κατασκεύαζαν αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν οι αγρότες. Αργότερα, η ανάγκη για μεγάλες ποσότητες συγκεκριμένων αντικειμένων οδήγησε στη δημιουργία μεγαλύτερων εργαστηρίων, όπως κατασκευαστικές μονάδες ή εργοστάσια.

Για όλα τα επαγγέλματα και τις χειροτεχνικές δεξιότητες που μελετούνται σε αυτό τον οδηγό, οι ερωτήσεις παραμένουν γενικές. Στην πραγματικότητα, τόσο τα επαγγέλματα όσο και οι δεξιότητες θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο συγκεκριμένης μελέτης.

Παραδοσιακά επαγγέλματα και δεξιότητες

Τα επαγγέλματα και οι δεξιότητες του παρόντος και του παρελθόντος: κατασκευές, ένδυση και κοσμήματα, κατασκευή εργαλείων και υλικών, όσον αφορά τα ζώα...

Τοπική βιομηχανική παραγωγή

Η σημερινή βιομηχανική παραγωγή ή η παραγωγή του παρελθόντος που εξαφανίστηκε με χρήση πρώτων υλών, όπως: ξύλο, γυαλί, μέταλλο, ψαμμίτη ή φαγεντιανή γη, υφάσματα και δέρμα, αλλά και σύνθετων προϊόντων (προϊόντων που αποτελούνται από περισσότερα υλικά).

Νυφικό φόρεμα Miranda de Castaña, Salamanca, Ισπανία

● ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις για τα επαγγέλματα

Ποια είναι η προέλευση των επαγγελμάτων που μελετούνται; Πού ασκούνται/ασκούνταν; Είναι εποχικά; Ποια επαγγέλματα έχουν να κάνουν με την παραγωγή και ποια με την επισκευή/συντήρηση προϊόντων; Έχουν διατηρηθεί τα συγκεκριμένα εργαλεία κάθε επαγγέλματος;

Γενικές ερωτήσεις για τις δεξιότητες

Ποιες είναι οι παραδοσιακές χειροτεχνικές δεξιότητες; Πώς ονομάζονται εκείνοι που τις ασκούν; Έχουν εγκαταλειφθεί κάποιες από αυτές; Ασκούνται σε βάση πλήρους απασχόλησης;

Επαγγέλματα κλάδου κατασκευών

Η προετοιμασία των υλικών για την επικάλυψη ή το σκελετό στεγών κτλ. απαιτεί ιδιαίτερη τεχνογνωσία αναφορικά με το υλικό (σχιστόλιθος, κεραμίδια, σανίδες, καλάμια...); Το ίδιο συνέβαινε και στο παρελθόν; Υπάρχουν συγκεκριμένες πρακτικές για την έναρξη και/ή την ολοκλήρωση των εργασιών;

Επαγγέλματα κλάδου ένδυσης

Η εργασία γίνεται ατομικά ή ομαδικά (δαντέλα, κλώση και ύφανση...); Ποια είναι η χρήση των παραγόμενων προϊόντων; Διακοσμούνται τα τελικά προϊόντα;

Επαγγέλματα κλάδου κατασκευής εργαλείων

Πώς είναι οργανωμένα τα πιεστήρια χυτοσιδήρου; Τι είδους ξύλο χρησιμοποιείται για την κατασκευή βαρελιών (βελανιδιά, καστανιά...); Τα καλάθια έχουν χαρακτηριστικό στυλ ανάλογα με τη χρήση και/ή την περιοχή;

Κτηνοτροφία

Οι χοίροι και τα αιγοπρόβατα σφάζονται στη φάρμα; Πού καταλήγουν τα φερά και τα πούπουλα από τις χήνες; Η κατεργασία του μαλλιού γίνεται τοπικά;

Εργάτης μετάλλου στο Eisenstraße, Αυστρία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Ανάλυση της θετικής επίδρασης που έχουν η ποιότητα του βιομηχανικού και βιοτεχνικού ιστού της περιοχής, η παραγωγή χαρακτηριστικών τοπικών προϊόντων και η φήμη αυτών των προϊόντων στην οικονομική δραστηριότητα.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Ανάλυση των δυσμενών επιπτώσεων που έχουν η ανεπάρκεια του βιομηχανικού και βιοτεχνικού ιστού και η εγκατάλειψη παραδοσιακών επαγγελμάτων και τεχνών στην ταυτότητα της περιοχής.

● ΤΟΠΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Ποια είναι τα είδη της τοπικής βιομηχανικής παραγωγής σήμερα και στο παρελθόν; Υπάρχει ένας κυρίαρχος κλάδος; Έχουν τα προϊόντα φήμη σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο; Πότε ξεκίνησε για πρώτη φορά η παραγωγή τους; Είναι λειτουργικά ή διακοσμητικά; Πού πωλούνται; Πώς εκπαιδεύεται το εργατικό δυναμικό;

Ξύλο

Ανάλογα με τα παραγόμενα προϊόντα, τι ξύλα χρησιμοποιούνται (για παράδειγμα, ρίζες ρείκης, πύξος, δρυς, ρητινούχα...). Γιατί;

Γυαλί και μέταλλο

Παράγονται συγκεκριμένα υαλοτεχνικά προϊόντα (για παράδειγμα ανθοδοχεία σε σχήμα καμπάνας για χρυσάνθεμα); Το γυαλί διαμορφώνεται με εμφύσηση ή με καλούπια; Τα μεταλλικά αντικείμενα είναι σφυρήλατα ή χυτά;

Υφάσματα και δέρμα

Από τι ζώα προέρχεται το δέρμα στα βυρσοδεφεία; Χρησιμοποιούνται δεψικά εκχυλίσματα, τανίνες από φλοιό δρυός ή καστανιάς; Τα υφάσματα διακοσμούνται με μοτίβα;

Ψαμμίτης, φαγεντιανή γη, πλίνθοι...

Η πρώτη ύλη προέρχεται από την περιοχή; Ποιες μέθοδοι ψησίματος και τι θερμοκρασίες χρησιμοποιούνται; Ποια είναι τα βασικά διακοσμητικά σχέδια; Αντανακλούν κάποια παράδοση; Είναι εύκολο να διαπιστωθεί πότε χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά;

Σύνθετα προϊόντα

Ποια υλικά και τεχνονομωσία χρησιμοποιούνται στην παραγωγή των προϊόντων;

Τεμαχισμένο ξύλο

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Για την εκτίμηση των θετικών στοιχείων, πρέπει να μελετηθούν η παρουσία τυπικών βιοτεχνικών και βιομηχανικών προϊόντων, η ποιότητα των προϊόντων, το πλαίσιο άσκησης της δραστηριότητας, τα κίνητρα για ανάπτυξη και οι θετικές επιπτώσεις στην περιοχή.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Για την εκτίμηση των αρνητικών στοιχείων, πρέπει να μελετηθούν η σταδιακή ή ολική εγκατάλειψη των τυπικών βιοτεχνικών και βιομηχανικών προϊόντων, η έλλειψη ενδιαφέροντος του τοπικού πληθυσμού για τα προϊόντα αυτά, η κακή ποιότητα των προϊόντων, η παραμέληση των παραδοσιακών μεθόδων παραγωγής κτλ.

Συλλογικός βίος

Οι γιορτές, τα πανηγύρια, οι αγορές, η γλώσσα, οι χοροί κτλ. είναι όλα σημαντικά στοιχεία του αγροτικού συλλογικού βίου που επιτρέπουν στον πληθυσμό να μοιράζεται ένα κοινό περιβάλλον σε επίπεδο κοινότητας.

Γιορτές

Είναι τακτικές εκδηλώσεις που σηματοδοτούν τη ζωή της κοινότητας ή του χωριού, για παράδειγμα θρησκευτικές γιορτές, εμποροπανηγύρεις, γιορτές για το τέλος της σχολικής χρονιάς.

Πανηγύρια, υπαίθριες αγορές και πλανόδιο εμπόριο

Πρόκειται για επαγγελματικές αγορές, πανηγύρια, αγορές για συγκεκριμένα προϊόντα και πλανόδιους εμπόρους που είτε υπήρχαν στο παρελθόν είτε εξακολουθούν να υπάρχουν.

Κουλτούρα

Όλα τα στοιχεία που συνεισφέρουν στη δημόσια ζωή και διαμορφώνουν την κουλτούρα μιας περιοχής ή κοινότητας, για παράδειγμα τα κοστούμια, η μουσική και ο χορός, η προφορική λογοτεχνία, τα αθλήματα και τα παιχνίδια.

Γλώσσες και τοπωνύμια

Η τοπική γλώσσα, οι διάλεκτοι και τα τοπωνύμια, οι λέξεις και τα ονόματα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από τα μέλη μιας κοινότητας για να επικοινωνούν μεταξύ τους και για να δώσουν μια ταυτότητα στην περιοχή ή στον τόπο.

● ΓΙΟΡΤΕΣ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γενικές ερωτήσεις

Ποιες είναι οι τοπικές γιορτές; Πότε ή σε ποια περίπτωση λαμβάνουν χώρα; Πόσο διαρκούν; Από πότε διεξάγονται; Πόσο γνωστές είναι εκτός της περιοχής; Είναι ευκαιρία για προετοιμασία και κατανάλωση συγκεκριμένων συνταγών, για παραδοσιακές φορεσιές; Τι συνέβαινε στο παρελθόν;

Επετειακές γιορτές

Πώς οργανώνεται η ετήσια γιορτή της κοινότητας; Πόσο διαρκεί; Ποιες είναι οι δραστηριότητες που οργανώνονται; Διεξάγεται παρέλαση με άρματα; Αν ναι, πώς διακοσμούνται τα άρματα; Είναι συνήθως ευκαιρία για χορό; Πού λαμβάνει χώρα;

Θρησκευτικές γιορτές

Ποια είναι η μορφή τους (λιτανεία, προσκύνημα...); Σε ποιον άγιο είναι αφιερωμένες; Εξακολουθούν να λαμβάνουν χώρα σήμερα; Συμμετέχουν αποκλειστικά οι ενορίες; Έχουν γιορτές και άλλες θρησκείες; Αν ναι, ποιες;

Εμποροπανηγύρεις

Ποιοι κλάδοι είναι οργανωμένοι σε συνεχνίες; Έχουν οι συνεχνίες έμβλημα/σημαία; Φορούν τα μέλη των συνεχνιών σήμα ή στολή; Λαμβάνουν χώρα εορτασμοί για τις διάφορες εργασίες (γιορτές συγκομιδής, γιορτές μούστου...);

Σχολικές γιορτές

Ποιες γιορτές λαμβάνουν χώρα για τον εορτασμό του τέλους της σχολικής χρονιάς; Τι συνέβαινε στο παρελθόν; Οι ρόλοι κατανέμονται ανάλογα με το φύλο;

Γιορτή στο Sacos, Galicia, Ισπανία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Θα μελετηθούν οι ρίζες των διαφόρων γιορτών στην περιοχή, η σημερινή δημοτικότητά τους, εάν κάποιες από αυτές έχουν αναβιώσει, τυχόν επιχορηγήσεις, η συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού, το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν για την τουριστική ανάπτυξη της περιοχής κτλ.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Θα μελετηθούν οι γιορτές που δεν έχουν βαθιές ρίζες στην περιοχή, η σταδιακή εξαφάνισή τους, η παραμέληση των παραδόσεων από τον τοπικό πληθυσμό, ο επιφανειακός τους χαρακτήρας κτλ.

● ΥΠΑΙΘΡΙΕΣ ΑΓΟΡΕΣ, ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΑΝΟΔΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Κριτήρια αξιολόγησης

Εμποροπανηγύρεις

Ποιους κλάδους αφορούν;

Ζωοπανηγύρεις

Ποια προϊόντα η ζώα παρουσιάζονται;

Αγορές για συγκεκριμένα προϊόντα

Ποια προϊόντα πωλούνται; Είναι τοπικά προϊόντα ή στεσιαλιτέ της περιοχής; Ποιος τα παράγει;

Πλανόδιο εμπόριο

Εξακολουθεί να ασκείται στην περιοχή; Αν ναι, από ποιους ασκείται; Ποιους κλάδους αφορά; Με ποιους τρόπους ασκείται; Τι έχει αλλάξει σε σχέση με το παρελθόν; Γιατί; Είναι χαρακτηριστικό της περιοχής, Αν έχει εξαφανιστεί, ποιοί είναι οι λόγοι;

Γενικές ερωτήσεις

Από πότε λαμβάνουν χώρα; Ποια είναι η ιστορία τους; Είναι τώρα περισσότερο γνωστές από ότι στο παρελθόν; Γιατί; Η φήμη τους εκτείνεται σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές επίπεδο; Πόσο συχνά λαμβάνουν χώρα;

Υπαίθρια αγορά, Φινλανδία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Πρέπει να ληφθεί υπόψη η θετική επίδραση εκδηλώσεων όπως τα πανηγύρια και οι υπαίθριες αγορές στη δημόσια ζωή (οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική, συλλογική) και εάν εξακολουθεί να ασκείται πλανόδιο εμπόριο.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Η εξαφάνιση των πανηγυριών και των υπαίθριων αγορών και η δυσμενής επίπτωση που αυτό είχε στη ζωή της κοινότητας και στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, η εξαφάνιση του πλανόδιου εμπορίου που οδήγησε σε έλλειψη αγαθών για ορισμένους μη προνομιούχους κατοίκους (απομονωμένους και/ή ηλικιωμένους αγρότες).

● ΛΑΪΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Προφορική λογοτεχνία

Υπάρχει ρεπερτόριο παραδοσιακών τραγουδιών; Ποια είναι τα θέματά τους; Συνδέονται με την περιοχή; Οι ιστορίες που διηγούνται μιλούν για τόπους και πρόσωπα και ποιοι τα τραγουδούν (τα μέλη της οικογένειας, τραγουδιστές...); Πότε τραγουδιούνται (τα βράδια στις φιλικές συγκεντρώσεις, σε δημόσιες εκδηλώσεις...); Ποιες παροιμίες χρησιμοποιούνται; Αναφέρονται στα φυσικά στοιχεία του τοπίου της περιοχής; Αν ναι, σε ποια; Ποια είναι η γλώσσα που χρησιμοποιείται κατά προτίμηση στην προφορική λογοτεχνία;

Μουσική και χορός

Ποια είναι τα βασικά μουσικά όργανα; Η μουσική παίζεται από μεμονωμένους καλλιτέχνες ή από συγκροτήματα; Αν παίζεται από συγκροτήματα, πόσοι μουσικοί συμμετέχουν; Ποιοι είναι οι χοροί που χορεύονται; Σε ποιες περιστάσεις; Χορεύονται σε ομάδες ή σε ζευγάρια; Τι συνέβαινε στο παρελθόν;

Κοστούμια

Τι κοστούμια ή στολές υπάρχουν; Τι αξεσουάρ (περιδέραια, ζώνες, κοσμήματα...); Πότε φοριούνται; Από ποιους;

Παιχνίδια και αθλήματα

Ποιο είναι το δημοφιλέστερο παιχνίδι; Ποιοι είναι οι κανόνες; Αφορά αποκλειστικά την περιοχή; Υπάρχουν δύο αντίπαλες ομάδες; Φορούν συγκεκριμένες στολές; Διεξάγονται σε ιδιαίτερες περιστάσεις;

Παιδιά χορεύουν με παραδοσιακές στολές, Ουγγαρία

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Πόσο βαθιά ριζωμένα στην περιοχή είναι τα διάφορα στοιχεία της λαϊκής κουλτούρας, πόσο έντονα είναι σήμερα και εάν ορισμένα από αυτά έχουν αναβιώσει.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Αρνητικά σημεία είναι η αδύναμη παρουσία των διαφόρων στοιχείων της λαϊκής κουλτούρας, η σταδιακή τους εξαφάνιση και η παραμέληση των παραδόσεων από τους τοπικούς πληθυσμούς.

● ΓΛΩΣΣΕΣ ΚΑΙ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ

Κριτήρια αξιολόγησης

Γλώσσες

Ποια είναι (ήταν) τα χαρακτηριστικά των τοπικών διαλέκτων, σε σύγκριση με άλλες γλωσσικές μορφές που μιλούνται στην περιοχή; Ποιοι χρησιμοποιούν ακόμη αυτές τις διαλέκτους; Σε ποιες περιστάσεις; Μεταβιβάζονται στις επόμενες γενιές και με ποιον τρόπο; Υπάρχουν στις τοπικές διαλέκτους λέξεις, εκφράσεις ή προφορές που διαφοροποιούν το χωριό ή την περιοχή από άλλες; Αυτές οι ιδιαιτερότητες έχουν επηρεαστεί από τη γλώσσα του παρελθόντος; Υπάρχουν στην τοπική διάλεκτο λέξεις, εκφράσεις ή προφορές που χρησιμοποιούνται από συγκεκριμένα επαγγέλματα;

Τοπωνύμια

Ποια είναι τα τοπωνύμια που καταλαβαίνουν σήμερα εύκολα οι άνθρωποι; Ποια όχι; Σε ποια αναλογία; Προέρχονται από γλώσσες που εξαλοουθούν να μιλούνται και ποιες είναι αυτές; Προέρχονται από παλιές γλώσσες; Υπάρχουν τοπωνύμια στην περιοχή που παραπέμπουν στην ιστορία του τόπου; Από τα τοπωνύμια που καταγράφονται στο κτηματολόγιο, ποια συνδέονται με τη γεωγραφία, ποια με τις δραστηριότητες και τους τρόπους ζωής του παρελθόντος; Έχουν αλλάξει τα τοπωνύμια στο πέρασμα των αιώνων και γιατί; Ποιος γνωρίζει καλά τα τοπωνύμια της περιοχής και υπάρχουν παραλλαγές στα τοπωνύμια;

Αξιολόγηση

> ΘΕΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

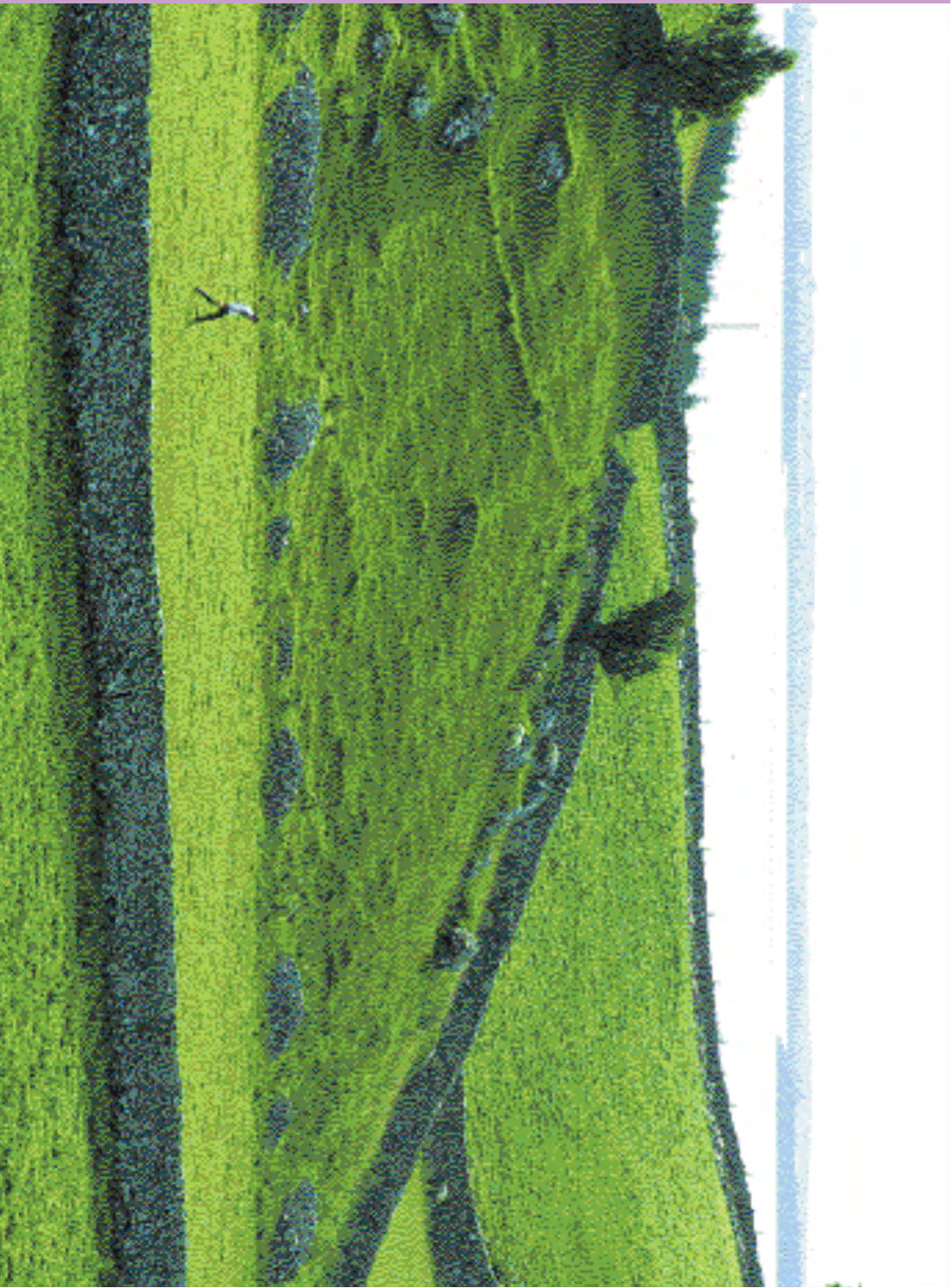
Η χρήση και η μεταβίβαση της τοπικής γλώσσας αντανακλούν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε, περιγράφουμε και κατατάσσουμε έναν τόπο. Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται για την περιγραφή του τοπίου είναι πάντα πολύ περισσότερες και πιο συγκεκριμένες στις τοπικές διαλέκτους.

> ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΑ

Αδυναμία χρήσης και μεταβίβασης της τοπικής γλώσσας. Όταν εξαφανίζονται διάλεκτοι και τοπωνύμια, χάνεται μαζί τους ένα ολόκληρο σύστημα βαθιάς τοπικής γνώσης – η λαϊκή γεωγραφία.

Πινακίδα που οδηγεί σε μονοπάτι

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ, ΒΑΣΙΚΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο Οδηγός αυτός προορίζεται να χρησιμεύσει ως εργαλείο που θα συμβάλει στη διατήρηση και την αναβάθμιση της αγροτικής κληρονομιάς. Προκειμένου να χρησιμοποιηθεί αποδοτικά για αναπτυξιακούς σκοπούς, είναι ανάγκη να θεσπιστούν πρώτα οι πολιτικές που θα λειτουργήσουν ως κίνητρα.

Οι πολιτικοί και κοινωνικοί φορείς πρέπει να προσδιορίσουν τους κατάλληλους τρόπους δράσης, διαχείρισης, υποστήριξης και χρηματοδότησης.

Τρόποι δράσης

Οι τρόποι δράσης αποσκοπούν στο να ενσωματωθεί η αγροτική κληρονομιά στο πλαίσιο μιας διαδικασίας βιώσιμης ανάπτυξης με βάση το ρόλο της στη διαμόρφωση των συντελεστών της ανάπτυξης και την αξία της ως παράγοντα και καταλύτη ανάπτυξης.

● Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Αν και πολύ σημαντικό, το ενδιαφέρον ή ακόμη και το πάθος για την πατρογονική κληρονομιά δεν αρκεί.

Η εκπαίδευση θα βοηθήσει στην αναγνώριση της αξίας της κληρονομιάς. Η στιγμή της αναγνώρισης είναι σημαντική για την υλοποίηση της διαδικασίας.

Πρέπει επομένως ο προβληματισμός να είναι συλλογικός και να αφορά τη φύση των δράσεων και τους χώρους όπου θα παρέχεται η σχετική εκπαίδευση.

Ξεκινώντας από το σχολείο, οι δραστηριότητες, οι πρακτικές και η εκπαίδευση πρέπει να στοχεύουν στη μεγιστοποίηση της ευαισθητοποίησης για την προσέγγιση που επιχειρείται. Η εκπαίδευση για την κληρονομιά πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο της γενικότερης εκπαίδευσης.

Γυναίκες με παραδοσιακές φορεσιές, Ελλάδα

Το σχολείο, χώρος εκπαίδευσης για την κληρονομιά

Η ενσωμάτωση της κληρονομιάς στις σχολικές δραστηριότητες μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους.

Σχεδόν σε όλα τα μαθήματα που διδάσκονται μπορεί να δοθεί μια διάσταση συνδεδεμένη με την κληρονομιά: όχι μόνο τα προφανή μαθήματα της ιστορίας, της λογοτεχνίας και των εικαστικών αλλά και τα άλλα μαθήματα μπορούν να συνδεθούν με την πολιτιστική, την περιβαλλοντική ή την πατρογονική κληρονομιά κτλ.

Διάφορες δραστηριότητες μπορούν να βοηθήσουν στην ευαισθητοποίηση και στην εκπαίδευση για την κληρονομιά: ειδικά μαθήματα για την κληρονομιά, μαθήματα για τις πολιτιστικές και τις καλλιτεχνικές πρακτικές, ερευνητικές εργασίες, εκπαιδευτικές εκδρομές κτλ.

Η εκμάθηση των νέων τεχνολογιών είναι μια ευκαιρία να προβληθούν στο διαδίκτυο με ψυχαγωγικό τρόπο τα χαρακτηριστικά της κληρονομιάς μεμονωμένων περιοχών.

Άλλες προσεγγίσεις περιλαμβάνουν ομιλίες από ανεξάρτητους εισηγητές, αδελφοποιήσεις με μουσεία, οικολογικά μουσεία ή πολιτιστικές και αρχαιολογικές οργανώσεις, περιβαλλοντικούς φορείς, ενέργειες υιοθέτησης (ή χορηγίας) στοιχείων κληρονομιάς.

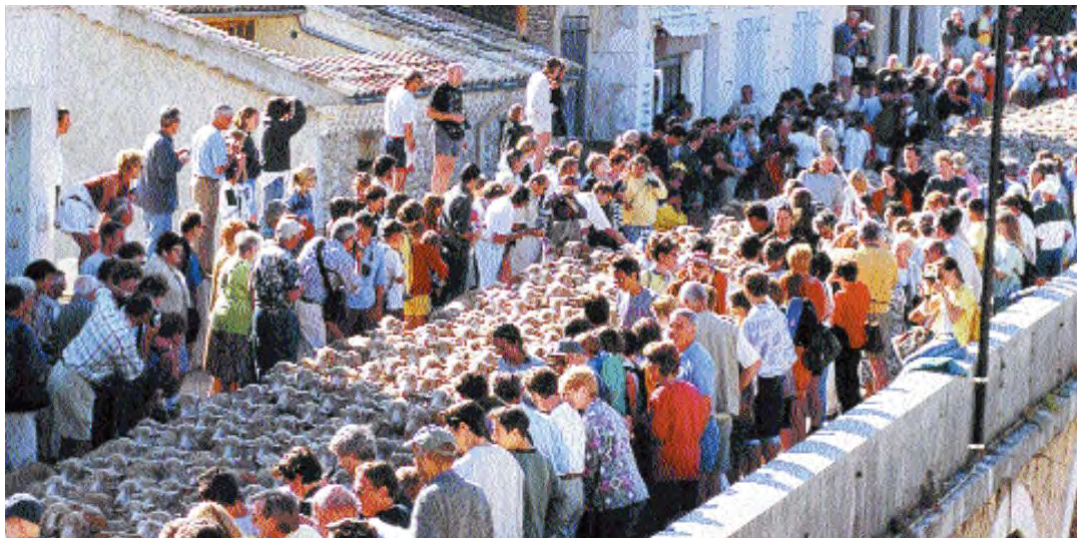
Όταν ευαισθητοποιούνται, οι νέοι θα αποκτήσουν πιο ενεργό ρόλο σε δραστηριότητες για την ανάδειξη της κληρονομιάς εκτός σχολείου.

Μαθήτριες στην Ευρώπη

Παλιά εργαλεία, Βαυαρία, Γερμανία

Εποχιακή μετακίνηση ζώων στη Γαλλία από/προς τα καλοκαιρινά βοσκοτόπια

Στη ζωή των πολιτών, οι δράσεις που προάγουν την κληρονομιά εκφράζονται με δραστηριότητες συλλογικών οργανώσεων και βασίζονται στην εθελοντική προσπάθεια.

Η αντίδραση της κοινωνίας σε θέματα κληρονομιάς εξαρτάται από την προσέγγιση που υιοθετείται. Η συμμετοχική προσέγγιση, η οποία αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επιτυχή υλοποίηση των έργων, προϋποθέτει χώρους και προγράμματα εκπαίδευσης που να απευθύνονται σε όλους.

Είναι επομένως σημαντικό να υπάρχουν διαθέσιμοι χώροι συνάντησης και δημόσιος συζήτησης. Αυτοί μπορεί να είναι χώροι δημόσιοι ή ιδιωτικοί, χώροι που προσφέρονται εθελοντικά, χώροι πολιτισμού ή κοινωνικών εκδηλώσεων, αθλητικές εγκαταστάσεις κτλ. Το σημαντικότερο όμως είναι ότι πρέπει να είναι προσβάσιμοι σε όλους και ενσωματωμένοι στη ζωή των κατοίκων.

Η κληρονομιά στις αγροτικές περιοχές δεν είναι αυτονόητο ότι αποτελεί αντικείμενο μιας κοινής προσέγγισης. Η ανάληψη δράσεων προϋποθέτει επομένως κατάλληλη προετοιμασία μέσω της εκπαίδευσης. Η εμπειρία έχει δείξει ότι οι προσπάθειες που γίνονται, ιδιαίτερα όσον αφορά την εκπαίδευση ενηλίκων, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τη σχέση με την κληρονομιά και τον πολιτισμό γενικότερα.

Για το λόγο αυτό, η εκπαίδευση πρέπει να εστιάζει στις τεχνικές δεξιότητες κάθε περιοχής.

Μεταφορά γνώσεων και δεξιοτήτων σχετικών με την κληρονομιά

> “Αγροτικά πανεπιστήμια” στα πρότυπα των σκανδιναβικών ιδρυμάτων εκπαίδευσης

Συναντήσεις σε μια συγκεκριμένη περιοχή και για περιορισμένη χρονική περίοδο, με εκπροσώπους του αγροτικού κόσμου που έχουν τη διάθεση να μοιραστούν τη γνώση και την εμπειρία τους.

Οι συμμετέχοντες θέλουν να εμπλουτίσουν τις γνώσεις τους μαθαίνοντας από τους ειδικούς, οι οποίοι δεν προέρχονται αποκλειστικά από την πανεπιστημιακή κοινότητα ή τους θεσμικούς φορείς. Φέρνουν με τη σειρά τους τις δικές τους γνώσεις και εμπειρίες. Η ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών ανά θεματικό πεδίο γίνεται με τη μορφή εργαστηρίων και την εξαγωγή ομαδικών συμπερασμάτων.

Στα ευρωπαϊκά αγροτικά πανεπιστήμια, συγκεκριμένα, η ανταλλαγή αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη και το όφελος από τη γνώση των πραγματικών συνθηκών αμοιβαίο.

Σε ορισμένες χώρες, τα αγροτικά πανεπιστήμια αποτελούσαν και συνεχίζουν να αποτελούν μια ευκαιρία (μέσω των εργαστηρίων) για την καταγραφή, την αναβίωση και τη βελτίωση παραδοσιακών πρακτικών.

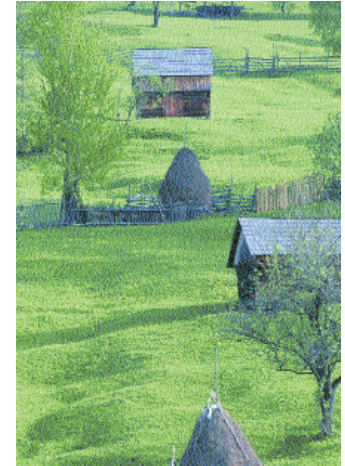
Επιπλέον, η από κοινού ενασχόληση μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και του διαλόγου ανάμεσα στους άμεσα ενδιαφερόμενους και τους φορείς λήψης των αποφάσεων συμβάλλει στην επιτυχή υλοποίηση περιφερειακών έργων.

> Φόρουμ των συντελεστών

Οι συναντήσεις μεταξύ όλων όσων συμμετέχουν σε αναπτυξιακές δραστηριότητες προσφέρουν:

- ανταλλαγή εμπειριών με θεματική και/ή μεθοδολογική προσέγγιση,
- ανταλλαγή πληροφοριών, κυρίως από τους θεσμικούς φορείς, και απόψεων αλλά και αξιολόγηση των νέων ιδεών σε στρογγυλές τράπεζες με την παρουσία παρατηρητών.

Ωστόσο, τέτοια φόρουμ είναι ανοιχτά για κάθε ενδιαφερόμενο.

Χωριό Pluton, περιοχή Neamt, Ρουμανία

Οι τεχνικές δεξιότητες που συνδέονται με την κληρονομιά αφορούν:

- > τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται η κληρονομιά στα διάφορα επιστημονικά πεδία, και,
- > την παραδοσιακή τεχνογνωσία που συνδέεται με τα επαγγέλματα ή τις αγροτικές και βιοτεχνικές δραστηριότητες, η εξαφάνιση της οποίας θα έθετε σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη ορισμένων στοιχείων της κληρονομιάς.

Με στόχο να διευκολυνθεί η απόκτηση και η μεταφορά αυτής της τεχνογνωσίας, οι φορείς λήψης αποφάσεων πρέπει πρώτα από όλα να κάνουν σωστές επιλογές στον τομέα της εκπαίδευσης.

Για τη μεταφορά της τεχνογνωσίας απαιτείται να δοθεί έμφαση (i) στα προσόντα του εργατικού δυναμικού και (ii) στις προσπάθειες να προσαρμοστούν οι παραδοσιακές μέθοδοι στις σύγχρονες τεχνικές χωρίς απώλεια ποιότητας. Έτσι θα αντισταθμιζόταν η έλλειψη ικανών τεχνιτών, έλλειψη που γίνεται εντονότερη καθώς αυξάνει ο αριθμός των τεχνιτών που αποσύρονται λόγω ηλικίας.

Η παρακολούθηση των πρωτοβουλιών για την κληρονομιά συντεμάχεται την αναζήτηση ενός απλοποιητικού παράγοντα μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών εταίρων, που αναδεικνύει την ανάγκη εκπαίδευσης των εκπαιδευτών για συγκεκριμένες ομάδες συντελεστών:

- > φορείς λήψης αποφάσεων και φορείς εκμετάλλευσης, εκλεγμένους αντιπροσώπους, που καλούνται να αναλάβουν δράση σε ένα ή περισσότερα στάδια της πρωτοβουλίας,
- > υπεύθυνους ενώσεων ή οργανώσεων που είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον διάχυσης της εκπαίδευσης,
- > διοικητικούς φορείς που διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα προώθησης αλλά πρέπει να μάθουν να παρακάμπτουν τα τεχνητά εμπόδια για τη χρήση τους,
- > ειδικούς στην ανάπτυξη επαγγελματικών και προσωπικών δεξιοτήτων,
- > εκπροσώπους του τύπου που συχνά έχουν την τάση να αντιμετωπίζουν την τοπική αγροτική κληρονομιά με ευελιστικό και παρωχημένο τρόπο,
- > διαμεσολαβητές που καλούνται να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο στην εκπόνηση έργων και μπορούν να προέρχονται από τις παραπάνω κατηγορίες, ιδιαίτερα τους φορείς της ανάπτυξης.

Αυτή η πληθώρα των βασικών συντελεστών είναι ενδεικτική της πολυπλοκότητας των πρωτοβουλιών για την κληρονομιά και υπογραμμίζει την ανάγκη για μια προσέγγιση ευρείας αποδοχής στη διαμόρφωση των δράσεων.

Η αναζήτηση ευρείας κοινωνικής αποδοχής ανταποκρίνεται στις Κατευθυντήριες αρχές για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ηπείρου – Σύσταση (2002) 1 της Επιτροπής των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, δηλαδή τη συμμετοχή της κοινωνίας στην περιφερειακή/χωρική ανάπτυξη.

● Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΩΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η διατήρηση της κληρονομιάς, η οποία συνδέει το παρελθόν με παρόν, δεν έχει νόημα χωρίς ένα εγγυημένο μέλλον και χωρίς να περάσει στις επόμενες γενιές, γεγονός που καθιστά σημαντική τη δράση των βασικών πρωταγωνιστών.

Χάρη στη δυναμική της μπορεί να γίνει πολύτιμος πλουτοπαραγωγός πόρος, όχι απαραίτητα με εμπορικούς όρους, τόσο για εκείνους που υλοποιούν έργα όσο και για το συγκεκριμένο τόπο. Εντάσσεται επομένως σε μια προσέγγιση βιώσιμης ανάπτυξης εφόσον μετατρέπεται σε προϊόν, παράγοντα και/ή πηγή ανάπτυξης χωρίς – εξ ορισμού, λόγω της φύσης της - να καταστρέφεται ή να αλλοιώνεται.

Η συνέχισή της προϋποθέτει επομένως τον προβληματισμό για τη χρήση της: μια τέτοια προσέγγιση είναι αποτέλεσμα μιας γνήσιας πολιτιστικής αλλαγής.

Ακολουθία Μεγάλης Εβδομάδας, Ανδαλουσία, Ισπανία

Μια αλλαγή στην πολιτιστική προσέγγιση της αγροτικής κληρονομιάς

- > Η αντίληψη της αγροτικής πολιτιστικής κληρονομιάς συνδέεται με την παραδοσιακή κοινωνία της υπαίθρου την οποία οι εκσυγχρονιστές συνήθιζαν να θεωρούν απομεινάρι του παρελθόντος καταδικασμένο σε εξαφάνιση εφόσον αντίκειται στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο. Μερικοί αναφέρονταν με έμφαση στη σκληρή αγροτική ζωή, τις στερήσεις, την απομόνωση και την αντίσταση στην πρόοδο. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η κληρονομιά που συνδέεται με ξεπερασμένες πρακτικές δεν έχει αξία και η αγροτική κουλτούρα θεωρείται κάθε άλλο παρά ευγενής. Στο πλαίσιο αυτό, δεν αποτελεί έκπληξη που αυτή η απορριπτέα και περιφρονημένη κληρονομιά υπέστη αλόγιστες καταστροφές και σήμερα εξακολουθεί να απειλείται επειδή η αξία της δεν είναι αναγνωρισμένη.
- > Ο εκσυγχρονισμός έχει φθάσει στα όριά του. Οικονομικές κρίσεις και οικολογικές καταστροφές έχουν οδηγήσει στην αμφισβήτηση του κυρίαρχου αστικού μοντέλου (που λίγο καιρό πριν αποκαλούνταν με τον όρο "βιομηχανική κοινωνία") και των τρόπων παραγωγής, διαχείρισης και κατανάλωσης – με άλλα λόγια, των τρόπων ζωής.
- > Η εξέλιξη της ίδιας της κοινωνίας, ιδιαίτερα όσον αφορά τα μέσα επικοινωνίας και την οργάνωση της εργασίας, καθιστά απαραίτητη την επαναξιολόγηση της σχέσης μεταξύ του αστικού και του αγροτικού περιβάλλοντος που πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται και όχι να αντιμάχονται το ένα το άλλο. Έχει αλλάξει επομένως η στάση απέναντι στο αγροτικό περιβάλλον, και κατ'επέκταση απέναντι στην κληρονομιά και την προοπτική του.

Εφόσον το νόημα και ο προσανατολισμός που έχουν δοθεί στην κληρονομιά από τους τοπικούς συντελεστές ανταποκρίνονται στις προσδοκίες της κοινωνίας, η κληρονομιά αναδεικνύεται σε θεωρητικό μοχλό πολιτιστικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Τον κύριο λόγο για τον καθορισμό της βέλτιστης χρήσης της κληρονομιάς που θα παράγει προϊόντα, τόσο για το σύνολο της κοινωνίας όσο και για τα μεμονωμένα μέλη της, έχουν οι ίδιοι οι κάτοικοι του αγροτικού περιβάλλοντος. Τα προϊόντα αυτά δεν είναι απαραίτητα εμπορικής φύσης, αν και πρέπει να επιδιώκεται η οικονομική αξιοποίηση με τη δημιουργία δραστηριοτήτων και επομένως θέσεων εργασίας.

Η εμπειρία έχει δείξει ότι οι παραδοσιακές μέθοδοι παραγωγής ή οι παραδοσιακές δεξιότητες που φαίνονται ξεπερασμένες μπορούν να δώσουν εναλλακτικές λύσεις στη μαζική παραγωγή εφόσον προσαρμοστούν και να παράγουν υψηλής ποιότητας προϊόντα.

Η κληρονομιά μπορεί να αξιοποιηθεί με τον τουρισμό, με τοπικά, παραδοσιακά και πολιτιστικά προϊόντα. Είναι περιπτώ με απεριθμήσουμε όλες τις διαθέσιμες επιλογές.

Χρήσιμη είναι μια ανάλυση του δυναμικού προκειμένου να αναδειχθούν οι αξίες που μπορούν να επαναπροσδιοριστούν μέσω της αγροτικής κληρονομιάς: η αισθητική αξία της φύσης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου, η αυθεντικότητα και η ποιότητα, που συνήθως είναι στενά συνδεδεμένες με την παραγωγή προϊόντων, ο τρόπος ζωής, η συντροφικότητα που ενισχύεται από τους κοινωνικούς δεσμούς (με γιορτές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που αποτελούν κομμάτι της παράδοσης της περιοχής, ιδιαίτερα της προφορικής παράδοσης κτλ.).

Ωστόσο, αυτή η μελέτη του δυναμικού, παρόλο που πρέπει να διεξάγεται από τους τοπικούς συντελεστές, είναι απαραίτητο να υποστηρίζεται, αν όχι να αποτελεί πρωτοβουλία, και να ενθαρρύνεται από τις δημόσιες αρχές σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και από τις επαγγελματικές δομές.

Τυρί από την "Mondseeland", Αυστρία

Ένα παράδειγμα δημόσιας πρωτοβουλίας: καταγραφή των παραδοσιακών προϊόντων διατροφής

Η πρωτοβουλία αυτή, η οποία ξεκίνησε από τη Γαλλία και επεκτάθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ουγγαρία, χρηματοδοτείται κυρίως από δημόσια κονδύλια και διενεργείται από μια ομάδα ερευνητών με τη βοήθεια επαγγελματιών, στόχο έχει να καταγράψει τα φημισμένα παραδοσιακά προϊόντα (που έχουν προκύψει από τη μεταφορά τοπικών γνώσεων ή χρήσεων μέσα στο χρόνο) που είναι στενά συνδεδεμένα με την

ιστορία μιας δεδομένης περιοχής και με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, όσον αφορά τους ανθρώπους και το φυσικό περιβάλλον. Η καταγραφή γίνεται ανά περιοχή ή ανά χώρα και περιλαμβάνει περισσότερα από 4.000 προϊόντα.

Εκτός από το προφανές όφελος της καταγραφής, η πρωτοβουλία προάγει την αξιοποίηση των προϊόντων και ταυτόχρονα διαφυλάσσει τον παραδοσιακό τους χαρακτήρα.

Είναι προφανές ότι ο βαθμός παρέμβασης των δημόσιων αρχών διαφέρει σημαντικά ανάλογα με την περίπτωση. Μερικές όμως επιλογές είναι καθαρά πολιτικές.

Στις χώρες όπου η αγροτική ζωή και οι συναφείς δραστηριότητες παίζουν ακόμη σημαντικό ρόλο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο η ανάπτυξη θα οδηγήσει στο μετασχηματισμό των δραστηριοτήτων και της τεχνολογίας.

Το δίλημμα είναι αγροτική έξοδος προς τα αστικά κέντρα ή ανάπτυξη των τοπικών δραστηριοτήτων αξιοποιώντας κυρίως το δυναμικό της κληρονομιάς στις αγροτικές περιοχές, την εκσυγχρονισμένη παραδοσιακή τεχνολογία και τη συνέργεια μεταξύ πόλεων και υπαίθρου.

Αυτός ο τελευταίος προσανατολισμός της χωρικής ανάπτυξης και χωροταξίας, ο οποίος, όσον αφορά την ελευθερία του επιχειρείν, μπορεί να ενθαρρυνθεί αλλά σε καμία περίπτωση να επιβληθεί, προϋποθέτει τη λήψη συνοδευτικών μέτρων και την αναζήτηση τεχνολογικών καινοτομιών προκειμένου να επιτευχθεί μια καινούργια ισορροπία μεταξύ πόλης και υπαίθρου. Με την έννοια αυτή, ανταποκρίνεται στην κατευθυντήρια αρχή της Σύστασης (2002) 1 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης που επιδιώκει μια νέα μορφή συνεργασίας μεταξύ πόλης και υπαίθρου καθώς και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς σε παράγοντα ανάπτυξης.

Καλάθια με σταφύλια

● Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΩΣ ΚΑΤΑΛΥΤΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η συμμετοχή των κατοίκων των αγροτικών περιοχών σε έργα αναβάθμισης της κληρονομιάς τους είναι πολύ πιθανό να δώσει στις περιοχές αυτές μια θετική εικόνα ανανέωσης, ενισχύοντας την τάση εισροής νέου πληθυσμού σε αυτές.

Μια νέα μορφή αγροτικής ζωής

- > Σε ορισμένες χώρες παρατηρείται μια αντιστροφή της δημογραφικής τάσης με την εμφάνιση θετικής μεταναστευτικής ροής προς αμιγώς αγροτικές περιοχές. Αυτή είναι η περίπτωση της Γαλλίας όπου η τελευταία απογραφή κατέγραψε αύξηση 1,5% σε διάρκεια 9 ετών, παρόλο που ορισμένες περιοχές που χαρακτηρίζονται “μειονεκτικές” συνέχισαν να παρουσιάζουν συρρίκνωση του πληθυσμού τους. Η αλλαγή αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην άφιξη νέων κατοίκων στην ύπαιθρο, η πλειοψηφία των οποίων δεν είναι συνταξιούχοι ή “περιθωροποιημένοι” αλλά άνθρωποι σε παραγωγική ηλικία που εργάζονται. Στη Γαλλία, η μετανάστευση αυτή διευκολύνεται μέσω ενός συλλογικού φορέα σύμπραξης πόλης-υπαιθρου.
 - > Η ελκυστικότητα της υπαίθρου δεν περιορίζεται πλέον αποκλειστικά στον καθαρό αέρα και στη φύση, στοιχεία που στο παρελθόν είχαν οδηγήσει στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων αναψυχής και δεύτερης κατοικίας παρά σε πραγματική μετανάστευση. Οι νέοι κάτοικοι την επιλέγουν γιατί αναζητούν ένα περιβάλλον και έναν τρόπο ζωής διαφορετικό από αυτόν της πόλης.
 - > Στο αγροτικό περιβάλλον, παρατηρείται μια διαφοροποίηση των παραδοσιακών δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, το επάγγελμα του γεωργού γίνεται ολοένα και πιο πολυδιάστατο με υπηρεσίες προς την κοινότητα συλλογικά (προστασία του περιβάλλοντος) και προς τα μέλη της ατομικά (φιλοξενία, πώληση προϊόντων). Στον κλάδο του τουρισμού δίνεται ολοένα και μεγαλύτερη έμφαση στην ανακάλυψη των διαφορετικών πόρων ενός τόπου.
 - > Η κατάργηση των στεγανών μεταξύ των δραστηριοτήτων είναι ένα κυρίαρχο στοιχείο της νέας μορφής ζωής στην ύπαιθρο.
- Απαιτεί μια στρατηγική προσέγγιση, ιδιαίτερα σε χώρες όπου η “παραδοσιακή” αγροτική ζωή εξακολουθεί να αποτελεί πραγματικότητα.
- > Τέλος, η αυξανόμενη προσέγγιση των συνθηκών διαβίωσης και η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών έχουν μειώσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της πόλης και έχουν αλλάξει τις συνθήκες εργασίας, δίνοντας τη δυνατότητα στους ανθρώπους να μπορούν να ζουν και να εργάζονται χωρίς να περιορίζονται από το χώρο.

Από την άποψη της ελκυστικότητας, η κληρονομιά αναδεικνύεται σε κληρονομιά ζωής. Ενισχύει την υπάρχουσα σχέση με το χώρο. Ως αποτέλεσμα της σταδιακής έλξης που ασκεί στον πληθυσμό, και της επίδρασης που έχει στην κινητοποίησή του, βοηθά να δοθεί καινούργιο νόημα στις αγροτικές περιοχές.

Ωστόσο, για να αξιοποιηθεί στο έπακρο αυτή η δυναμική, απαιτείται η αρωγή των θεσμικών φορέων, ιδιαίτερα προς την κατεύθυνση της κάλυψης των προσδοκιών των αγροτικών πληθυσμών αναφορικά με τις τοπικές υπηρεσίες. Η προσπάθεια πρέπει να εστιάσει στην αναγνώριση της συγκεκριμένης φύσης των αναγκών που μπορούν να καλυφθούν από την προσαρμοσμένη χρήση των στοιχείων της κληρονομιάς. Η προσέγγιση αυτή ανταποκρίνεται στις Κατευθυντήριες αρχές που διατυπώνονται στη Σύσταση (2002) 1 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στην ενότητα σχετικά με τις αγροτικές περιοχές.

Για παράδειγμα, η αξιοποίηση ενός στοιχείου κληρονομιάς, πρέπει να επιτρέπει:

- > την παροχή υπηρεσιών στον πληθυσμό: υπηρεσίες υποστήριξης ή συμβουλευτικές υπηρεσίες όσον αφορά την επαγγελματική ζωή, τις συναλλαγές με τις αρχές, το συλλογικό βίο ή υπηρεσίες υγιονομικής περιθαλψης προσαρμοσμένες στις συνθήκες της ζωής στην ύπαιθρο.
- > τη στέγαση των νέων κατοίκων ή εκείνων που θέλουν να ασκήσουν μια επαγγελματική δραστηριότητα στην περιοχή, οι οποίοι συνήθως δυσκολεύονται να βρουν στέγη λόγω του ανταγωνισμού ανάμεσα στους ιδιοκτήτες εξοχικών κατοικιών.

Αγρός με ηλιοτρόπια

Σε μια αναπτυξιακή διαδικασία, είναι σημαντικό οι άνθρωποι να μην νιώθουν ότι έχουν εγκαταλειφθεί ή ότι ζουν σε έναν παραμελημένο τόπο. Ότι συμβάλλει στην αναζωογόνηση του τόπου αποτελεί ισχυρό κίνητρο.

Η αναβάθμιση της κληρονομιάς κάνει τους κατοίκους να νιώσουν ξανά περήφανοι. Από τη φύση της, η κληρονομιά συνδέεται όχι μόνο με το χρόνο αλλά και με τον τόπο και την κοινωνία.

Η χρονική, χωρική και κοινωνική διάσταση της κληρονομιάς

Η κληρονομιά είναι συνυφασμένη με το χρόνο επειδή αντιπροσωπεύει υλικά και άυλα στοιχεία του παρελθόντος και του παρόντος που θα μεταβιβαστούν στις μελλοντικές γενιές. Εμπειριέχει επομένως την έννοια της συνέχειας και της συλλογικής μνήμης.

Έχει επίσης μια αμφίδρομη σχέση με το χώρο. Από τη μια πλευρά, ο ορισμός των στοιχείων κληρονομιάς γίνεται σε συνάρτηση με ένα δεδομένο χώρο. Από την άλλη, ο χώρος προσδιορίζεται από όλα τα στοιχεία κληρονομιάς που βρίσκονται σε αυτόν και έχουν κοινά χαρακτηριστικά.

Η χώρα, με μια γενική έννοια, είναι ο χώρος στον οποίο οι άνθρωποι μπορούν να αυτοπροσδιοριστούν με βάση την ταυτότητα αυτών των στοιχείων κληρονομιάς.

Η σχέση με μια ομάδα ή μια κοινωνία απορρέει εν μέρει από τις δύο προηγούμενες σχέσεις, γιατί βασίζεται στο αίσθημα του ανήκειν που συνδέεται με στοιχεία χωροθετημένα σε συγκεκριμένο τόπο και διαμορφωμένα μέσα από το χρόνο.

Στη σύγχρονη κοινωνία, δεν έχουν μελετηθεί επαρκώς οι συνέπειες της κοινωνικής σχέσης της κληρονομιάς, ιδιαίτερα της αγροτικής κληρονομιάς της οποίας οι αξίες αναφοράς, που θεωρούνται αμετάβλητες, μοιάζουν εκτός πραγματικότητας σε έναν κόσμο που εξελίσσεται διαρκώς.

Αυτό μπορεί να αντισταθμιστεί από την ανάληψη δράσης, στο βαθμό που η αναπτυξιακή πρωτοβουλία:

- ενσωματώνει τόσο τις αναφορές του παρελθόντος όσο και τις προοπτικές του μέλλοντος,

- αντιπαραβάλλει τις δικές της αξίες αναφοράς με τις αξίες άλλων ομάδων που κατοικούν στην ίδιο χώρο, αναζητώντας σημεία σύγκλισης.

Για παράδειγμα, οι μεταναστευτικοί πληθυσμοί προέρχονται στην πλειοψηφία τους από τον αγροτικό κόσμο και κατά συνέπεια έχουν αναφορές αντίστοιχες με εκείνες του αγροτικού πληθυσμού της χώρας υποδοχής. Επειδή συνήθως ζουν σε αστικό περιβάλλον, δεν έχουν την ευκαιρία να τις εκφράσουν.

Η σχεσιακή διάσταση της κληρονομιάς δεν είναι πάντα εμφανής. Κι όμως, ο κοινωνικός διάλογος, τόσο απαραίτητος για την πολιτιστική υπόσταση της ανάπτυξης, μπορεί να στηριχτεί σε αυτή.

Διαφορετικά, το ενδιαφέρον για την κληρονομιά μπορεί να οδηγήσει σε μια στάση εσωστρέφειας, την οποία υιοθετούν ορισμένοι υπέρμαχοι της παράδοσης προσκολλημένοι σε μια ξεπερασμένη εικόνα του αγροτικού κόσμου.

Από μόνοι τους, οι δεσμοί της κοινωνίας με την κληρονομιά αποτελούν δυνητικό παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Η συζήτηση για τις χρήσεις της κληρονομιάς αποφεύγει τον απομονωτισμό. Αντίθετα, επιτρέπει, στο πλαίσιο της αναφερόμενης εξέλιξης του αγροτικού κόσμου, να κατανοηθούν καλύτερα οι συνθήκες:

- > για την επιτυχή εγκατάσταση των νεοφερμένων κατοίκων
- > για την εξουδετέρωση του υποτιθέμενου ανταγωνισμού μεταξύ πόλης και υπαίθρου.

Για τους περιθωριοποιημένους πληθυσμούς, οι πρωτοβουλίες που αφορούν την κληρονομιά μπορούν να γίνουν ένα μέσο ένταξης μέσω της συμμετοχής τους σε αυτές. Ωστόσο, οι τρόποι συμμετοχής, ιδιαίτερα με τη μορφή επιτόπιων δραστηριοτήτων, προϋποθέτουν την πλήρη κατανόηση της διαδικασίας.

Αυτή η ανθρώπινη διάσταση πολύ συχνά παραβλέπεται στις πρωτοβουλίες για την κληρονομιά στο βαθμό που δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στο αντικείμενο παρά στη λειτουργία.

Οι πρωτοβουλίες για την κληρονομιά αποτελούν μια ευκαιρία για την κοινωνία. Η πολυμορφία και ο πλούτος της κληρονομιάς συνιστούν το πιθανό αντίδοτο στην τυποποίηση και τις υπερβολές της παγκοσμιοποίησης. Πιο συγκεκριμένα, για την αγροτική κληρονομιά, η μακρόχρονη απαξίωση που έχει υποστεί αιτιολογεί την άποψη ότι οι άνθρωποι που ζουν στο αγροτικό περιβάλλον, χάρη στο κεφάλαιο της πατρογονικής τους κληρονομιάς, μπορούν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ανάπτυξη του τόπου τους, προς όφελός τους και προς όφελος της κοινωνίας ως συνόλου. Η κοινωνία όμως οφείλει να ορίσει τις κατάλληλες μεθόδους διαχείρισης και υποστήριξης, ιδιαίτερα της οικονομικής.

Πέτρινο σπίτι

Μέθοδοι διαχείρισης

Εξαιτίας της πολυμορφίας και της πολυπλοκότητας των πρωτοβουλιών για την αγροτική κληρονομιά, οι διαδικασίες υλοποίησης ποικίλλουν. Η πολλαπλότητα των τύπων και των επιπέδων των παρεμβάσεων προϋποθέτει τη χρήση ευέλικτων μορφών συνεργασίας.

Είναι φανερό ότι εφαρμόζονται οι γενικοί κανόνες δικαίου με κατανεμημένες αρμοδιότητες ανάμεσα στις υπερεθνικές, τις εθνικές και τις περιφερειακές αρχές.

Προκειμένου όλοι οι βασικοί συντελεστές να έχουν την απαραίτητη πληροφόρηση – πράγμα ιδιαίτερα επιθυμητό – κάθε χώρα πρέπει να δημοσιοποιήσει τους σχετικούς εθνικούς κανόνες σε έναν οδηγό και οι τοπικές και περιφερειακές αρχές να συντάξουν ένα συνοπτικό έγγραφο με τις δικές τους οδηγίες.

Σπίτια από τύρφη, Ισλανδία

Ο παρών Οδηγός επιχειρεί ένας είδος ταξινόμησης για την ενημέρωση των ενδιαφερομένων σχετικά με τη φύση των μεθόδων διαχείρισης.

Το πρώτο επίπεδο διαχείρισης αφορά τις υποχρεώσεις που διατυπώνονται στους κανονισμούς και τους επίσημους κανόνες.

Οι δεσμευτικές διατάξεις αφορούν κυρίως την αναγνώριση και την προστασία των στοιχείων της κληρονομιάς και των συναφών προϊόντων, κυρίως με τη μορφή ποιοτικών κριτηρίων.

Η προστασία ασκείται βάσει νομικών διατάξεων με τη μορφή είτε επίσημων απαγορεύσεων-εγκρίσεων είτε υποχρεωτικών οδηγιών-διασφαλίσεων. Μεταφράζεται σε μηχανισμούς διαχείρισης που συνδέονται με τα ίδια τα χαρακτηριστικά των στοιχείων κληρονομιάς και τους συναφείς κινδύνους (απειλές στους χώρους, στα είδη κτλ.) ή με τους αντίστοιχους τομείς (κανονισμοί πολεοδομίας κτλ.). Για την αρχιτεκτονική ή τη φυσική κληρονομιά, η προσέγγιση που συνήθως υιοθετείται είναι η ζώνωση.

Εκτός από τη νομοθεσία, τους κανονισμούς και τη μεταφορά των ενωσιακών οδηγιών σε εθνικό ή υπερεθνικό επίπεδο, μια διαδικασία διαπραγμάτευσης μπορεί να οδηγήσει σε μέτρα επιβολής με τη μορφή επικυρωμένων χαρτών ή συμβάσεων.

Τα τελευταία αποτελούν το κύριο μέσο δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ωστόσο, δεν καλύπτονται όλα τα στοιχεία κληρονομιάς, και ιδιαίτερα της αγροτικής κληρονομιάς, από τις συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Οι τέσσερις Συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης:

- > Η Σύμβαση για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (Σύμβαση της Βέρνης, 19 Σεπτεμβρίου 1979)
- > Η Σύμβαση για την προστασία της αρχαιολογικής κληρονομιάς (αναθεωρημένη) (Βαλέτα, 16 Ιανουαρίου 1992)
- > Η Σύμβαση για την προστασία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς της Ευρώπης (Σύμβαση της Γρανάδας, 3 Οκτωβρίου 1985)
- > Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο (Φλωρεντία, 20 Οκτωβρίου 2000).

Τροχός από πηγάδι

Παρομοίως, η UNESCO έχει θεσπίσει κανόνες για την προστασία της κληρονομιάς. Ωστόσο, τα δεσμευτικά μέτρα είναι περισσότερο συνδεδεμένα με την "παγκόσμια κληρονομιά". Σε αντίθεση, η UNESCO αναφέρεται συγκεκριμένα στα στοιχεία της αγροτικής κληρονομιάς στις αρχές της δράσης της.

Οι τέσσερις αρχές δράσης της UNESCO:

- > η τοπική, εθνική αλλά και οικουμενική αξία, που περιλαμβάνει τη διατήρηση της μνημειακής και φυσικής κληρονομιάς, και η τοπική και αγροτική αρχιτεκτονική που συνιστά ένα μοναδικό παράδειγμα του παραδοσιακού τρόπου ζωής
- > η προώθηση ενός καθολικού οράματος για την πολιτιστική κληρονομιά, λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία του περιβάλλοντος και τη σχέση μεταξύ πολιτιστικού τοπίου, φυσικού τοπίου και των παντός τύπου αγαθών που συνδέονται με μια πολιτιστική τεχνονομία
- > η καθιέρωση ενός οικουμενικού πλαισίου δεοντολογικής αναφοράς, που καλείται πολιτιστική πολυμορφία
- > η προώθηση του οικοτουρισμού ως παράγοντα οικονομικής ανάκαμψης και πολιτιστικής αναβάθμισης για την ανάπτυξη μιας περιοχής και την αξιοποίηση της αγροτικής κληρονομιάς.

Τα παραπάνω είναι τμήμα ενός λιγότερου δεσμευτικού επιπέδου διαχείρισης που συνίσταται στη σύνταξη αρχών και συστάσεων. Παρόλ' αυτά, θα πρέπει να αποτελέσει τη βάση για πιο επίσημες διατάξεις.

Αναφορά στις Κατευθυντήριες αρχές για τη βιώσιμη χωρική ανάπτυξη της ευρωπαϊκής ηπείρου – Σύσταση (2002) 1 του Συμβουλίου της Ευρώπης – γίνεται σε διάφορες ενότητες του παρόντος εγγράφου.

Το Άρθρο 7 της Διακήρυξης της UNESCO για την ευθύνη των σημερινών γενιών απέναντι στις μελλοντικές γενιές, η οποία υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 12 Νοεμβρίου 1997, αναφέρει ότι "οι σημερινές γενιές έχουν την ευθύνη να αναγνωρίσουν, να προστατεύσουν και να διαφυλάξουν την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά και να την παραδώσουν στις μελλοντικές γενιές."

Σε γενικές γραμμές, το Άρθρο 22 της Διακήρυξης του Ρίο ντε Τζανέιρο, η οποία υιοθετήθηκε από τη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED), προβλέπει τη συμμετοχή των κοινοτήτων και των πολιτών στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων και προσδιορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής.

Από τα κείμενα σε ισχύ, προκύπτει ότι:

τα στοιχεία της αγροτικής κληρονομιάς, λόγω της ιδιαίτερης φύσης τους, δεν αναγνωρίζονται ως τέτοια από το νόμο, και το πιθανότερο είναι αυτό να οφείλεται στην πολυμορφία τους

το "δικαίωμα στην κληρονομιά" δεν αναγνωρίζεται ως ανθρώπινο δικαίωμα, δηλαδή ως δικαίωμα του ατόμου να υπερασπιστεί ένα στοιχείο κληρονομιάς, πόσο μάλλον ως "δικαίωμα παρέμβασης στην κληρονομιά".

Αντίστοιχα, πάνω και πέρα από μια δεσμευτική επίσημη προσέγγιση, πρέπει να προωθείται η συντονισμένη διαχείριση.

Με βάση το σκεπτικό που αναπτύσσεται για την υλοποίηση δράσεων σχετικών με την κληρονομιά, γίνεται σαφής η ανάγκη να υιοθετηθεί μια συναινετική προσέγγιση:

- > όσον αφορά την αναγνώριση από τους συντελεστές του χαρακτήρα που καθιστά ένα στοιχείο ή μια δεξιάτητα στοιχείο κληρονομιάς,
- > για τον ορισμό της "ορθής χρήσης" και την υλοποίηση των δράσεων αναβάθμισης.

Δόθηκαν συμβουλές μεθοδολογίας και εργαλεία για την κάλυψη αυτών των απαιτήσεων. Ωστόσο, η χρήση τους δεν είναι αυτονόητη. Απαιτεί, εκ μέρους εκείνων που λαμβάνουν τις αποφάσεις, την υιοθέτηση μιας συντονισμένης μεθόδου διαχείρισης η οποία είναι δυσκολότερο να εφαρμοστεί σε σχέση με την απλή εφαρμογή κανονισμών. Πρέπει να συμβιβάζει την ύπαρξη ενός θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου με την αναζήτηση όλων των πιθανών ενδιαφερομένων μερών και κυρίως να επιτρέπει την ελευθερία έκφρασης και δράσης αυτών.

Αυτή η διαδικασία απαιτεί δυνατότητες και μέσα έκφρασης που δεν διαθέτουν πάντα τα ενδιαφερόμενα μέρη αλλά και χρόνο, ο οποίος είναι συνήθως περιορισμένος. Υπό αυτές τις συνθήκες, η συντονισμένη διαχείριση είναι ένας τρόπος ρύθμισης στο πλαίσιο της κοινωνικής καινοτομίας, επιζητώντας τη γνήσια πολιτική βούληση και συμμετοχή.

Μια τέτοια προσέγγιση όσον αφορά τη διαχείριση έχει, ωστόσο, – όπως και η κληρονομιά – τις ρίζες της στην αγροτική κοινωνία.

Συλλογικές πρακτικές και χρήσεις, η τοπική αλληλεγγύη και η συλλογική διαχείριση ενάντια στα φυσικά φαινόμενα ή στη διατήρηση του τοπίου αποτελούν τα συστατικά στοιχεία του αγροτικού πολιτισμού.

Στις ανανεωμένες μορφές συλλογικής διαχείρισης, οι θεσμικοί φορείς πρέπει:

- > να βοηθήσουν στην επεξήγηση αυτής της μορφής διαχείρισης,
- > να την διευρύνουν ώστε να συμπεριληφθούν και συντελεστές που παραδοσιακά δεν συμμετέχουν (οικολόγοι, τουρίστες, πεζοπόροι και άλλοι χρήστες των αγροτικών πόρων), με άλλα λόγια, να διευκολύνουν και ενδεχομένως να νομιμοποιήσουν την παρουσία τους,
- > να παρέχουν τεχνογνωσία,
- > να διασφαλίσουν τον απαιτούμενο βαθμό διαφάνειας και δικαιοσύνης των συναλλαγών.

Οι δημόσιες αρχές πρέπει επίσης να παρουσιάσουν στην κοινωνία τα πλεονεκτήματα μιας τέτοιας προσέγγισης, η οποία βάζει το κοινό συμφέρον πάνω από το ατομικό συμφέρον.

Μπορεί όμως να αποδειχθεί απαραίτητη η θεσμοποίησή της. Ακόμη και στην περίπτωση που επιβάλλεται μια τέτοια μορφή διαχείρισης, η εμπειρία έχει δείξει ότι υπάρχει πάντα περιθώριο προσαρμογής στις τοπικές συνθήκες.

Στο χώρο της αγροτικής κληρονομιάς, το τοπικό εδαφικό πλαίσιο εμφανίζεται προσαρμοσμένο στην πρακτική της συλλογικής διαχείρισης η οποία, χάρη στην αναμενόμενη συμμετοχή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, διαμορφώνει την εδαφική διακυβέρνηση. Η σχεσιακή διάσταση και η προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες βρίσκουν σε αυτή ένα πεδίο έκφρασης.

Το λογικό συμπέρασμα της διαδικασίας συντονισμού με τη συμμετοχή διαφόρων συντελεστών είναι η δημιουργία δεσμών συμβατικού χαρακτήρα. Επειδή αυτό συνήθως έχει και μια οικονομική διάσταση, είναι λογικό να συμπεριληφθεί στην παρουσίαση των μέσων υποστήριξης των πολιτικών.

Αγρότης την ώρα της συγκομιδής, Carinthia, Αυστρία

Μέσα υποστήριξης, ιδιαίτερα οικονομικής

Στην παρουσίαση των τρόπων δράσης, υπογραμμίστηκε η ανάγκη θεσμικής υποστήριξης των πρωτοβουλιών που προάγουν την κληρονομιά.

Η υποστήριξη αυτή μπορεί να έχει διάφορες μορφές.

Οι δημόσιες αρχές έχουν καθήκον να παρέχουν υποστήριξη:

- > άμεσα, με τη μορφή στοχευμένων δράσεων, ή
- > έμμεσα, στο πλαίσιο ευρύτερων τομεακών πολιτικών.

Έμμεση υποστήριξη στο πλαίσιο τομεακών πολιτικών

Δεν είναι εφικτό να εξετάσουμε εδώ με λεπτομέρειες όλες τις διαθέσιμες επιλογές. Ωστόσο, η προσπάθεια να τις καταγράψουμε, σαφώς μόνο ενδεικτικά, θα βοηθούσε στην προετοιμασία των εθνικών οδηγιών, γιατί θα χρησίμευαν ως σημεία αναφοράς.

Επειδή ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι καθοριστικός, η προσέγγιση αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, στις κοινωνικές πολιτικές, στα μέτρα που λαμβάνονται για διάφορες κοινωνικές ομάδες (νέους, γυναίκες, ηλικιωμένους κτλ.) και στον τομέα του εθελοντισμού.

Η πληροφόρηση για τις αναληφθείσες δράσεις προϋποθέτει την ενσωμάτωσή της στις πολιτικές επικοινωνίας, και συγκεκριμένα, στα μέτρα για την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών στο αγροτικό περιβάλλον. Η στήριξη εκδηλώσεων σχετικών με την κληρονομιά (για παράδειγμα, Ημέρες Κληρονομιάς, ιδιαίτερα αναφορικά με την εθνική κληρονομιά), και η δικτύωση των βασικών συντελεστών δημιουργούν ένα ιδιαίτερα ισχυρό αποτέλεσμα μόχλευσης.

Είναι σημαντικό να ληφθούν μέτρα για τη δημιουργία υποδομών, την προσαρμογή των υπηρεσιών στο αγροτικό περιβάλλον, τη δημιουργία εγκαταστάσεων και χώρων συνάντησης (στα χωριά) και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης γιατί θα πυροδοτήσουν την αναπτυξιακή διαδικασία που θα στηρίζεται στην αναβάθμιση της κληρονομιάς.

Σε ένα πνεύμα καινοτομίας, οι πολιτικές για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη πρέπει να ενσωματώσουν τη διάσταση της προσαρμογής των παραδοσιακών γνώσεων και της χρήσης τους για τη βελτίωση των προϊόντων.

Οι πολιτιστικές πολιτικές, εκτός από το γεγονός ότι συμβάλλουν άμεσα στις πρωτοβουλίες για την κληρονομιά, πρέπει να ενσωματώσουν τη διάσταση της χωρικής ανάπτυξης και τις σχετικές με την κληρονομιά πρακτικές.

Η διοργανική συνεργασία μπορεί να βοηθήσει στη διευκόλυνση της ανταλλαγής εμπειριών. Η διεθνής συνεργασία, η οποία αντιπροσωπεύει την αποκεντρωμένη συνεργασία, με μορφή κατάλληλη για τη συγκεκριμένη περιοχή, προσφέρει ευρύτερο πεδίο δράσης.

Taraxacum officinale (κοινός πικραλίδα)

Ένα παράδειγμα διεθνούς δράσης στον τομέα της κληρονομιάς

Η εκστρατεία “Ευρώπη, μια κοινή κληρονομιά” (Europe, a Common Heritage)

ξεκίνησε το 1999 και υλοποιήθηκε το 2000 από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Σκοπός της εκστρατείας ήταν να δρομολογήσει έργα και να προκαλέσει τον προβληματισμό για τη σημασία της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, τη συμμετοχή των πολιτών στην αναβάθμισή της και για το ρόλο της στις ανταλλαγές και τη συνεργασία μεταξύ των λαών, ιδιαίτερα μεταξύ των λαών της Δυτικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

Τα έργα που προτάθηκαν εγκρίθηκαν από εθνικές επιτροπές και οργανώθηκαν ειδικές εκδηλώσεις για την παρουσίασή τους.

Η εκστρατεία καθιέρωσε την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων σχετικά με τις πρακτικές και ανέδειξε τις κοινωνικές και πολιτιστικές παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού για την κοινή κληρονομιά.

Χρησίμευσε ως παρατηρήριο και φόρουμ για την ανταλλαγή ιδεών, ιδιαίτερα μέσω διασκέψεων, σχετικά με τις προσεγγίσεις, και ως πλαίσιο διαλόγου για την ευρωπαϊκή κοινωνία, ειδικότερα την αγροτική, και για τις στρατηγικές ανάπτυξης.

Βοήθησε στη βελτίωση της αμοιβαίας αντίληψης και της συνεργασίας.

Τέλος, η έμμεση υποστήριξη των αρχών μπορεί να πάρει πρωτοποριακή μορφή η οποία, όπως πιστεύουν ορισμένες ενώσεις πολιτών, φαίνεται να είναι ιδιαίτερα προσαρμοσμένη στην ίδια τη φύση της κληρονομιάς με την οικονομική, τη δημοσιονομική και την κοινωνική της διάσταση. Κάτι τέτοιο οδηγεί στη χρήση μορφών κοινωνικής οικονομίας.

Η εμπειρία έχει δείξει ότι η επένδυση στην αγροτική κληρονομιά, ακόμη και αν γίνει φορέας ανάπτυξης δραστηριοτήτων, συχνά θεωρείται ως μη αρκετά προσοδοφόρα ώστε να προσελκύσει τον παραδοσιακό ιδιωτικό τομέα, και ιδιαίτερα το χρηματοοικονομικό τομέα.

Αντίθετα, εξαιτίας της κινητοποίησης που προκαλεί, μπορεί να συγκεντρώσει ενέργεια και χρηματοδοτικούς πόρους, ειδικά σε επίπεδο κοινότητας, κάνοντας δυνατή τη δημιουργία δραστηριοτήτων συναφών με τη χρήση της.

Οι μορφές και ο βαθμός ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας διαφέρουν από χώρα σε χώρα και ανάλογα με την περίπτωση. Παρατηρείται μια άνιση συμμετοχή των δημόσιων φορέων. Αυτή η αναπτυξιακή προσέγγιση ωστόσο αξίζει μεγαλύτερης προσοχής. Ορισμένα προγράμματα αναβάθμισης έχουν εκπονηθεί σε αυτή τη βάση.

Άμεση υποστήριξη των πρωτοβουλιών για την κληρονομιά

Η άμεση υποστήριξη μπορεί να υλοποιηθεί:

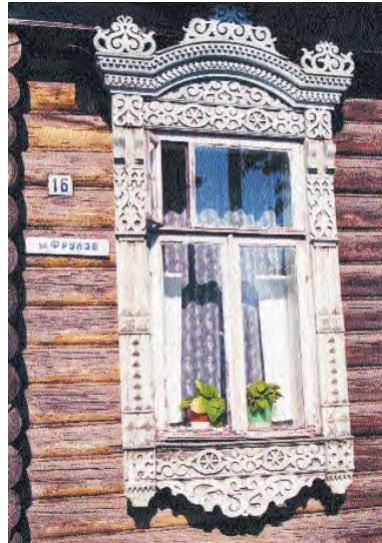
μέσω ειδικής χρηματοδότησης για συγκεκριμένους τύπους πρωτοβουλιών (προστασία, διατήρηση, αποκατάσταση κτλ.). Συνήθως παίρνει τη μορφή επιδοτούμενων δανείων με ειδικά επιτόκια ή φορολογικών ελαφρύνσεων για τον ιδιοκτήτη της κληρονομιάς. Είναι συχνότερη στις πρωτοβουλίες που αφορούν την κοιτοικία.

μέσω προγραμμάτων (διατήρηση, αναβάθμιση κτλ.), στο πλαίσιο χωροταξικών και αναπτυξιακών πολιτικών.

Αποκτά λοιπόν τη μορφή της συμμετοχής του δημοσίου στη χρηματοδότηση ενός προγράμματος. Εναλλακτικά, μπορεί να ισχύουν ειδικές προϋποθέσεις χρηματοδότησης (ίσως και επιχορηγήσεις) που αντισταθμίζουν τις εγγενείς δυσκολίες του αγροτικού περιβάλλοντος. Πρόκειται για παραδείγματα διαρθρωτικής βοήθειας.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η πλειοψηφία αυτών των παρεμβάσεων έχουν ενωσιακό χαρακτήρα. Μία από αυτές (το πρόγραμμα LEADER Plus) εστιάζει πιο συγκεκριμένα στην αναβάθμιση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του αγροτικού περιβάλλοντος, με βάση τη χρήση γης.

Η άμεση υποστήριξη μπορεί να αφορά διάφορα επίπεδα παρεμβάσεων στην κληρονομιά: τις προπαρασκευαστικές μελέτες, τις ίδιες τις πρωτοβουλίες, τη δημιουργία υποδομών, και τις σχετικές επενδύσεις. Μόνο οι εθνικοί οδηγοί μπορούν να δώσουν πιο αναλυτικές πληροφορίες για το θέμα αυτό.

Παράθυρο παραδοσιακού ξύλινου σπιτιού, Ρωσία

Σχεδόν όλες οι πρωτοβουλίες για την κληρονομιά έχουν ένα πράγμα κοινό: τις περισσότερες φορές υλοποιούνται από περισσότερους εταίρους. Η ίδια η προσέγγιση της κληρονομιάς αποδεικνύει με σαφήνεια αυτή την πλουραλιστική διάσταση, η οποία διευκολύνει τη θεωρητική πλευρά της χρηματοδότησης και ταυτόχρονα δυσχεραίνει την πρακτική πλευρά της υλοποίησης.

Η αναζήτηση πιθανών πηγών χρηματοδότησης απαιτεί συνήθως αρκετή ευρηματικότητα. Ανάλογα με τις παραδόσεις, η άτοκη χρηματοδότηση αποτελεί μια εναλλακτική. Οι χορηγίες και τα ιδρύματα έχουν σημαντικό μερίδιο, διαφορετικό για κάθε χώρα. Και πάλι, οι εθνικοί οδηγοί πρέπει να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για το σκοπό αυτό.

Ανεξάρτητα από τη φύση των εταίρων, είναι σημαντικό να διευκρινιστούν από την αρχή οι προϋποθέσεις της συνεργασίας τους.

Η σύναψη συμβάσεων είναι απαραίτητη.

Οι συμβάσεις αυτές θα διέπουν:

- > τη σχέση μεταξύ των διαφορετικών επιπέδων δημόσιας χρηματοδότησης, μεταξύ των διαφόρων φορέων ή οντοτήτων, που έχουν θεωρητικά συμφέρον από τη σύναψη της σύμβασης για το συμβιβασμό μεταξύ των στόχων και των πολιτικών τους,
- > τη σχέση μεταξύ όλων των συντελεστών ενός προγράμματος ή έργου.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων είναι η διαπραγμάτευση (η συντονισμένη διαχείριση που περιγράφηκε προηγουμένως), η κατάρτιση χρονοδιαγράμματος υλοποίησης, ο προσδιορισμός της κοινής συνεισφοράς καθενός των μερών και η διατύπωση ενός δεσμευτικού κειμένου για το περιεχόμενο.

Η διαδικασία σύναψης συμβάσεων μπορεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο στη συνολική προσέγγιση, η οποία εκτείνεται από την προστασία μέχρι την αναβάθμιση.

Συνδυάζει την αυστηρότητα των αρχών και τους περιορισμούς των παρεμβάσεων για την προστασία με την ευελιξία της υλοποίησης των δράσεων, ιδιαίτερα αυτών που αφορούν την αναβάθμιση.

Ενσωματώνει σε αυτή την ευελιξία ένα στοιχείο ρύθμισης που ευνοεί:

- > την προσαρμογή στην πραγματικότητα της συγκεκριμένης περιοχής και με αυτή την έννοια την εντάσσει στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών εδαφικών στρατηγικών,
- > το συντονισμό των δράσεων,
- > την ευρεία συμμετοχή συντελεστών, ιδιαίτερα εκείνων που αναζητούν εγγυήσεις, όπως οι χορηγοί ή οι ιδιωτικοί επενδυτές, οι οποίοι συχνά εμφανίζονται διστακτικοί με τις πρωτοβουλίες που δύσκολα μπορούν να περιγραφούν με σαφήνεια.

Ωστόσο, όπως συμβαίνει με κάθε διαδικασία, η αξία της – όπως και η αξία της ίδιας της κληρονομιάς – εξαρτάται αποκλειστικά από τον τρόπο χρήσης της και αφήνει περιθώριο για διάλογο μόνο με την προϋπόθεση ότι:

η κληρονομιά έχει εγγενή αξία,

η κοινωνία έχει συμφέρον να διατηρήσει και να αναβαθμίσει την κληρονομιά για το κοινό καλό αλλά και προς όφελος των ανθρώπων που ζουν στην ύπαιθρο.

Πέτρινο κατάλυμα βοσκού

Η παρούσα έκδοση έγινε εφικτή χάρη στην προσπάθεια της Επιτροπής Υψηλόβαθμων Αντιπροσώπων της Ευρωπαϊκής Συνόδου των Υπουργών Χωροταξίας (CEMAT).

Το μοντέλο βασίστηκε σε δύο Οδηγούς για την αγροτική κληρονομιά (*Guides d'observation et de valorisation du patrimoine rural - Οδηγούς παρατήρησης και αναβάθμισης της αγροτικής κληρονομιάς*) που συντάχθηκαν από το γαλλικό Υπουργείο Γεωργίας και Αλιείας. Η Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρώπης ευχαριστεί τους συγγραφείς αυτών των Οδηγών *Opération patrimoine rural*, υπό την καθοδήγηση του κου Jean MOULIAS, και τον κο Jean-Claude ROUARD, Εμπειρογνώμονα του Συμβουλίου της Ευρώπης, για τη συμβολή τους.

Η εκτύπωση του εντύπου έγινε με την οικονομική υποστήριξη του ολοκληρωμένου προγράμματος του Συμβουλίου της Ευρώπης “Making democratic institutions work”.

Τη γραμματειακή υποστήριξη ανέλαβαν οι κυρίες Maguelonne DEJEANT-PONS, Flore CHABOISSEAU, ο κος Christian MEYER και η κα Sylvie MULLER του Τμήματος Χωροταξίας και Τοπίου του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Δημιουργικό: Isabelle Caraës

© Φωτογραφίες (προέλευση/άδεια χρήσης): εξώφυλλα Chris Martin Bahr/Bios and Vitaly N. Kotov - σελίδες 5, 66 and 83 M. Pazos - σελίδα 6 Yves Noto Campanella/Bios - σελίδες 9, 10, 23, 44, 45, 47, 56, 60, 73, 79 και 96 Συμβούλιο της Ευρώπης - σελίδα 13 Francisco Marquez/Bios - σελίδα 15 Bogdan Boari - σελίδα 16 Kuczynski Zbigniew - σελίδα 18 Hervé Chelle/Bios - σελίδα 19 Jean Mayet/Bios - σελίδες 21 και 46 Vanush Davtyan - σελίδες 21 και 28 Marie-Hélène Carcanague/Bios - σελίδα 25 Flore Chaboisseau - σελίδες 30, 39, 40, 53, 55, 69, 75, 89 και 91 Magali Pons - σελίδες 31 και 97 Jean-François Mutzig/Bios - σελίδα 32 François Gilson/Bios - σελίδες 36, 49 και 57 Hubert Klein/Bios - σελίδα 37 Patrick Bertrand/Bios - σελίδα 42 Xavier Pasco/Bios - σελίδες 35, 48, 53, 67, 71 και 73 J. M. Pazos - σελίδα 50 Berndt Fischer/Bios - σελίδα 51 JL & F Ziegler/Bios - σελίδα 52 Danilo Carazzai - σελίδα 58 Marie-Pierre Samel/Bios - σελίδα 59 Parc Naturel Régional du Morvan - σελίδα 62 Bruno Marielle/Bios - σελίδες 63 και 72 Michel Gunther/Bios - σελίδα 64 LAG Nationalpark-Naturregion Eisenwurzen - σελίδες 65 και 76 Julien Frebet/Bios - σελίδα 68 LAG Kulturpark Eisenstraße - σελίδα 78 Dimitrios Drakontis - σελίδα 79 Peter Weimann/Bios - σελίδα 80 Jean-Paul Chatagnon/Bios - σελίδα 81 Patrice Labarde/Bios - σελίδα 84 LAG Mondseeland - σελίδα 85 Hughes Fougères/Bios - σελίδα 87 LAG Vulkanland - σελίδα 90 Georges Lopez/Bios - σελίδα 93 LAG Oberkärnten - σελίδα 94 Alfred Hilger

Τεχνική βοήθεια για τις εικόνες: Ellen Wuibaux και ομάδα Unit Photo του Συμβουλίου της Ευρώπης

Αύγουστος 2003

